Justificatio PAULINA

SINE

OPERIBUS

EX MENTE

ECCLESIÆ ANGLICANÆ,

Omniumque Reliquarum

Quæ REFORMATÆ audiunt,

Asserta & Illustrata.

Contra nuperos NOVATORES.

Accessit Dissertatiuncula de sensu PAULI, *Rom.* 7. à Comm. 14.

Authore THO. TULLIO, S. T. P.
Et Aulæ *S. EDMUNDI* OXON. Principali.

Rom. 11.6 *SI EX GRATIA, NON AMPLIUS EX OPERIBUS.*
Prov. 23. 23. *Eme VERITATEM, sed ne VENDE eam.*

OXONIÆ,
Typis *HEN. HALL*, Acad. Typog. Impensis *FRAN. OXLAD. Sen. Anno* 1674.
Permissu Superiorum.

Dr. Tullie Juſtif. PAULINA.

Justificatio PAULINA

SINE

OPERIBUS

EX MENTE

ECCLESIÆ ANGLICANÆ,

Omniumque Reliquarum

Quæ REFORMATÆ audiunt,

Asserta & Illustrata.

Contra nuperos NOVATORES.

Accessit Dissertatiuncula de sensu PAULI,

Rom. 7. à Comm. 14.

Authore THO. TULLIO, S. T. P.

Et Aulæ *S. EDMUNDI* OXON. Principali.

Rom. 11.6 *SI EX GRATIA, NON AMPLIUS EX OPERIBUS.*

Prov. 23.23. *Eme VERITATEM, sed ne VENDE eam.*

OXONIÆ,

Typis *HEN. HALL,* Acad. Typog. Impensis

FRAN. OXLAD. Sen. Anno 1674.

Permissu Superiorum.

REVERENDO

ADMODUM IN CHRISTO PATRI

DOCTISSIMOQUE PRÆSULI, ac D.D.

GEORGIO

EPISCOPO

VINTONIENSI;

DOMINO SUO

OMNI OBSERVANTIA

PERPETUUM COLENDO.

Academiæ Cantabrigiensis
Liber

Reverende Præsul,

VOD Herculi Colubros fecisse narrant Fabulæ, id Evangelio accidisse nemo quisquam Paternitate Tuâ perspectius habet, ut nimirum à Serpente Isto, Fraudum ca Errorum omnium Patre *&* Architecto, *à primis jam inde* incunabulis *impeteretur. Quin & hoc Illi plus minusve subeundum est ad finem usque mundi certamen; idque non*

non ab externis modò & apertis Hostibus, sed, quod maximè dolendum, ab Ipsis sæpe Domesticis, *adeoque magnam Ei præ cæteris* Observantiam *præferentibus. Imo ea vis Erroris, ut Bonos interdum, sed minus aut attentos aut peritos (visco suo illitos) suis affigat partibus. Cujus quidem periculi præmonitos haud esse Fideles noluit Christus, noluerunt ejus Apostoli, ne ad Ecclesiæ luctas & certamina, (ut rem quasi novam) ξενιζόμεθα experti, aut territi discrimine Stationem deseramus.*

Nec aliunde, puto, quod ad Fidem *attinet* (quæ * semel tradita Sanctis) *facilius hoc deprehenditur, quam circa VIAM ipsam, qua primum ad Christum itur, quaque per Christum ad usque GLORIÆ cælestis metam promovetur. Hac certè perperam intellectâ, quid aliud, quam inter* puteos & præcipitia *Cæci deferimur?*

* Judæ 3.

Eoque

eoque multo majori discrimine, quo citatiore Zelo. *In aliis sane multis (nec* minutissimis *tamen) tutius errari posse, nisi* data forsan errori opera, *nihil dubitamus.*

Bina autem omnino hic esse devia nostri optime, Præsul doctissime: Unum eorum qui Fidei suæ Phantasticæ nulla vitæ Sanctimonia *probatæ totum Salutis & Justitiæ, (ad tremendum quoq; Tribunal Dei) detulerunt; Veri* SOLIFIDIANI, *qui ipsis etiam Apostolorum temporibus sub umbrâ Ementitæ Fidei securè pandiculantes, ad omne flagitiorum genus projecti infamem decoxere vitam. His, unde primulum emersere, Simonis Illius Magi Schola Equus fuisse Trojanus ab Antiquis perhibetur. Multis autem Illi nominibus & Familiis postea discreti, in unum generale* GNOSTICORUM *nomen & voraginem absorpti videantur*

antur. *Contra* Hos *Ecclesiæ primævæ Heroes ad Arma ire, deque Illis triumphatum est.*

Post autem, in deterius semper ruente seculo, En Istorum ANTIPODAS, *qui neglectâ* sterili, *uti somniabant, Fidei Justificæ Doctrinâ, toti Opusculis suis* (*ad* pietatem *fere nihil, ad* saginam *vero Cleri permultum spectantibus*) *insudare maluerunt; qui tamen à Suis* (*eo nomine*) *omni pæne ævo atrociter meritóque vapulant.*

Tandem vero in Ecclesiæ subsidium ex insperato *prodeunte bono numine, emersit iterum Veritas Evangelii, quâ quod* suum *erat tum Fidei tum Operibus* postliminiò *redditum*, Omnia *GRATIÆ.*

Nil horum Paternitati Tuæ ignotum aut loquor, aut loqui possum. Non Te fugit, doctissime Præsul, unde primum *istud Vulnus* (*fatalem internecionis suæ* prodromum)

acceperit Papismus, *ex ea nimirum ipsa quam in hoc Opusculo (pro tenuitate nostra) tuendam suscepimus* Justificationis *doctrinâ, ab* Operariorum *Romanensium inquinamentis repurgata; dum* Leonis 10mi *turpissimis Indulgentiarum nundinationibus expergefactus* Lutherus (*æternæ* Heros incomparabilis *memoriæ*) *ansam inde felicem arripit totam Justificationis* Evangelicæ *de novo pertexendi telam. Hinc statim una cum* Indulgentiis *horribili quodam fragore corruit universa* Papismi Turris Babylonica. *Quin & magnæ hujus Veritatis efficacia suboluit olim sagacissimi viro ingenii, in Decessorum Tuorum* Albo *reperti;* Stephanum *intelligo* Vintoniensem; *cui Cathedrâ quidem succedis, sed omnigena virtute Insulata multo præis. Huic in extremis agenti cum Daius Episcopus Cicestriensis ad* Lectum *forte adstans, de* Pro-

Fox. *Act. & Monument. vol.* 3. *fol.* 527.

missionibus *Divinis*, & gratuitâ per Fidem *Justificatione varia in solamen porrigeret, eum ita intercepisse fertur:* Quid, mi Domine, an id agis, ut istam nunc aperias fenestram? tum de Re nostra simul conclamatum sentio. Mihi quidem & mecum similiter ad mortis limen trepidantibus suavem cani hanc cantilenam nil vetat: quod si illam aperias fenestram, actum simul de omnibus. *Quâ autem exinde sollicitudine, quo* zelo *Sacrum hujus Doctrinæ depositum asservarint Ecclesiæ* Reformatæ, *ejusque Cl. Doctores*, ex *publicis* Confessionibus, *Et scriptis evulgatis abunde liquet. Certe (quod novit optime Paternitas Tua) ab Ecclesia nulla in Charis habitum magis, quam* Anglicanâ *nostra, quæ mentem suam eò defixissimam (extra omnem dubitationis aleam) in Articulis & Homiliis tam sollicite*

expri-

exprimendam curavit. Quis hinc Lites apud nos exoriri posse crediderit? quibus quàm vellem ego Timanthis velum obtendere, mecumque potius in Conclavi privatim ingemiscere, quam publicè, omnibus (proh dolor!) notissimas, & ab Hoste derisas, exponere! At quod objurganti Eliabo fratri, cum in aciem venerat, respondit mitissimus David, idem (cum omni tamen animi demissione) respondendum mihi habeo, 1 Sam. 17.
NONNE CAUSA EST?

Ut autem honoratissimo nomini Tuo, Præsul optime, doctissimeque, Schedas hasce meas inscriberem, multa facile hortabantur. Ne memorem, quâ me primum Amplitudini Tuæ, (ni forsan de nomine) prorsus ignotum obruisti, humanitatem, atque etiamnum (quæ Tua bonitas est) ornare pergis; quamque Doctrinam, Pietatem, Prudentiam,

reli-

reliquumque Virtutum Tuarum illustrem Globum nemo magis suspiciat, *Hoc unum in causam suffecerit, quod eas non modo perlegere sustinueris, sed album quoque illis calculum animi Tui* candore *coloratum, adjicere gravatus haud fueris*. Nonnulla *fateor (ut res ab eo tempore ferebat) in Auctarium venere*, *ut de* Justitiâ Imputatâ, Fidei Justificæ natura, *novisque quibusdam nodis adhibiti de novo cunei*; *sed in Controversiæ Substantia immutatum nihil*.

Totum verò præter tres quatuorve schedas postremas, tunc nondum, uti volebam, descriptas, Infulati Ordinis Alteri, viro etiam Doctissimo, offerendum curavi, quod Officii Ratio specialis *exigere videbatur. Is autem, mira quidem Humanitate (sed sibi facili ac* nativa) *datis ad me literis hortabatur, ut Opus quantulumcunque publici Juris facerem*.

Ta-

Talibus armatus Judiciis de Adversis minus laboro.

Verum Tuis, Amplissime Præsul, negociis multo gravioribus, nimium me temporis suffuratum agnosco. Deus Opt. M. Paternitati Tuæ Senectam mitem, beatissimamq; (sed seram adhuc) donet in Cœlis Immortalitatem.

Ita vovet,

Reverende Præsul,

Amplitudinis Tuæ Cultor

Humillimus, Addictissimusque,

THO. TULLIE.

Errata quædam præli graviora.

PRæf. *pag.* 3. *lin. ult. lege,* χρυσοφύγετο *p.* 25. *lin.* 9. *l.* grammaticalem. *p.* 26. *lin.* 4. *lege,* alvo. *p.* 41. *lin.* 19. *l.* Fevardentius. *p.* 61. *lin. penult. l.* Causâ. *p.* 78. *lin.* 21. *l.* minus. *p.* 94. *lin.* 26. *l.* consequentiæ. *p.* 110. *lin. antepen. l.* verò. *p.* 111. *lin.* 6. *l.* Reformatis. *p.* 130. *lin. ult. l.* facies. *p.* 164. *lin.* 18. *l.* Universa & *lin.* 19. obedientia. *p.* 168. *lin.* 17. *l.* beatitudine. *p.* 22. *lin.* 21. *l.* fidei.

PRÆFATIO.

In quâ ostenditur Controversiæ gravitas, à λογομαχία immane quantum disjuncta. Clarissimorum Ecclesiæ Anglicanæ Luminum, Hookeri, & Præsulis Andreæ eâ de Re Judicia. B. Pauli Suffragium. Consilium Authoris & hortamina in suscepto Opere.

QUANTI sit ista momenti Controversia de Justificatione Peccatoris, si Prophetarum, si Christi, ejusque Apostolorum silerent oracula, si Doctorum, Ecclesiarum (Antiquarum, Recentiorum, Exterarum, omnium, nisi unius Apostaticæ Romanæ) aut nulla, aut parca essent suffragia (quæ passim frequentissima) altùm clamat in Homiliis Ecclesia Anglicana, idque voce admodum terribili, uti videbitur cap. 3. Ex Doctoribus privatis nostris bina tantum in præsentia audiantur nomina, (sed quanta & qualia!) Hookerum intelligo & Andræam Vintoniensem. Illum 1° habemus matri Ecclesiæ Anglicanæ ita accinentem, Dissert. de

Justif. inter op. fol. edit. 1ª: *Justitia*, inquit, illa *per quam nos Justificamur perfecta est, non autem inhærens, ita* p. 499 ; & post, *Justitia in quâ nos inveniri oportet, modò justificari velimus* (adverte Lector) *nostra non est, proinde Justificari non possumus per inhærentem ullam qualitatem*, fol. 492. mox iterum, *videtis igitur Ecclesiam Rom. cum docet Justificationem & gratiam inhærentem, pervertere veritatem Christi*, & fol. 498, *Christus in opere salutis humanæ solus est ; Ecclesia Rom. filios suos alia cum eo sociare docet, quibus utique fides sua nihil prodest. Verum est istos cum Christo res alias conjungere, sed quomodo? Non in ipsius Redemptionis negocio, quam à Christo plenissimè præstitam pro totius mundi salute confitentur, sed in hujus thesauri inestimabilis* APPLICATIONE ; *quo ad eorum salutem effisax reddatur : sed quantacunque verborum composita gravitate agnoscunt salutem se quærere non aliunde nisi per sanguinem Christi, dum sancti scilicet illius sanguinis* APPLICANDI *mediis cum debita animi humilitate utantur, tot in fide perniciosa ingerunt* MEDIA *quæ loquuntur describendo, ut ipsius fidei fundamentum inde subruatur, & extinctus jaceat Christi sanguis.* Hæc vir celeberrimus: cui Echum quoque clarissimam reddit ὁ πάνυ Andræas, concion. in *Jer.* 23. 6. ubi per totam hoc unum ferè agit, ut Justificationem humanam omnem ponat in imputatâ per fidem solam Christi obedientiâ, illamque *coram Deo* operum Justitiam, ut animæ exitialem, anathematizet.

Unde

Unde portenti ſimile meritò videatur, *quid* hominibus etiam *cordatis*, uti ſpero, & *veri* amantibus, nec indoctis qnoque, in mentem venerit, ut in re omnium graviſſimâ tali teſtium nube (qua nec Sol ipſe clarior) circundati, eâ parum obſervatâ in *phantaſmatum* ſuorum tenebras & devia proſilire nihil vereantur. Haud paucos quoque, qui nihil fortaſſe contra definiunt, neſcio quis animi torpor (reſide hoc ſeculo) invaſit, ut omnium nobiliſſimam, maximique ponderis controverſiam, pro inutili habeant λογομαχία, ſicque cavent, ne ſuaves illis [illegible]nquam abrumpat ſomnos. Quod ſive tædio *explorandæ* ad *fundum* veritatis abſterriti faciant, ceu ad *ſecundum* fluminis remigium, uti ſolet, nimis attenti, ceu forſan *pilis*, ut aiunt, in diſputatione findendis minus aſſueti, ceu demum aliunde perſuaſi, optandum profectò eſt ut ſuis ſaltem Ipſorum animabus diligentius excubarent, neque veritatis Divinæ *magnalia* pro nihilo haberent.

Alia quidem D. Paulo mens erat, cum Juſtificationis (quâ de agimus) doctrinam male intellectam *lapidem* fuiſſe iſtum *offenſionis* & *petram Scandali* haud ſemel docuerit, ad quam confractis oſſibus κακόζηλοι Abrahami ſecundum *carnem* progenies impegerunt, quod utique vitam quærerent inter *operum* ſepulcra, Juſtificationem *non ex lege Fidei, ſed ex OPERIBUS, Rom. 9. 32.*

Neque neſcius ſum quæ hic χειροποίητα & tegu-

 menta

menta plane ficulnea quæruntur à Pontificiis, eorumque æmulis, quò scilicet exempli istius Judaici terrorem à se excutiant, & summâ animi μαλακίᾳ in vertice mali tripudient. Verum ista omnia ad examen suo loco vocabimus.

Interim cum metu & tremore, adeóque intentissima mentis acie in hac lubrica, & plenâ aleæ materiâ versandum reor. Neque enim de *Terminis*, sed de *totâ possessione* in confesso lis est, non de muris, sed de *Palladio* Christiano; ubi vel ex minimâ titubatione, (sicuti per glaciem ambulantibus) maximum oritur discrimen. Nam quæ, rogo, spes est apud Deum consequendi salutem, si unica ignoratur via? Quis ex *inepto* pharmaco (nedum *veneno*) sanitatem quærit, aut (nisi in Fabula) gemmam ex sterquilinio? Nec melioris quidem notæ (Justificationem quod attinet) sunt vel optima peccatorum opera, quæ tantisper fateor dum intra suos se limites verecundè continent, Deo per sanguinem Filii gratissima non esse nequeunt; ubi verò audaciùs evagantur, & in ipsum Gratiæ thronum insiliunt, nihil illi magis exosum; quod in verbo suo (ne ignorantiam causemur) auribus nostris ubique insonandum curavit. Certè cum binas omnino Justificandi *coram Deo* vias sacra nobis Pagina indigitat, *Fidei* scilicet atque *Operum*, horumque *adversas* planè frontes ostendit, & *medii* quicquid est temperamenti *toties* & tam *apertè* fastidit, u-

tram

tram quis ſemitam elegerit non eſt *teſſerarum luſus*, ſed potius *æternæ* ſortis quaſi pignus & ſponſio.

Mihi quidem Ipſi, non cum Perſonis, ſed Rebus, non de *victoria*, ſed *veritate*, propoſitum eſt certamen. Nemini bilem concitare velim, neque ex cujuſquam ſive inimicitiis inclareſcere, ſive (uſitato quidem, ſed parum honeſto) *Paraſitiſmo* ſaginari. Non Hominis ſunt iſta *Veritatis* ſtudioſi, nedum Theologi Chriſtiani. Poſcat, fateor, interdum Veritas Styli *vehementiam*, furorem nunquam.

Imo in arenam (demptis modo cauſæ tam præclaræ ſtimulis) perinvitus deſcendo, gnarus utique quas ſoleant moleſtias ingenio pacis cupidiſſimo etiam *neceſſaria* creare certamina. Cum verò, ut mortalium monuit ſapientiſſimus, ſua ſint & *ſilendi* & *fandi* tempora, poſt fruſtra diu ſperatas ab aliis (quorum me peritiores innumeros fateor) Veritatis Auguſtæ vindicias, calamo temperandum amplius non duxi. Quid enim? an Cræſo ad ſupplicium rapto ſpectanti filio, vocem quam natura negaverat, inſpiravit pietas? Matremque nos *Eccleſiam Anglicanam*, tot talibuſque puerperiis invidendam, tot palmis, quà patet orbis Chriſtianus, illuſtrem, Nos inquam *Filii* talem hanc Matrem, hinc inde impetitam, per *compita*, *præla*, *pulpita*, (nota loquor) traductam, & (quæ ſeculi eſt deflenda licentia) poſt currum quaſi *triumphalem* indignè raptatam cernemus,

& tacebimus? nonne arrepto quasi vestimento mæsta nos voce detinere satagit, quemadmodum suos Christus (ab aliis valere jussus) Apostolos, *num & vos me derelinquetis?* Novit Deus me nullo, quod sciam ipse, nisi unius veritatis & Conscientiæ liberandæ intuitu, hoc (aliàs permolestum) suscepisse pensum. Haud ignoro scilicet quali nunc dierum apud multos flagret invidiâ, quam propugnatum eo, Doctrina, quantumvis in S. Scriptura, in Ecclesiæ Anglicanæ Articulis atque Homiliis luculentissimè tradita, quantis in eos sævitur odiis, qui adversa *novaturiendi* Consilia, studiaque vel minimùm sufflaminare manum admoverint, quibus elogiis & nominibus decorentur (quasi in Religionem transierat ista morum Barbaritas.) Ecquam itaque licet aliam à permultis sperare mercedem, quam sannas, odia, contumelias? verbo, ut quod sint, esse pergant?

Joh. 6.

Omnia præcepi, atque animo mecum ante peregi.

Neque tamen isti me terrent in viâ Leones; scientem utpote terrorem DOMINI, quanti sit Veritas, quantóque graviora perpessus est Christus, ut Ei Testimonium perhiberet; qui suo quoque tempore se confitentes, coram Hominibus, confitebitur coram Patre, sanctísque ejus Angelis, & diffitentes diffitebitur. Hoc tantùm adversæ causæ Patronos hortor & rogo, ut siqui responsionem meditentur, id eo fiat animi Candore, ea calami sobrietate, eâ Pacis Evangelicæ reverentiâ, ut si non idem salva veritate, incolumi

incolumi ſaltem amicitia diverſum remiamus. Fando quidem à viris Fide dignis ſæpius (ante ſeſquiannum, aut ampliùs, accepi,) contra libellum hunc noſtrum(dum adhucin partu infælicis Horoſcopi fætus hæreret) in muriâ aliquid macerari (quod neque Spiritu Prophetico factum crediderim.) Ut ut fuerit, ſi conclamatum de Pace, Jus tantum Belli poſcimus, ut Hominum & Chriſtianorum more, non Belluarum decertetur. Nil Ipſi mihi, ſed omnia Veritati tribuo. Vincat Illa, quæ nec Amicis eget, nec Hoſtes metuit, de me minimè laboro. Demum, ſicubi, ut fit, à *Docti* & *pii* cujuſpiam Hominis ſententia diſcedere contigerit, id nè quis ægre ferat, oro, obteſtorque: ſed pro ſuâ Charitate invitum, niſi vis ipſa *veritatis* (à me ſaltem ſic agnitæ) impelleret, hoc facere animum inducat. Doctos & pios quoſcunque ſi judicio ſequi non auſim, abſit quin debita proſequar obſervantiâ. Quidquid erit, Ducibus quos ante memoravimus, *tot taliſque notæ*, præeuntibus (quod fælix fauſtumque ſit), intrepidè carpamus iter.

CAP.

CAP. I.

Conjectio, sive Status Quæsiti.

NE cum larvis luctemur, utque omnis tergiversandi ansa Sophistis præcidatur, operæ pretium erit Statum quæstionis ab Adversariis miserè *turbatum* breviter aperire, prout ab Ecclesiis Reformatis simpliciter & disertè exponitur. De vocabulo Justificationis inter Protestantes convenire arbitror, quod nimirum in sensu *forensi* sumatur, ut *absolvere*, justum *habere*, ceu *declarare in foro* notat, quo modo *Sapientia* Justificari dicitur *Mat.* 11. 19. Quin & Deus ipse, *Psal.* 51. 4. Idem quod Claudiano, *absolvisse Deos.* Nec aliter in Scripturis vox unquam usurpata legitur, quicquid illarum Carnifices Pontificii contra cavillentur. Sed in voce Fidei haud ita convenire fateor, ut suo loco pleniùs ostendetur. Interim dicimus 1°, nullam esse Reformatis vel secum vel cum aliis controversiam, an Fides quæ justificat sit res sterilis, *& infructuosa*, ceu bonis operibus, uti fert occasio, nudata: talem quippe Fidem à Justificatione procul universi abigunt, non obstantibus impudentium Jesuitarum, eorumque *palponum*, contra Nos mendaciis.

Neque 2° quæritur an cum Fide Justifica reliquarum quoque virtutum *semina radicalia*, ceu mavis

mavis *habitus*, simul infundantur. Hoc enim utrinque conceditur; ita tamen ex parte nostra, ut muneri suo virtus unaquæque in solidum incumbat, non alieno se ingerat. Justitiæ detur, quæ Justificat, Sanctimoniæ, quæ sanctum faciunt. Visus & Auditus quoad *habitum*, sive facultatem, animæ sensitivæ ab initio simul innascuntur; neque tamen aut oculus audit, aut videt auris.

Nec 3° litem movemus ipsi, an bona opera sint ad salutem necessaria, *modo* scilicet, *loco*, *ordine*, & ex *fundamento* sibi proprio. Ad extruendum ædificium cujusvis etiam bajuli necessarius est usus, at non qualis Architecti; ancillæ opus in domo, quæ tamen si matrem proterva agat familias, cum Hagare foras ejicienda. Operum *Justitiam* merito exhorrescimus, *necessitatem* ambabus ulnis amplectimur.

Nec 4° controvertitur, an sensu *declarativo* sua bonis operibus tribuenda sit Justificatio, tum domi scilicet, & in *foro conscientiæ* apud ipsum Justificatum, tum foris apud *alios*; Arbor enim *cognoscitur ex fructibus*.

Hoc itaque est τὸ κρινόμενον, sive status quæsiti genuinus, (prout ab Ecclesiis Reformatis defenditur) quid nimirum illud sit, cujus intuitu, vel *propter quod* Hominem peccatorem, Iræ Filium, & legis Maledictioni obnoxium, Deus *in gratiam* recipiat, ab execratione legis *absolvat*, vitæ demum æternæ *hæredem* faciat. Hic

inquam figendus est pes, si in hac arenâ comminus dimicare voles, neque (quod solent Adversarii) spectatorum oculis ensis obtusi vibratione è longinquo ludere.

Et quidem *ex parte Dei*, convenire videtur *meritum* hoc esse *Solius Christi* in quo complacuit Pater. Dissidium ex hujus meriti *Applicatione* oritur, nempe quid illud sit quod inestimabilem hunc Thesaurum applicando nostrum facit: *Fidem & opera* cum Pontificiis aiunt Adversarii domestici, nos *Fidem solam*, idque non ut opus humanum, etsi bonum, sed ut *apprehendens, obsignans & applicans* unius Christi Justitiam: non *absolutè*, & in se, sed *relativè*, ut dicunt, ad Christum. Habes, Lector, quá potui verborum brevitate Statum Quæstionis, quem si in nubibus errare nolis, hortor memoria teneas; unde facilè perspicies, quam leves ratiuncularum stipulæ, pro solidis argumentis, ex sacra pagina, pessimè intellecta, ad Justitiam *operum* tuendam coacervatæ, nobis ad nauseam usque porriguntur: cujusmodi sunt (ut ex locis id genus innumeris paucula excerpamus) *Absque Sanctimonia nemo videbit Deum*; *Si vixeritis secundum carnem, moriemini*; *si secundum Spiritum, vivetis*: *Tollite jugum meum, & discite ex me*; *Qui facit Justitiam Justus est*; utque verbo dicam, ubicunque in Scripturis, operum bonorum auditur Sonus, vel ut Fidei Justificæ *fructus* indubitati, *Indicesque* sunt certissimi, vel ut *Evangelio digna*, & *præmio*

mio gratuito olim donanda, vel denique ut ad ſalutem ſuo modulo & proportione *neceſſaria*: (quæ quidem ſingula nos animitùs agnoſcere nulli dubitant Adverſarii) mirum eſt quam avidè hæc omnia per cumulos arripiantur à *nuperis* Doctoribus noſtris ad ſuum operum Juſtitiæ *ſacculum* implendum, orbique aperiendum Reformato: Sed quo *judicio*, quo *candore*, quâ *Patrum* ſuorum reverentiâ, quo *pacis* Eccleſiæ ſtudio, utinam ipſi maturè diſpicerent. Sciant interim ejuſmodi extra oleas Saltationibus ſuis, ſe nihil apud nos proficere (quanticunque horum creduli faciant Diſcipuli) cum cauſam noſtram integram prorſus & intactam nobis relinquant.

CAP. II.

PATRUM SENTENTIA.

Judicii singularitas in hac controversia minimè ferenda. Authoris Harmoniæ Apostol. mira de Patribus jactantia. Ecclesia Anglicana pro suâ per fidem solam Justificatione Patres omnes sibi vendicat. Vocabuli Justificationis diversus fere usus apud Patres, in Re nobiscum consentiunt. Augustinus pro Operum Justitiâ incassum à Bellarmino allegatus. Major Salmeronis & Hoffmeisteri verecundia.

QUanquam Fides Christiana divinioris planè sit ingenii, quam ut ex humano sive nutu, sive prudentia pendeat, piam tamen in rebus controversis decebit *sobrietatem*, quid *prisca* senserit, quid *præsens* ætas, priùs dispicere, quam ad Sententiam quasi *decretoriam* procedatur. *Si nescis, egredere per vestigia gregis, & pasce capellas tuas juxta tabernacula Pastorum*, monente in Cantico Solomone. Quæ autem vestigia Gregis, quæ Pastorum tabernacula Justificationem *coram Deo* ex operibus designant? Hui, quam paucissima! nulla ferè, omnino nulla ante tricennium (plus minus) ab Ecclesia Dei agnita, ni ejùs familiæ Pontificios & Socinianos accenseas. Certe tum veteris Ecclesiæ, tum præsentium (conspirantibus potissimùm

tiſſimum inter ſe) ſuffragiis contra ire, nimiam ſapere videtur φιλαυτίαν, & Heroum Eccleſiæ petulans faſtidium. Si iſta quidem ἀντιστομούντων in rebus *levioribus* cerneretur, quanquam fortaſſe minimè laudanda, ferenda tamen utcunque eſſet; at *Reformatum* quenquam (præcipue *Theologum*) ab *Eccleſiâ* non *ſuâ* modò, ſed *Eccleſiis quibuſcunque Reformatis* Doctrinæ ſeceſſionem facere, idque in Articulo Fidei, (utriſque conſentientibus) longe *graviſſimo*; objectámque ei *ſingularitatem* cum contemptu quaſi de ſublimi deſpicere (quod *non nemo* facit) ſingularem planè (cogor dicere) faſtum ſapit, & *Suffeniſmum*. Verecundior hac ex parte *Author Harmoniæ*, quam vocat, *Apoſtolicæ*, quod in hac controverſia tot ei pugilibus & Ducibus *veteranis* ex adverſo ſtantibus, arma non faſtidit ſocialia; imo ſollicitè ambit, ſi quo pacto ſibi demerendi aditus pateret. Sed (quæ ſua eſt infelicitas) nemo in auxilium prodit, & fruſtra ſudat ut reluctantes trahat. Habemus tamen venditantem naves omnes in *Pyræo* ſtantes ſuas eſſe. *Patres pleroſque omnes ante Auguſtinum* pro Juſtitiâ operum ad ipſius caſtra tranſire. Quis ei impoſuit, niſi Scriptor aliquis Pontificius, ignoro. Certe, cum iſta ſcriberet, in lectione Patrum ipſum modicè verſatum conſtat. *Patres pleroſque omnes* ? vox mira ! *at ne unum* prorſus, ne unum inquam, vel *ante*, vel *poſt* Auguſtinum, datâ nobis Eccleſiæ Anglicanæ Fide, uti mox videbitur. Et quanquam fulgentiſſimi illius Ec-

clesiæ Latinæ *Syderis* (quo in hac palæstrâ nemo majore *curâ* & *industria*, majori *fide*, *Fortitudine*, *dexteritate*, *successu*, & *gloria* desudavit) etsi inquam illius Authoritas præ illorum omnium suffragiis, si quæ essent, adversis *prærogativum* merito vendicaret, qui *aliud* quasi agentes, & *nullo provocante* securiores, ejusmodi controversias *summis* tantum labris delibarent; nihil tamen à vero longinquius, quam ita sensisse *Patres plerosque omnes ante Augustinum*. Hic non audita vox est Ecclesiæ Anglicanæ. Siquidem Illa (cui Patres non ignoti erant) longe aliud nos docuit, *Homil.* 2. de salute. *Ad hunc*, inquit, *modum per veram solummodò Fidem Justificationem impetrando*, *loquuntur prisci Scriptores*, *tum Græci*, *tum Latini omnes*. Qui quæso *hic excipiuntur* vel ante vel post *Augustinum*? *Patres plerosque omnes*, inquit Harmonista, i. e. Ecclesia Anglicana Judice, *nullos*. Quin & ante Patrem illum Hipponensem quinque nominatim Homilia in medium sistit, Originem, Cyprianum, Basilium, Ambrosium, Hilatium, quibus etiam accedat Chrysostomus ὁμόχρονος, sed paulo grandior; succedente insuper ab Augustino minimùm quaternione. Patrum certe nullibi consensus major quam in hoc Articulo reperitur, quos post datam ab Ecclesia nostra Fidem apud nostros citare, superfluum & vix satis verecundum videatur. Si quis vero curiositati suæ plura cupit, nostrum adeat Juellum (illud Literarum omnium, in primis Divina-

rum,

rum, juxta ac virtutum Pantheon) Responf. pro Apol. ad Harding. c. 10. fol. 71. op. Latin. edit. Genevæ, 1585, Downhamum Præfulem & Theologum eximium, fingulari de Juftificatione Tractatu, doctiffimum Chamierum, Panftrat. *Tom.* 3. *L.*22. c. 5. aliofque paffim. Illud verò diffimulandum non eft, & in in Lectione Patrum de Juftificatione cum primis notandum, quod licet in hac controverfia eandem prorfus nobifcum fententiam apertè millies profiteantur, in Vocabulo tamen Juftificationis majori fæpè Libertate uti, quam folemus Ipfi; Hoc enim ad Juftitiam noftram Forenfem five Imputatam, & quam libentius (ad vitandam ὁμωνυμίαν) Sanctificationem appellitamus, ex æquo accomodant, ad notationem utique Grammaticam magis refpicientes. Hinc nimirum eft quod eundem fubinde Patrem, Juftificationis Humanæ *totum* omnino (exclufis operibus meritifque noftris) Gratiæ Divinæ, Chriftique Juftitiæ, per Fidem noftræ, tribuentem audias, neque tamen dicere recufantem, Juftificari Hominem per *Charitatem*, *novitatem Vitæ*, & fimilia; aliud plane nihil intelligentem quam quod malimus Ipfi *Sanctitatis* nomine dignofcere. Specimen unum aut alterum dabimus, quod ex * Auguftino nobis exhibet Bellarminus. *Quid eft* inquit, *aliud Juftitia cum in nobis eft, vel qualibet virtus, quâ rectè fapienterque vivitur, quam interioris Homininis pulcritudo?* Quis tam cæcus, ut non perfpiciat Auguftinum de Jufti-

tiâ.

* *Epift.* 85. *ad Confentium. De Juftif.* L. 2. c. 8.

tiâ loqui *inhærente*, non quâ *Deo reconciliamur*, (quamque unam Ipsi *Justificantem* nuncupamus) sed *quâ recte sapienterque Vivitur*, i. e. quâ *Sanctitatis* officia coluntur. Idem in *Psal.* 118. concion. 26. (quem locum minime puduit Bellarminum pro suâ operum Justitia *coram Deo* miserè detorquere,) *Justitia, inquit, virtus est animi magna præcipuéque laudabilis.*, ergo secundum Augustinum Justificamur ex operibus. Hiccine Goliathus Ille Romanensis? Et his juncis (quos riderent pueri) transverberandi sumus Reformati? nec quod continuò sequitur quicquam facit ad eam quam loquimur operum Justitiam, ubi dicit venerandus Pater, *Quis fecit in Homine Justitiam, nisi qui Justificat Impium, hoc est, per gratiam suam de Impio Pium facit?* Quid enim hinc efficit Cardinalis? conclusionem sane specie terribilem, vz: *Hìc apertissimè dicimur Justificari per Justitiam quæ sit virtus inhærens*: cum ita potius inferendum erat, Hìc *apertissimè* vocabulum Justificationis pro eo quod Sanctificatio apud Paulum & Scriptores modernos dicitur, usurpat Augustinus.

Augustin. tom. 3. l. 15. de Trinit. c. 8. Pergit ex eodem arguere, ubi dicit, *quæ natura* (humanam intelligit) *cum à suo Conditore Justificatur, à deformi formâ formosam transfertur in formam.*

Quin 1° nihil impedit quo minus hoc totum de Justitiâ propriè Justificâ dicatur, quâ misero Peccatori condonantur peccata; excludi saltem necessariò debere, nulla omnino cogit ratio.

tio. Quid enim? nonne *Deo reconciliari*, & peccatorum *remissionem* impetrare, ex *deformi formosam* facit? Imo omnis in creaturâ pulcritudinis radix & fundamentum, si Davidi creditur, *Psal.* 32.1.2. *Beatus* inquit, *cui Deus non imputat peccatum*, qui locus eo fine citatur, *Rom.* 4.7.8. In Hoc primariam videmus Hominis felicitatem positam. Ecquis autem beatum *deformem* judicat, aut non formosum? Verùm, ut quod res est fateamur, verisimile est Augustinum eo loci ad Justitiam præcipuè *inhærentem* respexisse, alterâ tamen minimè exclusâ. Hoc præsertim colligo ex locutione [*forma formosa*,] quâ *imaginem Dei* (quæ, ut loquitur Apostolus, in verâ constat *sanctimonia*) indigitat, quáque (aut verbis similibus) ei perquam familiare est Justitiam illam exprimere, quæ *essentialiter* in Deo est, *exemplariter*, & suo *modulo* in Creaturâ; sic enim sæpissimè Ipsam *Dei* Justitiam notat, uti cum *veritatis immutabilis*, *perfectionis*, *sapientiæ*, *Luminis*, *rectitudinis*, formam hìc *formosam*, & id genus aliis nominibus distinguit, quam ut diximus, ad Hominem Justum *exemplariter* accommodare solet, uti paullo ante ad finem c.7. *Incorporalem* inquit, *substantiam scio esse sapientiam*, & *lumen esse*, *in quo videntur quæ oculis carnalibus non videntur*: & *tamen vir tantus*, *tamque spiritalis* [Paulus] *videmus nunc*, *inquit*, *per speculum in ænigmate*, & mox, *quale sit & quod sit hoc speculum si quæratur*, *profectò illud occurrit*, *quod in speculo nisi imago non cernitur.*

D

nitur: *Hoc ergo facere conati sumus, ut per imaginem hanc quod nos sumus videremus* &c. Clarum est *incorporalis illius substantiæ* formam in nobis *formosum* sanctitatem esse, sive *imaginem* Dei. Hic diutiùs immorari visum, quod ad intelligendum Augustinum in multis haud parum conducat, & qui hac de re plura volet, eruditum adeat Jansenium, in Illius scriptis, si quis alius, versatissimum. Interim hinc nihil accedit Cardinali, nisi hac *forma formosa* non sanctos solum, sed in Foro Dei justos probaverit, quod semper negamus. Verum attende Lector, quam Bellarminus assuat consequentiam; Igitur, inquit, *non manet Homo Justificatus deformis, ut volunt Adversarii.* Quos loquitur Adversarios? solos scilicet *Utopienses*, aut Homines fortasse Lunares. Nam quis, quæso, inter Reformatos ita unquam deliravit, ut diceret aut Hominem Justificatum (quà Justificatum) esse deformem, qui totus (secundum Ipsos) nitet Justitiâ Christi, aut tolli deformitatem *ex parte negaverit* per Gratiam quoque infusam? quæ quidem deformitas paulatim & per *gradus* minuitur *in viâ*, donec à perfectissimâ pulcritudine absorbeatur in *Patriâ*. Quod vero mox subiungit, Justificato *nihil opus esse alienâ Justitiâ, quâ Justitiâ inhærens & propria tegatur*, horrendam sapit arrogantiam. Suâ Ille fruatur Justitiâ, *mancâ, debili, pannosâ*; multo mallem ego cum Apostolo inveniri *in Christo, non habens meam Ipsius Justitiam*, nisi

In suo Augustino de statu naturæ puræ, l. 1. c. 7.

tectam

tectam suâ. Hic, ut puto, Cardinali nondum in mentem venerat, aut exciderat fortè, TUTISSIMUM suum. Tædet ulteriùs persequi.

Hinc tantùm obiter colligendum, quàm vacuos de Calvino triumphos agat, quasi magni Doctoris in hac controversiâ sententiam refugeret, quem ideo sic inducit loquentem; *Ac ne Augustini quidem sententia recipienda est, qui Gratiam ad Sanctificationem refert, quâ in vitæ novitatem per Spiritum regeneramur.* Calvin. Instit. l. 3. c. 11. 15. Iniquissima Loci mutilatio! sic enim Calvinus, *ne Augustini quidem sententia, vel saltem loquendi ratio, per omnia recipienda est; tametsi enim egregiè Hominem omni Justitiæ laude spoliat, ac totam Dei Gratiæ transcribit, Gratiam tamen ad Sanctificationem refert.* An Bellarmino ἰσοδυναμοῦσιν ista, *Sententia Augustini non est recipienda, & non per omnia? & saltem non loquendi ratio?* palam est Calvino minus placere Phrasin Augustini, in summâ Rei cum altero utrunque convenire.

Multò verecundior Salmero, qui Patres potius excusandos censuerit, utpote pro Fide solâ *liberiùs, & securiùs locutos*; non cum Bellarmino *canin. trahens*, ut totum Justitiæ inhærenti secum deferre cogat. In Galat. disp. 10. Hoffmeisterus (vir gravis & prudens, sed magistrum Augustinum minus diligenter secutus) nullus diffitetur Patres *solius Fidei* Justificationem tueri: Cur autem id minimè nunc faciant Socii Pontificii, causam reddit, *ne disputatio hæc iret in perniciem salu-* Judic. de August. Confess. Art. 4.

 berrimæ

berrimæ Pænitentiæ; quasi vero deserendus in Scripturâ Deus, deserendi Patres, ne quid forte pænitentiæ suæ sinistri accideret, & faciendum *malum*, ut eveniat bonum. Sed de Patribus ut puto, satis habent Adversarii, plura, si opus esset, habituri. Pergamus jam ad Ecclesias Reformatas.

CAP. III.

ECCLESIÆ ANGLICANÆ CONstans sententia in Articulis & Homiliis.

Crassa Harmonistæ de illius judicio hallucinatio. De literali sensu Articulorum tenendo decretum Regium. Subscriptio Canonica. Ad istam subscriptionem cum praxi suâ conciliandam, quid à novatoribus subinde afferatur.

CElebris est admodum toto terrarum orbe Ecclesiæ Anglicanæ in suis Fidei Definitionibus prudentissima *moderatio*, in quibus sane omnibus tam æquo stat libramine, ut neque sobriis ingeniis & veri amantibus offensæ, neque *leviculis* & *petulantibus* (quorum hoc seculo luxuriosa seges est) cavillandi ansam suppeditet. Quo placitis suis major (apud suos saltem) debetur reverentia. At quanto magis, ubi

ubi ſacris nixa Scripturis, mentem ſuam verbis *conceptiſſimis*, eiſque tam *perſpicuis*, & *ſæpius* demum repetitis exponit, adeo ut nullum Clero populiſque ſuis contra Philoſophandi locum relinquat.

Audiatur itaque de hac circa Juſtif. perſtrepente nuper controverſia, recitetur Decretum, Art. 11°. *Tantum propter meritum Domini & Salvatoris noſtri per fidem, non propter opera & merita noſtra juſti coram Deo reputamur. Quare ſola fide nos Juſtificari Doctrina eſt ſaluberrima &c.* Ecquid clarius? ne Sol quidem meridianus. *per Fidem*, *Sola Fide*, non propter opera, ſive non *Ex operibus*. An verò *Solâ Fide*, idem erit quod ex Fide, ſed *non Solâ*. *Non propter opera* idem quod *Ex operibus?* parcatur oculis, quæſo dextris, quos erui difficulter ſuſtinemus. Si forte latibulum quæratur in voce *propter*, quaſi idem minime valeret quod præpoſitio *Ex*, palam eſt in Articulo æquipollere, cum ſtatuit *Ex Fide ſola*, quod verum certè non eſſet, ſi etiam *Ex operibus*.

Cum autem Harmoniæ Author ab Articulo ad Homilias potius Eccleſiæ provocandum cenſuit, Ad Homilias ibit. Conſulamus itaque (de quâ totus Ille, unde neſcio, ſilet,) Homil. 1. de ſalute Gen. Hum. ſub finem. *Fides*, inquit Eccleſia, *pœnitentiam, Spem &c. non ita excludit, quin in omni Homine Juſtificato cum ea conſocientur, excludit tamen à Juſtificandi munere.* Nihil diſertius. Hic ſcilicet altum Harmoniſtæ ſilentium,

 tium,

tium; qui si locum advertit, silentio suffocare haud quaquam debuit. Imo verò Ecclesiæ (ex nimio tantum uti spero æstu, sive ἀβλεψίᾳ juvenili (nam valde juvenem in *postscripto* suo se fatetur, cum Harmoniam composuit) in os obloquitur, cum hac tamen *observantiæ* & officii ceremonia, quod illum non dixisse serio admodum persuadere molitur, quæ *clariùs* & *significantiùs* (qua saltem per verba licet humanâ) ab eâ dici non poterant. Audiamus enim p. 333, *Ex quibus*, inquit, *clarè elucet quid summum illud sit, quod in negocio Justificationis ex Ecclesiæ nostræ sententiâ fidei distinctè tribuendum sit, nempe quod licèt cæteræ virtutes non minus necessariæ sint ad Hominis Justificationem quam Ipsa Fides, ac Fides propriè nihilo plus agat in isto negotio quam alia virtus &c.* Et ante, p. 331, *Ecclesia nostra palam profitetur se Doctrina illa sua nos solâ Fide Justificari, non illud voluisse, vel Fidem solam sine Operibus ad Justificationem sufficere, vel Fidem præ cæteris virtutibus ullam in Justificationis negocio efficaciam vel dignitatem tribuendam esse.* Quis ad ista totus non obstupescit, cum Ecclesiam audit *centies*, idque *terminis terminantibus*, contra definientem? Statuit nimirum Ecclesia (neque verbis potuit evidentioribus) Fidem ideo Justificare dictam *quoniam id confert ad Justificationem, quod nulla virtus, nullum aliud opus humanum potest*, adjuncta itidem ratione, quod *sola scilicet misericordiæ Divinæ promissionem amplectitur, rectaque nos ad Christum ablegat.*

gat. Nulla virtus, nullum aliud opus hoc potest, *sola potest fides*, inquit Ecclesia. Contra Dissertator Ille, *Ecclesia nostra palam profitetur, Fidem in Justificatione nihilo plus valere quam aliam quamvis virtutem*: *ubi autem profitetur*? in Archivis forsan Utopianis. Quid hic ab Ecclesia Filiisque suis genuinis dicendum, quam quod Cæsar in Senatu mox jugulandus, *Profecto ea vis est*. Judicent etiam Adversarii. Imo, in ἐργοδιώκτας mitissima mater zelo Dei ejusque gratiæ accensa, præter morem sic intonat, Homil. de Salut. part 2. *Doctrinam hanc* (i. e. de Justificatione per fidem solam & sine operibus) *vetusti omnes Ecclesiæ Christi scriptores approbant. Hæc veram Christi gloriam Doctrina illustrem facit, adeoque vanam Hominis gloriationem prosternit, & pessundat. Eam quisquis negaverit* (attende Lector) *pro Homine Christiano non est habendus, sed pro Christi ejusque Evangelii inimico, & humanæ* κενοδοξίας *mangone*. Quæ hic verborum fulgura! quæ tonitrua!

Satis ut opinor superque constat de Ecclesia Anglicana, quod ἐργοδικαίωσιν omnem suffragio suo non modo haud juvet, sed penitus execretur.

Pergendum nunc esset ad reliquas orbis Reformati Ecclesias, nisi quod Ænigmate quodam paulisper detinendi simus, cui Davum me fateor, non Oedipum. Quippe vehementer non mihi solum sed aliis quam plurimis mirari subit, quâ vel obscurissimâ rationis umbrâ, quâ se defendant

tiam; qui si locum advertit, silentio suffocare haud quaquam debuit. Imo verò Ecclesiæ (ex nimio tantum uti spero æstu, sive ἀβλεψίᾳ juvenili (nam valde juvenem in *postscripto* suo se fatetur, cum Harmoniam composuit) in os obloquitur, cum hac tamen *observantiæ* & officii ceremonia, quod illum non dixisse serio admodum persuadere molitur, quæ *clariùs* & *significantiùs* (qua saltem per verba licet humanâ) ab eâ dici non poterant. Audiamus enim p. 333, *Ex quibus*, inquit, *clarè elucet quid summum illud sit, quod in negocio Justificationis ex Ecclesiæ nostræ sententiâ fidei distinctè tribuendum sit, nempe quod licèt cæteræ virtutes non minus necessariæ sint ad Hominis Justificationem quam Ipsa Fides, ac Fides propriè nihilo plus agat in isto negotio quam alia virtus &c.* Et ante, p. 331, *Ecclesia nostra palam profitetur se Doctrina illa sua nos solâ Fide Justificari, non illud voluisse, vel Fidem solam sine Operibus ad Justificationem sufficere, vel Fidem præ cæteris virtutibus ullam in Justificationis negocio efficaciam vel dignitatem tribuendam esse.* Quis ad ista totus non obstupescit, cum Ecclesiam audit *centies*, idque *terminis terminantibus*, contra definientem? Statuit nimirum Ecclesia (neque verbis potuit evidentioribus) Fidem ideo Justificare dictam *quoniam id confert ad Justificationem, quod nulla virtus, nullum aliud opus humanum potest*, adjuncta itidem ratione, quod *sola scilicet misericordiæ Divinæ promissionem amplectitur, rectaque nos ad Christum ablegat.*

gat.

gat. *Nulla virtus, nullum aliud opus* hoc potest, *sola potest fides*, inquit Ecclesia. Contra Dissertator Ille, *Ecclesia nostra palam profitetur, Fidem in Justificatione nihilo plus valere quam aliam quamvis virtutem: ubi autem profitetur?* in Archivis forsan Utopianis. Quid hic ab Ecclesia Filiisque suis genuinis dicendum, quam quod Cæsar in Senatu mox jugulandus, *Profecto ea vis est.* Judicent etiam Adversarii. Imo, in ἐργοδιώκτας mitissima mater zelo Dei ejusque gratiæ accensa, præter morem sic intonat, Homil. de Salut. part 2. *Doctrinam hanc* (i. e. de Justificatione per fidem solam & sine operibus) *vetustissimi omnes Ecclesiæ Christi scriptores approbant. Hæc veram Christi gloriam Doctrina illustrem facit, adeoque vanam Hominis gloriationem prosternit, & pessundat. Eam quisquis negaverit* (attende Lector) *pro Homine Christiano non est habendus, sed pro Christi ejusque Evangelii inimico, & humanæ* κενοδοξίας *mangone.* Quæ hic verborum fulgura! quæ tonitrua!

Satis ut opinor superque constat de Ecclesia Anglicana, quod ἐργοδικαίωσιν omnem suffragio suo non modo haud juvet, sed penitus execretur.

Pergendum nunc esset ad reliquas orbis Reformati Ecclesias, nisi quod Ænigmate quodam paulisper detinendi simus, cui Davum me fateor, non Oedipum. Quippe vehementer non mihi solum sed aliis quam plurimis mirari subit, quâ vel obscurissimâ rationis umbrâ, quâ se defendant

defendant vereoundiâ, qui ſe Eccleſiæ Anglicanæ *Filios*, etiam obſequentiſſimos, dici volunt, quique, ut tales, *manu*, & *Fide* data toties in Illius doctrinam conſenſum formaverint, cum eâ nihilominus bellum apertè gerant.

Quo Res tota dilucidior fiat (etſi, proh pudor! & lippi vident) ſubjiciemus 1° *Declarationis Regiæ* Articulis Fidei præfixæ Partem, eo pertinentem, 2° Canonem Eccleſiæ.

In Declaratione ſic habetur. *Nemo deinceps aut Typerum operâ in publicum mittendo, aut inter concionandum Articulum detorquebit, quin ei cedet in evidente plenáque ejus ſententiâ, neque propriam affiget illius loco interpretationem, ſed in ſenſu literali, Grammaticóque intelliget. Si quis autem, ſive Profeſſor publicus in alterutra Univerſitate, ſive Præfectus Collegii, ceu demum alia quælibet Perſona, novum quemlibet Articulo ſenſum dederit — quam qui in Convocatione Regio aſſenſu noſtro jam de facto ſtabilitus eſt, Iræ noſtræ, & Cenſuris Eccleſiaſticis ſubjicietur.* In Canone autem 35. ita definitum legimus, quod *unuſquiſque in Miniſterium ſacrum admittendus, ſubſcribet (* inter alia) *ſe Librum Articulorum & Religionis per omnia approbare, ut verbo Dei conſentaneum. Utque omnis vitetur ambiguitas, ſub hac verborum formulâ* fiet Subſcriptio;

Ego N. N. volens & ex animo ſubſcribo hiſce tribus Articulis ſupra memoratis, adeoque omnibus quæ in iiſdem continentur.

Notetur

Notetur insuper Libri *Homiliarum* approbationem in illo Articulorum contineri, uti *piam*, *salubremque* Doctrinam exhibentis, Art. 35.

Videamus itaque cum hac subscriptione toties repetita quam belle conveniat *Novatorum* nostrorum praxis, quémve ei fucum obducant. Isti, inquam, qui Justificationem *ex Fide & Operibus* ferruminant, contra planum & Gramaticalem Sensum Art. 11. in Homiliis fusiùs explicatum, uti vidimus. Isti, qui Justitiam Christi per Fidem nobis *imputatam* ad salutem, negant & rident, contra disertam *Homiliarum* sententiam, quod ostendimus cap. 8. [redacted] Isti demum (ne alia memorem) qui de *Ethnicorum salute* Philosophantur, contra Art. 18. Et cum urgentur Articulo, manifestissimâ illius sententiæ distortione in Fidiculis cruciant, garrientes miserè (quod ad *Ethnicos* suos attinet) non posse servari nisi *per Christum*, cum tamen omnia Illorum argumenta aliorsum spectare quivis videat, quasi scilicet sine omni in Christum *Fide*, *Idolis* etiam non abnunciatis, ad cælum aditus pateret. Hìc etiam *nota* loquor. Quid autem ad ista dicunt morigeri isti Ecclesiæ Anglic. Filii? Cum ad hujus modi solutionem in publicum nihil, quod sciam, emiserint, aliunde conjectandum, (si tamen quæ quis publice satis asserentes auribus exceperit, *conjectatio* dicenda est.)

1° Itaque dicetur fortasse, (quàm pudet fuisse dictum!) *non eandem* esse Eccles. Angl.

E nec

nec eandem in Articulis & Homiliis *sententiam*, quæ olim fuerat. Patres illos qui ista nobis reliquerunt, viros fuisse *bonos*, sed *Calvini* scilicet aut *Fanaticismi* aliquid in albo habuisse &c. Parco nominibus. At ego certe inter legendum, eundem semper video Articulorum *numerum*, eadem omnino *verba*, *syllabásque*, quæ olim fuerunt, Anno. vz: 1562, rursusque, Ann. 1602. quidni & eandem plane sententiam? Sed fortasse verborum significatio usque adeo nuperrimè immutata est, ut in *contrariam* plane intra vicennium, aut paulo amplius abierit, ita ut Justificari fide *solâ*, nunc significet Fide solâ; *& operibus*; & sic in [illegible] reliquis. Optandum itaque ut Juristæ novum nobis Titulum formarent, *De Verborum Significatione*; ostendant Isti, ubi vacat, aliam Fidei Ecclesiæ Anglicanæ formulam, aut suam ab eâ discessionem rotundè profiteantur.

20. Causari poterunt nonnulli (utinámque nuda hæc esset conjectatio) se loquentem intelligere Ecclesiam sensu *congruo*, i.e. Suo Ipsorum privato. Quippe idem Ipsis est *ex Fide solâ*, & *non solâ*, sed unà cum Operibus suis. Idem *Imputata* Christi Justitia, & *non imputata*, sive *nostra* Ipsorum: Idem unumquemque servari posse (etiam *Idololatram*) in sua *Ipsius* Religione, & non posse: & pari passu idem subscribere, & *non subscribere*.

Quin 1° si hæc aut Juramentorum aut promissionum usurpanda sit Licentia, ut quis sensu

ſu ſuo, etſi *contradictorio*, non autem ex mente ejus *cui* juratur aut promittitur, iſta faciat, actum erit de utriuſque *Fide*, & perinde eſt quod Juramentum, quodve promiſſum præſtemus, vel non præſtemus. Imo meliùs humanæ Societati cederet ejuſmodi quæcunque vincula procul abjicere, cum adhibita, nihilo quemvis *tutiorem* reddunt, & non adhibita multò *cautiorem*. Sed hoc cavillum peſſundedit in Prælectionibus ſuis de Juramento ὁ μακαρίτης Sanderſonus.

2° cum vox Eccleſiæ *Literalem* aliquam ſive *Grammaticam* ſententiam in confeſſo habeat, iſtamque ſequi jubentur Subſcribentes, cur ſenſum illi minimè Literalem & contra omnes Grammaticæ leges affigunt? nam quæ rogo Grammatica hunc ſuſtinebit ſenſum, Juſtificamur *ſolâ* Fide, i. e. *non ſolâ*, ſed aſſutis operibus? num *ſola* idem Grammaticè valet, ac *non ſola*? Hìc ad illos clamandum eſt, licèt inflexo ſenſu, quod Æedituus Templum Dianæ fulgentiſſimum intrantibus, *Parcite oculis*, nolite nobis iſtos eruere.

3° Quidni demum idem faciant S. *Scriptura*, ibique quidlibet ex quolibet procudant contra apertiſſimam ejus ſententiam? Ego certe ægrè adducor, ut credam quemvis ingenue educatum hujuſmodi portenta *ſeriò* profundere: Sed Hìc eſto meum *non ultra*. Reliqua Deo καρδιογνώστῃ permittamus, qui *omne opus in Judicium feret cum omni re ſecretâ, ſive bona fuerit, ſive mala.* Eccleſ. 12.

CAP. IV.

ECCLESIARUM EXTERARUM, quæ Reformatæ audiunt, Judicium.

Omnes ferè Ecclesias Reformatas à se stare, manifesta Harmonistæ calumnia; Neque Augustana, neque Argentinensis Confessio Illi favet. Pontificii opera sua Justificationis præparatoria Christianas esse virtutes negant. Confessionum singularum contra Illum suffragia seorsim exposita. Confessio Augustana & Argentinensis Cæsarea Majestati exhibita eò majore cautela compositæ,

SUmmo quidem consensu Ecclesiæ Exteræ Justificationem per Fidem sine operibus disertè docent, uti in Syntagmate sive Corpore Confessionum Fidei suæ cuivis consulenti lucenter patebit. Quo magis miranda est Harmonistæ nostri *παῤῥησία*, cap. 6. ubi rotundè & tanquam ex tripode de illarum Judicio pronuntiat his verbis; *Certum est eas omnes, vel saltem earum primas à nostris partibus veluti ex professo stare.* Proh fidem iterum! nam neque primæ, neque mediæ, neque postremæ favent. Omnes habet (ne unâ quidem exceptâ) contrà, idque acerrimè, militantes. Hæ siquidem Ipso etiam fatente (quod notatu dignum) Justificationem ex fide solâ (quoad terminos saltem) unanimes docent. Si autem quoad Terminos & verba

bæ, unde aliam, quæso, illis mentem obtrudit? an ex nutu, gestu, aut mutis ejusmodi signis (neque enim *χειρολογοῦντος* haberi vir pius cupit) Aut itaque defuit Ecclesiis animorum sensa utcunque explicandi facultas (& mirum sane in modum defuit, si verbis sensum planè *contradictorium* intus premerent) aut perfidè egerunt, quæ aliud calamo docerent, aliud mente supprimerent; aut demum quod verba sonant, idem (uti decuit) omnino sentiebant, sicque reum & confitentem habemus, ab ipso nequaquam stare Ecclesias, secúmque pugnantem. Bella quidem *Harmonia!* Sed neque *Apostolica* neque *Ecclesiastica*; Harmonia scilicet nova *Contradictoriorum*. Quod autem de operum *Merito* sciulneum affuit, suo loco facilè detrahetur, ubi (juvante Deo) ex operum *merito* & *ex operibus*, verbi Divini, imo & Ecclesiarum sensu, æquivalere in apertum dabimus.

Verum hoc se plenius demonstrare dicit c. 18. Quid autem eò loci demonstratur; 1° scilicet *Ecclesiam Anglicanam Ipsi favere*; sed opinor me calumniam istam (parum sanè verecundam, utinamque Rei indignitas mollius aliquod pateretur vocabulum) capite præcedenti diluisse, ubi constat nullam *studiosius*, nullam *acrius*, & *ex animo* magis adversam. Deinde ad Confessionem festinat Augustanam, quam Reformatarum omnium *nobilissimam* vocat. Et ne forte exceptam putemus Anglicanam, Ecclesiæ nostræ proceres *eam usque adeo secutos ait, ut qui illam*

ignorent, *Articulorum nostrorum sensum excipere vix queant.* Quis hinc ad Ecclesiam Anglicanam rediturus sit honos, latere me fateor, ut veluti Magistra & Interprete egeret Augustana; Confessionémque ediderit adeo languidam & obscuram, ut sine altera *intelligi vix possit.* Augustanæ quidem Confessioni, valdè Orthodoxæ (neque hilum Dissertatori profuturæ) nil ego detractum cupio, sed nec *Anglicanæ* nostræ usque adeo anteponi facile sustinuerim.

Quid verò ista sua statuit *omnium nobilissima* Confessio? nimirum si illi credimus *pænitentiam omnino necessariam esse ad Justificationem*, Consulatur itaque locus Art. 20. ab Ipso citatus, & qua fide mox patebit. *Quanquam* (inquit Articulus) *Contritio aliqua ceu pœnitentia necessaria est, tamen sentiendum donari nobis remissionem peccatorum, & fieri nos ex injustis justos, i. e. reconciliatos & acceptos ceu filios Dei gratis propter Christum, non propter dignitatem contritionis aut aliorum præcedentium aut sequentium.* Bene habet; Contritio *aliqua* est necessaria, inquit Articulus, Harmonistæ placuit suam hic nobis commodare Prosthaphæresin, subtrahere vocem *Aliqua*, quá utitur Articulus, ut cum fænore redderet apponendo *ad Justificationem* (quod ejus assumentum) aversantur Augustani. Hic itaque est fallacia à dicto simpliciter. Contritio *aliqua*, inquit Confessio, quam sine Justificatione reperiri posse, nemo ignorat.

Judas ille Filius perditionis, pænitentia *ali-*

qua

qua & *contritione* affectus legitur; & pœnitentiam innuit Apostolus *pænitendam*. Hic itaque sunt quatuor termini ex Ignoratione etiam Elenchi, dum à contritione *aliqua* arguitur ad contritionem salutarem & Deo acceptam. Rursus Augustani statuunt *contritionem aliquam esse necessariam* sine omni adjecto, Ille *ad Justificationem* velle contendit. Quis hic Tyro non videt plus esse in Conclusione quam in præmissis? proferatur in Confessione vel unum ἰῶτα eò spectans & victas Dabimus manus. * Sed ne longum faciamus, res facile expedietur, Augustanos scilicet nihil tale in animo habuisse, quod illis affingit Dissertator, nempe contritionem salutarem præcedere Justificationem; quod sic probamus; Qui sunt in potestate Diaboli salutarem non habent contritionem, sed ante Justificationem omnes, secundum confess. illam Augustanam, sunt in Potestate Diaboli, itaque Justificationis antecedanea nulla erit contritio salutaris. • Propositionis veritas in Luce Meridia-

2 Cor. 7. 10.

Imo neque Pontificii Fidei, Pænitentiæ, Timori, aliisque operibus suis præparantibus tantum tribuunt ut pro Virtutibus Christianis *habeant. Costerus Enchirid.* cap. 6. p. 255. *Edit. Colon.* Ann. 508. *ubi de iis Ipsis verba faciens, hæc habet, quod tametsi sint dona Dei, & in magnis Dei beneficiis reponenda &c. nondum tamen sunt* Virtutes Christianæ *quoad infusa gratia & Charitate, quæ forma est omnium virtutum, cælitus illustrentur.* [*Si itaque virtutes non sunt Christianæ, quomodo Christianum Justificant? aut Si tantum præparatoriæ, quomodo opus beatissimum absolvunt? non magis utique ad maximum quam comportatio Lapidum, Lignorum, idque genus materiarum ædificat Domum. Imo neque tantum ex se conducunt, quia cum Christianæ virtutes non sint, ad opus Christianum tam sunt ineptæ, quam paleæ, aut festucæ ad extruendam Domum. Ut ut fuerit, nunc antecedens non est præparatorium Consequentis, & si talia demus opera sensu aliquo præparatoria, ex iis tamen non sequi continuo Justificationem in aperto est, ut forsan Achabi, & Judæ Pænitentiam Justitiæ, quam nunquam* (*quod scimus*) *habuere, præparatoriam dicamus. Nos vero quærimus quid Justificat, non quid præparat ad Justitiam.*—

na

na conſpicitur, Aſſumptum probatur. Sunt omnes ſub iſta Diabolica poteſtate ante Fidem, ergo ante Juſtificationem. Conſequens haud negabitur, quia utrimque conceditur Juſtificationem non eſſe priorem Fide. Antecedens eſt ipſius Auguſtanæ Confeſſionis eod. Art. idque iiſdem verbis. Rurſum, Fructus & effecta Fidei non antecedunt Juſtificationem, quia ſic antecederent ipſam Fidem, & ſic effectus eſſet prior cauſâ. At vero opera quæcunque bona (interquæ pænitentia & Contritio) *ſunt effecta & Fructus Fidei*, definiente eodem Articulo Auguſtano. Itaque ſecundum Auguſtanos Contritio ſalutifera neque antecedit Juſtificationem, neq; ad illam eſt ullo modo neceſſaria. Et ſic humi corruit Harmoniſtæ Domus Auguſtæ extructa, quam multò tutius fundaſſet Romæ. Cum vero dictam Confeſſionem ἐγγλικαισύνῃ ſuæ adhuc ad blandiri colligit, quod videlicet agnoſcat locutionem eſſe *figuratam*, qua Fide Juſtificari dicimur, nihil opus erat, ut citandæ Confeſſionis tædium de re ab omnibus agnita aut ſibi aut Lectori crearet. Quippe notiſſimum eſt Reformatos omnes idem ubique perſonare, cum negant (contra Socinianos) Fidem Juſtificare ut *actum* aut *opus* humanum, ſed ut accipiens (per Metonymiam ſcil. effecti) beneficium divinum (Deus enim eſt qui Juſtificat, & Fides eſt donum Dei) vel ut recte Diſſertator Ipſe (ô ſi ſic omnia !) quâ Actus ponitur pro *objecto* Fidei, i. e. pro Juſtitiâ Chriſti per Fidem applicata.

plicata. Quid hoc verò ad ὁμοδογματισμὸν conferat, intelligat qui poteſt.

Ejuſdem quoque commatis eſt, quod ex confeſſione *Wirtembergica* urgetur, tam ſane infæliciter, ut Adverſarii cauſam nihil lethaliùs feriat, ſub quintâ quaſi coſta. Audiantur verba Cap. de Juſtif. *Credimus quòd ad faciendam & exercendam Juſtitiam neceſſariæ ſint hæ virtutes, Fides, ſpes, charitas* &c. Adverte, *ad faciendam & exercendam Juſtitiam.* i. e. alia bona opera, non enim dicit ad Juſtificationem: Nam hominem *facere & exercere Juſtificationem ſuam* ne ruſticiſſimæ quidem ſuſtinebunt aures. Imo quàm procul abfuit, quod inde colligit Diſſertator, à mente Confeſſionis, ipſa ibidem continùo docet, his verbis, *Sed ſentimus à verâ Apoſtolicâ & Catholicâ doctrinâ longiſſimè abhorrere eorum ſententiam, qui docent Hominem fieri Deo acceptum, & reputari coram Deo Juſtum, propter has virtutes* &c. Et paullò poſt, *Idcirco ſentimus veteres ac majores noſtros rectè dixiſſe, nos coram Deo ſolâ Fide Juſtificari.*

Quod hinc Lucrifecit Diſſertator, totum hoc Syllogiſmo dabitur. Qui negant quenquam Juſtificari propter opera, vel ullâ aliâ ratione, quàm *ſola* Fide, Illi favent Juſtificationi ex *non ſola* Fide, & adjunctis operibus, (ſicque favent abſurditati Contradictoriæ) ſed hoc facit Confeſſio *Wirtembergica*, ergo & illud. Qui hujuſmodi ſubtilitatibus capietur, capiatur.

Satis jam dictum videretur de Eccleſiis Re-

F formatis,

formatis, nam idem omnes (ut suprà recepimus) unanimes profitentur. Sed ne hoc ut gratis pronuntiatum postuletur, simulque illorum commodo consulamus, quibus *Corpus, & Syntagma Confessionum Fidei apud Ecclesias Reformatas* non est ad manum, visum est prædictis sequentia quoque Testimonia oculis subjicere.

Confessio & expositio brevis & simplex Syncerae Religionis Christianæ *Helvetica*, cui subscripsere quoque Ecclesia *Polonica*; quæ est in Ducatu Zathoriensi & Oslviecimensi, *Hungarica*, item *Scoticana*, & aliæ, hæc habet de Justificatione. c. 15.

Propriè Deus solus nos Justificat, non imputans nobis peccata, sed imputans ejus nobis Justitiam. Quoniam verò nos Justificationem hanc recipimus *non per ulla opera*, sed per Fidem in Dei misericordiam & Christum, ideo docemus, & credimus cum Apostolo, Hominem Peccatorem Justificari sola Fide in Christum, non lege, aut *ullis operibus*. Et paullò post paragr. *Cæterum*. Itaque Justificationis beneficium non *partimur*, partim Gratiæ Dei & Christo, partim *nobis*, aut *dilectioni operibúsve*, vel *merito nostro*, sed in *solidum* Gratiæ dei in Christo per Fidem tribuimus.

Gallicana

Gallicana Confessio. cap. 20.

Credimus nos solâ Fide fieri Justitiæ participes. Hoc autem ideo fit, quoniam promissiones vitæ nobis in Christo oblatæ tunc usui nostro applicantur, & nobis redduntur efficaces, cum eas amplectimur &c.

Confessio Belgica. cap. 22.

Credimus Spiritum Sanctum veram in Cordibus nostris Fidem accendere, quæ Jesum Christum cum omnibus suis meritis amplectitur, eumque suum ac sibi proprium efficit, nihilque *extra eum* quærit. Et paulò post, Meritò igitur cum Paulo dicimus, Nos *solâ Fide* Justificari, ceu *absque operibus*.

Confessio Argentinensis, Cap. 3. Cui etiam subscripsêre Constantiæ, Alemmingæ & Lindaviæ Civitates, sic habet.

Cum jam aliquot annis ad Justificationem Hominis requiri *propria ejus opera* traditum sit, nostri hanc totam Divinæ benevolentiæ, Christique merito acceptam referendam, *solaque Fide*, percipi docuerunt.

Hoc tamen obiter minimè prætereundum censeo, Confessionem hanc Argentinensem unà cum Augustanâ Cæsareæ Majestati ipsi *nomina-*

tim oblatas fuisse (uti constat ex earum præfationibus) quo certè nomine cautiùs & temperatiùs (si quid in hac controversia urgeret scrupuli) contexi oportuisse, nemo non intelligat. Neque tamen idem cum sociis suis Reformatis suffragium ferre quicquam dubitarunt, ὁμοδοξίας integerrimæ argumentum certissimum. Et (ne quid celemus, quod in objectionem trahi posse videatur) quanquam Argentinensis ista cap. 40. Statim ab initio fluit his verbis,

Nolumus autem hæc sic intelligi, quasi salutem ac Justitiam in ignavis cogitationibus, fide vel charitate destituta, quam informem vocant, ponamus; quandoquidem certi sumus neminem justum aut salvum fieri posse, nisi amet summè Deum, & imitetur studiosissimè, non est existimandum eam contradicere Doctrinæ, quam disertè asseruerat, & firmiter ex Scripturis probaverat, capite proximè præcedenti (id enim nimiæ esset incuriæ aut inconstantiæ Confessores optimos arguere.) Nam quod ad priorem attinet cautelam, *Fidem scilicet Charitate destitutam non esse Justificam*, in eo loquitur nihil à Sociis quibuscunque confessoribus diversum, neque id in dubium à nobis vocatur. Quod autem ad alterum, *neminem Justum ac salvum fieri posse, nisi amet summè Deum* &c. Neque id inficias eunt Reformati, sensu quo ab Argentinensibus intelligitur, i. e. ut amor ille Dei sit *Fructus Fidei*, & *sequens* Justificatum non *antecedens*, unde Fide nos regenerari, bonos evadere, rectosque

que, imo *fontem nobis bonorum perennem copioseque effluum* ibidem prædicant. Ista ad præoccupandum (si quod fortè ab optimâ Confessione emergeret) cavillum, operæ pretium monere duximus.

Confessio Saxonica, Titulo de Remissione Peccatorum, & Justificatione, paragr. *Hic de particulâ.*

Ideo in Ecclesiis nostris dicitur, Fide solâ Justificamur, quod sic intelligimus, & declaramus. Gratis propter solum Mediatorem, non propter nostram Contritionem, seu alia nostra Merita, donamur remissione peccatorum, & reconciliatione. Etsi enim Contritio, & aliæ multæ virtutes cum Fide, seu hac Fiducia simul accenduntur, tamen hæ virtutes, non sunt causa, seu meritum Remissionis peccatorum, nec propter eas persona placet. (consequenter autem neque Justificant.)

Confessio Bohemica Art. 6.

Porro etiam docent per Christum Homines gratis, Fide in Christum, per misericordiam Justificari, Salutem, & Remissionem peccatorum consequi, *citra ullum humanum opus & Meritum.*

Et Art. 7°.

Atqui etiam docent, quâ potissimùm ratione & consilio bona opera sunt facienda, non ideo scilicet, ut per ea homines Justificationem, Salutem, peccatorúmve Remissionem se assequi arbitrentur &c. Sed facienda ideo opera docent, ut per ea approbetur Fides. &c.

Confessio Basileensis. Art. 9°.

Quamvis hæc Fides per opera Charitatis se sine intermissione exercet, exerit, atque ita probatur, attamen *Justificationem* & satisfactionem pro peccatis nostris non tribuimus operibus (quæ Fidei *fructus sunt*) sed tantùm veræ Fiduciæ & Fidei in effusum sanguinem Agni Dei.

Orientalis Fidei Confessio à Cyrillo Patriarchâ edita. cap. 13.

Credimus Hominem Justificari per *Fidem, non ex operibus*; quum autem dicimus, *per Fidem*, intelligimus Fidei Correlativum, quod est Justitia Christi, quam Fides apprehendit, nobisque applicat ad salutem.

In harum Confessionum nullâ, nec in aliquâ aliâ Reformatâ repetitur hæc propositio, *Justificamur*

stificamur coram Deo ex operibus, ſed ei planè contradictoria, videlicet Juſtificamur *Fide ſolâ*, vel Juſtificamur Fide *abſque operibus*. Propoſitiones autem Contradictoriæ non poſſunt eſſe ſimul veræ: ergo aut falſa eſt, non modò Eccleſiæ Anglicanæ, ſed omnium quoque cæterarum, quæ Reformatæ dicuntur Eccleſiæ, aut falſa eſt ex parte Harmoniſtæ illa, quam impugnandam divino auxilio ſuſcepimus.

CAP. V.

De Fontibus erroris circa Juſtitiam Operum primus abuſus Doctrinæ.

Graviores ex Doctrina operum notavit Paulus.

SOLIFIDIANI *qui*.

PRimus eſt metus (neque viro bono prorſum indignus) ne hoc dogmate feneſtra aperiatur pravis hominum * cupiditatibus, qui cum audiunt *Solâ* Fide quenquam juſtificari, nec eò quicquam conferre opera, ſceleribus fræna laxare ſolent, ſicque Gratiam Dei in

* *Hanc reddit cauſam Hoffmeiſterus, cur Pontificii ſui ſe oppoſuerint Doctrinæ Juſtificationis per ſolam Fidem, ne iret in perniciem ſaluberrima Pœnitentia, uti ſupra citavimus, cap. 2. Idem & Bellar. De Juſtif. l. 1. c. 19. Qui Doctrinam de Fide ſolâ ex Auguſtino male intellecto invidioſè onerat, quaſi cum veteribus Hæreticis putemus ſufficere Homini Fidem, etiam ſi male vivat, quod nunquam hactenus Ex ullo Scriptore Reformato oſtendere potuerint, neque æternum oſtendent. Sed idem & alii Paſſim.*

petulantiam

petulantiam convertunt. At quis unquam vir sobrius de præstantiâ Doctrinæ ab effectu plane *accidentali* pronunciandum censuit? nimirum sic actum erit de totâ lege Dei, toto itidem Evangelio, imò & de Deo ipso. Scandalum hoc *acceptum* esse, non *datum*, nulli dubitamus; & ratio evidentissima est, quoniam ii ipsi i. e. Patres, & Reformatæ omnes Ecclesiæ, qui Justificationem in *foro Dei* per solam Fidem meritò astruunt, & inculcant, ii, inquam, ipsi veram & salvificam Fidem esse negant, quæ *cordis*, & *vitæ* Sanctimoniâ careat; sine quâ cum Apostolo statuunt *neminem visurum Deum.* Quid hîc aut luto vitiorum immersis, aut introrsum turpibus Hypocritis perfugii? cum hoc tantùm requiratur, ne in *conspectu Dei* se Justificatum iri somnient, ullo *operum*, ullo quovis intuitu, nisi *unius Justitiæ Christi per Fidem obsignatæ*; Justitiam verò, seu bona opera exercere sub animarum periculo teneantur. Nullus hic erit impiis elabendi locus, nil datum Scandali.

Interim qui Fide istâ salvificâ beantur, mirum est, si tales sibi Strophas & *paralogismos* nectere aptiores reddantur, ut, *quia abundavit gratia*, abundaret quoque apud ipsos peccatum; apage istam calumniam in Dei Gratiam, quæ nil nisi *sibi simile* generare queat, ex Hominibus peccatoribus *Sanctos* faciens, non *canes*, *porcos*, aut ejusmodi bestias. Plus equidem cælestia sapiunt, qui Fidem cælestem possident

fident. Hinc tamen Reformatos *Solifidianorum* carbone denigratos constat, idque non à Pontificiis modò, quod multo esset tolerabilius, sed à domesticis, adeóque ab Ipso Dissertatore sæpiùs: quasi Justificationem *Fide solâ* astruentes (Reformatæ scilicet omnes Ecclesiæ) bonorum operum Exercitia susque deque haberent, aut saltem ab eorum doctrinâ hoc sponte suâ ebulliret, quâ nulla crassior calumnia. Quod cum ita habet, Lectori haud ingratum fore spero, si vocabuli novitii ad Reformatorum *Invidiam* excogitati originem coràm sistamus. Superiore nimirum seculo bella vox à bonis primùm Jesuitis procusa, in lucem venit, quos unà cum asseclis suis si nos ex adverso *Solimeritanos* nuncupemus, hoc pari Latinitatis jure fieret, majore veritatis. Quid ergo Monstri sit *Solifidianus*, discendum est ab ipsis parentibus: unus autem pro cunctis doceat Fevaidentius, qui cum in *Iren. l.* 1. *c.* 20. verè dixisset *Simonianos*, & *Eunomianos*, turpitudinis *Gnosticæ* signiferos, (quibus & alios ferè innumeros, modò libuisset, adjungere licuit) in hac fuisse Hæresi, ut non bonis operibus, sed *solâ Fide*, i.e. Charitate destitutâ hominem salvum statuerent; ejusdem prorsus Insaniæ *Lutheranos* & *Calvinianos* affines facit; Quo autem pudore nimis constat, cùm illi contrà in publicis non modò *Confessionibus*, sed in privatis quoque Scriptis contentissimâ voce passim reclamant. Illi (inter alios) accinit (& tono quidem multo altiore)

Quinetiam (cum reliquis ferè omnibus) Magister Bellarm. De Justif. l. 4. c. 1. *Videntur, inquit, omninò Existimare hominem salvari posse, etiamsi nulla opera bona faciat, neque mandata Divina custodiat. Hem viri candorem, Fidem!*

altiore) Harmonista, qui Orthodoxos sibi adversantes ubique *Solifidianorum* vocabulo molliter castigat, etsi probè sciat nullam illis haberi Fidem salvificam *Charite* destitutam, quod etiam temperatiores agnoscunt Pontificii. Huic itaque Sociisque suis *Solifidiani* sumus omnes, quicunque *Helenam* istam operum à Justitiâ divellimus. Solifidianos scilicet habemus *Patres*, Solifidianam *Ecclesiam Anglicanam*, adeóque omnes *Reformatas*; Solifidianum quoque ipsum *Evangelium*. Quem nunc pudebit hujus Solifidianismi talibus *patronis* ornati? Hæresin ipsam verè sic dictam quod attinet, scimus perantiquam esse, ab Apostolorum usque temporibus deductam, uti constat ex eorum Epistolis, Jacobi potissimum, Petri, & Judæ; sed ostendat qui potest, *vel unum* ex Patribus, aut boni commatis Authoribus, qui Reformatorum sententiam de Justificatione per Fidem solam luto isto conspurcaverit. Quid itaque aliud dicendum, quàm quòd hæc, & hujusmodi stigmata veritati inusta, si *Scenæ* (quod valde metuendum) haud serviant, aut *sciolorum* sunt ineptiæ, aut *malevolorum* calumniæ? Interim subductis ritè rationibus, ad ipsos Pontificios redibit verè sic dictus Solifidianismus, quorum versatiles & *Latitudinarii* (si tamen ullâ dimensione continentur) Casuistæ neminem libentes in Orcum dejiciunt, qui *Confessus*, & percepto suo, quod vocant, *Sacramento*, & vel unius superficiariæ *attritionis* actu semicoctus *pænitens* Fidem profitetur

tur *Carbonariam* (ea scilicet Vaticanam maximè fovet alitque Culinam) quo de videsis Mysterium Jesuitismi Epist. 10. *p.* 20. si desit iste *Carbo* Fidei, vicem supplebit Infidelis, apage Hereticum, ad flammas primùm Canonicas (in Canonibus certè Apostolorum minimè reperiendas) mox ad *Infernales*, actum est de salute. Si vitam verò quis omnibus flagitiis infamem egerit, si Templa spoliarit, Regna everterit, Reges mactaverit, Cœlum Terræ miscuerit, aut laudi datur, ubi Causæ Catholicæ inservit, aut facilem in parato habet veniam, modò (ut jam diximus) in fide Pontificiâ animam efflaverit. Ecquis hoc crassior Solifidianismus? & Reformati à Reformatis Solifidiani adhuc audimus? Sed sua cujusque Lingua sui erit, dum venerit Dominus. Etiam, veni Domine Jesu.

CAP. VI.

Fons alius Erroris, Diſtinctio inter opera Juſtificantia, eorúmque meritum.

Ex operibus, & propter opera, ſive ex dignitate Operum, idem Paulo & Eccleſiis, nominatim Anglicanæ, Saxonicæ, Bohemicæ &c. Proinde utraque abſque rejecta locutio. Argumentum Pauli ἀναντίῤῥητον. Argumentum ab adiaphoris.

CUm toties negat B. Paulus quenquam Juſtificari ἐξ ἔργων, & totum Juſtificationis Fidei tribuit (quem patres & Eccleſiæ R. uti par eſt, attentiùs ſequuntur) nonnulli ἐργοδικαίωσιν ſuam in tuto poſitam bellè ſibi blandiuntur, ſi ἐξ ἔργων, & δι᾽ ἔργα, ſive δι᾽ ἔργων ἀξίαν, *ex* operibus & *propter* operum *dignitatem*, multùm diſtare ſomniaverint: Hinc enim etſi dignitas operum procul arceatur, quo ipſis tamen operibus ad Juſtificationem fiat aditus, nihil impedire volunt: erit ſcilicet Juſtificatio *ex operibus*, quanquam ſine operum *merito*. Cùm autem hoc præcipuum ſit, & omnium maximè populare Adverſariorum latibulum, eo inde diligentiùs extrahendi ſunt.

Et 1° quidem fatendum eſt, locutiones iſtas *ex operibus, & propter* operum dignitatem, ſive meritum, idem ſtatim ἁπλῶς haudquaquam ſonare; ut in rebus civilibus, maximè ſi par mer-

cedi

cedi dignitas intelligatur. Potest Mævio ad Caium redire lucrum ex opere, cujus aut nulla, aut perobscura sit dignitas, lucro saltem minimè proportionata; ut si librum in propinquo jacentem porrigens, eo ipso nomine viginti accipiat aureos.

Hoc tamen 2° asserimus, quòd in Epistolis omnibus *Paulinis*, imo & *Ecclesiarum Reformat.* Scriptis, quandocunque de Justificatione agitur in conspectu Dei, Justificari *ex operibus* & *propter* operum dignitatem, idem omninò valent, ita ut qui ex operibus sensu Apostolico Justificatur, ex operum *merito* & dignitate Justificari necesse est. Hoc itaque probandum restat, neque operosa res est. Sic enim arguimus, omnis Justificatio opposita *gratuitæ*, est *meritoria*, sed talis sensu Apostolico est Justificatio ex quibuscunque operibus, Ergo. Propositio in confesso est apud omnes, nemo enim in hac Controversiâ rem ullam opponit Gratiæ * præter meritum, neque tertium sane excogitari potest. Assumptio est ipsius Apostoli, loco isto ἀναντιῤῥήτως, Rom. 11. 6. *Si ex operibus, non ex Gratiâ; si ex Gratiâ, non ex operibus.* Dicent fortasse Adversarii (nec enim aliud habent quod dicant,

* *Salmero in Galat. disp. 11. Gratia non simpliciter opponitur operibus, sed meritis quæ debitum constituunt. Quod autem mox adjungit in arg. 4. minimè prætereundum. Idem est, inquit, Justificari gratis, & Justificari sine operibus, & pro eodem assumit Apostolus. Sed hoc effato Causam suam miserrimè laniat, istis nostrorum omnino Confirmat. quippe si idem sit dicere Justificari gratis, & Justificari sine operibus, tum idem quoque Justificari ex operibus, & non gratis: si autem non gratis, tum ex merito quia idem ipsum Gratia & meritum opponuntur: ergo frustra erit ex mente Salmeronis, qui Justificari* ex operibus & *propter eorum meritum diversa facit.*

&

& si dicunt, hoc aliquid nihil est) Exclusionem non esse *Universalem*, opponi scilicet Gratiam *aliquibus* operibus, non omnibus. Sed quâ hoc ratione dicetur? nam 1°. palam est propositionem *indefinitam* esse, nec ulla consequentèr opera in terminis excludere. 2° æque constat in materiâ esse *necessariâ*, quæ æquivalenter Universalem efficit. Constat, inquam, ex totâ Sermonis Apostolici serie, scopo toto, ab initio Epistolæ ad fin. cap. 4^ti^ (aut 5^ti^, si mavis) ubi ex professo de Justificatione tam multis Vir Divinus argumentatur, quòd nulla ibi, nulla ullibi excipit opera, quin omnia in Justificatione opposita Gratiæ pronuntiet, quod sic breviter expedimus.

Omnia opera Divina lege præcepta in Justificatione sunt opposita Gratiæ.

Opera quæcunque bona sunt tali aliquâ lege præcepta; Ergo *eatenus opposita Gratiæ.*

De Assumpto nulla lis est. Propositio evincitur conferendo *Rom.* 3. 9, 19, 20, 24. Commate 9°, inquit Apostolus, *probavimus omnes tum Judæos tum Gentiles esse sub peccato*: inde v. 19. infert utrosque, omnes esse sub Lege, inde autem v. 20. non posse quenquam Justificari *ex operibus*, cùm opera omnia sunt alicujus legis, sive (quod eodem redit) in lege aliquâ præcepta; Hinc Commate 24, Justificati δωρεὰν τῇ χάριτι αὐτοῦ; Quos loquitur Justificatos? nimirum

quicunque

quicunque Justificantur, omnes, sive Judæos, sive Gentes, uti constat superius; quomodo Justificatos? an ex operibus, hos, vel illos? nequaquam, *sed gratìs*, *per gratiam ejus*, (verba Emphaticè ingeminata) cur autem *gratìs per ejus gratiam*? quia *non ex operibus ulla caro Justificabitur*, v. 20. non ex ullis ulla; Quid ergo clarius quàm opera *quæcunque* (Justificationem quod attinet) opponi *Gratiæ*, consequenter autem idem Paulo esse *ex operibus* Justificari, & *propter* eorum dignitatem, sive *meritum*.

2°. Si Justificamur *ex operibus*, non propter eorum dignitatem aliquam, quid obstat quò minùs ex operibus *Adiaphoris* Justificemur, perinde ac bonis? Hoc autem absurdum est, ut, quod nihil in se bonitatis habet, bonum & rectum in Curiâ divinâ faciat. Constat certè operibus, ceu legaliter, ceu Evangelicè bonis, suam inesse dignitatem, quanquam gloriæ mercedi immane quantum imparem; cur aliàs dicuntur *bona*? cur *grata Deo*, tum in Lege, tum in Evangelio, mandata? Si autem præcisa hac dignitate Justificant, quæro cur operibus etiam *adiaphoris* idem denegetur? non propter *dignitatis* aut *meriti* defectum, quia secundùm Adversarios ista in Justificatione nil faciunt; *ex operibus*, inquiunt; absit, ut *propter opera*, vel ullam eorum *dignitatem*. Hìc itaque pariter se habent negativè ad vim Justificationis omnem, opera vel optima, & merè adiaphora, in neu-

tris

tris quippe dignitas. Quid ergo? an bona Justificant, quia sub præcepto? sed hoc est ponere semper dignitatem, quæ ex *conformitate legi* tota nascitur, imò & contra propriam ipsorum hypothesin arguere, quæ in Justificatione omnibus ea spoliat ornamentis. Non Justificamur, inquiunt, *ullo operum Dignitatis* intuitu. An demum res tota pendet ex beneplacito & *acceptatione* Divina, per & propter Christum, atque hinc efficitur, ut ad Justificationem admittantur opera bona, rejiciantur adiaphora? sed enim seclusâ operis omni dignitate, cur quæso, non possit acceptari aut hoc aut illud? ex parte *operis* nihil impedire constat, nam ab utrisque excluditur dignitas, neque malitiam includit opus adiaphorum; Hinc etiam nec obstat voluntas Divina, quo minùs acceptari *possit* utrumvis, impedit tantùm ne *de facto* acceptetur utrumque. Quinimò aut velle, aut per infinitam naturæ perfectionem *posse* Deum opus adiaphorum ad Justificationem acceptare, nullus, opinor, vel in somnis affirmabit; quod tamen ex Adversariorum hypothesi (nullam scilicet operum dignitatis in Justificatione haberi rationem) omnino concedendum videtur. Si forte dixerint, se suam operibus bonis tribuere præstantiam, sed non qualem *Lex* exigit, (quin multis potiùs à carne inquinamentis maculosam & deformem) proinde ni gratia succurrat Evangelica, Justificare non posse; sed hac indultâ,

placandæ

placandæ legi (*ex parte* saltem) sufficere; metuo ut hinc eximatur scrupulus; nam integra semper manebit quæstio, utrùm operum istorum quali quali *dignitate* moveatur Deus ad Peccatorem Justificandum, necne; si enim aliquatenus movetur, tum propter opera (*ex parte* saltem) Justificare concedant necesse est; si secùs, ad Justificandum æquè aptum ex se erit opus adiaphorum, atque vel optimum, quod neminem, ut dixi, affirmaturum crediderim. Mirum fortasse nonnullis videbitur hoc Argumenti, quia novum, nec aliunde mutuum, quo etiam diligentiùs ab æquis Lectoribus excutiendum libentissimè trado, imò ut id faciant oratos habeo, & vincat veritas.

Si verò regeratur (nihil enim, quod succurrit, objectionis præterirem, quin potius, quà pro modulo licet, validissimè urgerem) si (inquam,) regeratur, idem de Fide dicendum; *instrumentaliter* scilicet *ex Fide* Justificari, & *propter meritum* Fidei, respondeo, verissimum hoc esset, si Fides Justificaret *absolutè*, & in se spectata, *ut opus* est nostrum, nam sic excluditur cum reliquis operibus, & tantùm in partem *Sanctimoniæ* cum reliquis venit; Sed longè alia est Reformatorum sententia, nimirùm eo duntaxat nomine *solam* justificare, quòd (ut cum Ecclesiâ nostrâ loquamur) *nos rectà ablegat ad Christum, & per eam amplectimur promissionem misericordiæ*, ut suprà, Cap. 3°. interim tamen propter *objecti*, quod per solam Fidem applicatur,

 valorem

valorem, atque præstantiam infinitam, Christi scilicet Mediatoris *Justitiam*, hoc, inquam, sensu *relativo* (non alio) ex Fide nos Justificari facilè cum Apostolo concedimus. Hinc inter *Operantem*, & Credentem χάσμα istud immensum intercedit, *Rom.* 4. 4, 5.

Paulinæ insuper dictioni consentiens est ubique Ecclesiarum interpretatio, Idem nimirùm esse *ex operibus* Justificari, atque ob valorem, sive *meritum*. Consulamus iterum Eccles. Angl. Homil. de salut. part. 3. *Non*, inquit, *Justificamur ex ullâ virtute, aut operibus nostris*; idem hoc cum eo, quod paullò pòst exegeticè sequitur, *opera nostra non merentur Remissionem peccatorum, neque faciunt ex injustis Justos*; (semper, ut videmus, in negocio Justificationis operibus & pessulum, & seram obdit) hinc & Fidem ipsam, ut merè *opus humanum*, Justificandi munere ibidem arcet; utraque autem ex hoc fundamento, quia cùm imperfectionis utraque redarguuntur, carent *merito*, & sine merito nulla est Justificatio. In confessione Bohemicâ (quam supra laudavimus) dicitur, Homines Remissionem peccatorum consequi *citra ullum humanum opus, & meritum*; si meritum ab opere discretum voluit Confessio, indubiè dixisset citra ullum *Operis* Meritum, non citra *Opus & Meritum*; quod argumento est, Confessoribus ipsis æquivalere prorsus ex operibus Justificationem, & *propter* operis meritum. Cap. 15. *Non per ulla opera*, inquit Confessio *Helvetica*, quo fine affertur

Ibid.

fertur illud Apoſtoli, *non ex Operibus, ne quis glorietur.* Unde hæc gloriandi neceſſitas, niſi ex operum *dignitate?* quæ illis negari haud debet, ſi vel in minimam Juſtitiæ partem venirent; quò trahunt tamen, qui Juſtificationem *ex Operibus* eſſe contendunt. Eandem eſſe Confeſſioni Saxonicæ mentem, ſi bene perpendatur, conſtabit ex paragr. [*Hìc de particulâ excluſivâ.*] Ne tædio ſimus, ſi quis attentè, animóque veritatis cupido, Confeſſiones Eccleſiarum legerit, nihil illi dubitationis ſubeſſe poterit, quin omnes in hoc conſentiant, Datâ Operum *Juſtitiâ*, declinari non poſſe illorum dignitatem, ſive *Meritum.* Fruſtra itaque (quanquam avidè) arripiuntur loca illa vel Eccleſiæ Anglicanæ, vel alterius cujuſcunque Reformatæ, ubi *ſolâ Fide* Juſtificari Hominem aſſerentes, continuò ferè ſubtexunt, *non propter ullam operum dignitatem.* Nam ſeriò perpendenti cuilibet facile conſtabit, hoc illos eo conſilio facere, ut inter *Ex operibus*, & *propter opera*, ceu illorum *meritum*, in præſente controverſiâ nihil intereſſe doceant, non autem (uti calumniantur Adverſarii) quòd locutione poſteriore [*propter*] rejectâ, priorem [*ex operibus*] amplectantur. Cur enim alias breviter dicere recuſarent omnes, Juſtificamur quidem *Ex operibus*, non verò *propter opera.* In quo verò aut antiquo Patre, aut Eccleſiâ Reformatâ vox illa *arrogans* audienda eſt? Paulo itaque, Patribus, & Eccleſiis *Ex operibus* Juſtificari, &

ex Merito idem ſunt. Vanum itaque eſt Adverſariorum ſubterfugium, dum à Juſtificandi partibus extrudentes meritum, exoſculantur opera; quod probandum recepimus.

CAP. VII.

Fons tertius Erroris, Excluſio aliquorum operum, admiſſio reliquorum, præter mentem Pauli Evidentiſſimam.

B. Paulus omnia ſimpliciter opera à Juſtific. exterminat. Salmeronis σοφὸν φάρμακον *cauſæ ſuæ lethiferum. Harmoniſtæ argutatio pro admiſſione operum moralium ab excluſione ritualium parum Dialectica; Ejuſdem de legis infirmitate paradoxa. Lex data per Moſen ſecundùm Ipſum pietati ex ſe inimica. Argumenta ejus ad examen vocantur. Impoſſibile eſt Opera Juſtificare, quia Legis minimè ſatisfactoria. Reſpondetur Cavillis. Authoris Aphoriſmorum ſententia de Juſtitiâ ſuâ Juſtificante Evangelicâ diligenter cribrata.*

NOn levem in hoc omnium graviſſimo negocio errandi anſam peperit cruda nimis, & anguſta operum Paulinorum interpretatio, quaſi vir Divinus non *omnibus* Juſtificandi munere operibus interdixerat, ſed *aliquibus tantùm.*

tùm. Hìc autem in varias abitur femitas; nam 1°. nonnulli opera præcipuè *legalia* (ceu Legi adamuſſim conformia) excludi volunt; alii *ritualia* Moſaica; alii rurſus, quæ meræ *naturæ* viribus fiunt, adeoque moralia univerſa *à Chriſto Mediatore divulſa*. Neque dubitandum eſt, quin horum ſingula ab Hominis peccatoris Juſtificatione procul faceſſere juſſit Apoſtolus. Ille ſiquidem ſine ullis omnino diſtinctiunculis in Epiſt. ad Rom. & alibi, *univerſa* damnat ſimpliciter, quatenus Juſtitiæ *coram Deo* partem ſibi arrogare audeant, *Si ex Gratiâ, non ampliùs ex operibus, ſi ex operibus*(his vel illis) *non ampliùs ex gratiâ*.

Verùm iſte, dices, ſermo ad Judæos pertinet; ſanè, quia ad omnes in *theſi*, ad iſtos *in hypotheſi*, per applicationem regulæ generalis, quæ univerſum genus humanum complectitur. Nam ſive hos, illósve reſpicias, perinde eſt; immota perſtabit regula, *ſi ex Gratiâ, non ex operibus*, ni malimus (quod abſit) contra ipſum Apoſtolum argutari; ſi autem regeratur, obtinere iſtud in *Irregenitorum* operiribus, non aliis; fruſtra, dicimus, provocari ad Regenitorum opera, cum illi ſunt jam Juſtificati, hìc autem quærimus quid antè ad Juſtificationem requiritur, non quid pòſt Juſtificato; nihil ſanè ad *Juſtificandum* Virtutis, aut operis Humani, magis quàm ad Hominem jam natum, ut naſcatur.

Sed hæc omnia diligentiùs, etſi breviter, excutienda. Et 1°. quod ad opera *Legi adæquata*, & examuſſim conformia pertinet, certiſſimum eſt, Apoſtolum in ſuâ contra operum Juſtitiam diſſertatione diviniſſimâ, peccatoribus, ſive Judæis, ſive Gentilibus, tam vehementer minimè inculcare, ex iis ſperandum non eſſe ſalutem; cùm & hi & illi, adeóque omnes communi ſenſu utentes neſcire nequeant, ab iſtâ ſe Juſtitiâ perplurimùm deficere. Hoc certè Judæos haud fugit, à quibus tot preces, & ſacri-
Exod. 28. 38. ficia pro peccatis, imò pro ſuâ *rerum Sanctarum iniquitate* jugiter oblata: neque Gentilibus euſque ſuffocata unquam Syntereſis (ſive Judicium de bono & malo.) ut neſcirent ſe Peccatores eſſe, & conſequenter, Legem minimè *adimplere* poſſe; ſciunt enim, inquit Apoſtolus, *Judicium Dei*, *quòd*, *qui ita faciunt*, *digni ſunt morte*, Rom. 1. 32. cur autem digni morte, niſi quia Peccatores? nemo ſcilicet Mortalium reperietur, qui experiundo non didicit (aut poſſit ſaltem) Legem (quod ait Paulus) *debilem eſſe propter Carnem*, i. e. ob peccatum, quod omnibus radicitùs adhæret, debilem eſſe prorſus ad Juſtificationem, quo ſenſu intelligit Apoſtolus. Abſurdum itaque meritò videatur, Scriptorem θεόπνευστον in re probandâ ab omnibus ultrò conceſſâ tantopere deſudare. Interim tamen negandum non eſt, ad Opera iſta *legaliter perfecta*, *ex obliquo*, & argumento διὰ ἀδυνάτου (ad abſurdum ſcilicet cogente) reſpicere;

respicere; hoc nimirum sensu, quòd ex operibus suis quibuscunque moralibus qui Justificationem quærunt, totam debent implere Legem moralem; quod cùm omnes, nisi qui insaniunt, impossibile in hoc statu intelligant, frustraneum erit ex hujusmodi operibus ullum Justificationis aucupium.

Pergamus ad opera *Ceremonialia*; ista quidem à Paulo disertè rejiciuntur à Justificandi munere: cui etiam negocio multùm hîc illic immoratur, quo Contribules suos ab istâ ἐργοδικαιοσύνης insaniâ revocaret, qui plus hujusmodi operibus tribuebant, quàm aliis in Lege morali præceptis, ut verè monuit ex Maimonide Ainsworthus. Quid autem hinc lucrantur ἐργοδιῶκται nostri, nisi probaverint opera ritualia, eáque sola à Justificatione Paulinâ extrudi? At Paulo scopus erat præcipuus opera fugare, quæ ad Legem spectant *omnium* obligatoriam, sicuti constat ex Epist. ad Rom. 3. primis Cap. ubi *totum* probat mundum, quà Judaicum, quà Gentilem, Justitiæ divinæ obnoxium; quod ex lege *Ceremoniali* frustra tentasset, utpote quæ ad solos *Judæos* pertinebat, imò neque ad illos, cùm ista scriberet, sepultis jam cum Christo Ceremoniis.

Unde vicem Salmeronis misereri subit, qui Paulino contra operum Justitiam impetu meritò perculsus, huc tandem fugit, ut opera trifariàm distinguat, ibiq; se misere perdat; unum, inquit, est *eorum quæ prodeunt in lumine naturæ sine ullâ Fide, quæ nec Justificant*, *Ad Galat. T. disp. 11. tom. 15. fol. 40. 41. Edit. Colon.*

Justificant, nec ad Justificationem disponunt, nisi valde remotè; quibus opera Legis accensere nihil veretur; quæ, inquit, *sine Fide perficiebantur*, quasi nihil unquam audivisset de Fide Abrahami, suorúmque Filiorum sub Lege, & quòd (saltem omnes omninò Sancti) de Petrâ Spirituali, Christo, biberunt. Secundum genus & tertium illius memoriæ, quo casu nescio, prorsus exciderunt, ita tamen ut fol. 41. (quod in medium antè proferri debuit) paucis subinnuat: opera itaque secunda sunt, *quæ lumine Fidei ante charitatem & Gratiam, ut dispositiones sufficientes ad Justificandum* (haud aliàs) *acceptantur*: quibus annumerat inter alia opera *Ninevitarum* (qui, ut videtur, Fide admodum *Justificâ* pollebant) Tertium, inquit, Genus operum *à Fide, per charitatem operante, prodit, & à jam Justificato, quæ propriè primâ Justificatione non Justificant, quia jam Homo invenitur Justus: augetur tamen, & perficitur in Justitiâ.* Hæc Ille. Vide Lector, quò ducat Veritatis fastidium, nam suis distinctionibus nullam prorsus reliquit nobis Jesuita Operum Justitiam, sed in Hostium castra, nihil tale meditans, transire cogitur, uti

4. Reg. 6. percussi olim cæcitate Syri in mediam Samariã. Sic enim facilè arguitur, si Justificatio sit ex operibus, tum secundùm Salmeronem, vel ex primi, secundi, vel tertii generis (nam hæc omnia Illi sunt opera bona) sed non ex primi generis operibus, *Ipso fatente*; non ex 2[di], quoniam ea tantùm, ut dicit, *præparant* ad Justificationem,

tionem, ut *opera Ninevitarum*, consequenter minimè Justificant; neque demum Justificamur ex tertii generis operibus, Ipso itidem annuente, & hâc insuper additâ ratione, quia *sequuntur jam Justificatum*, Ergo (totus tremo illaturus conclusionem,) actum est de operibus Justificantibus. Interim Jesuitæ haud parùm debemus Reformati, qui opera quæcunque à Fide per Charitatem prodeuntia *minimè Justificare*, *sed Justificatum sequi* nobiscum docuerit.

Verùm hìc sibi Aurifodinam nescio quam invenisse videtur Harmonista, unde Argumentum format contra *Solifidianos*, quos vocat (i.e. *Ecclesias omnes Reformatas*) Audiamus, quæso, præcipuè cùm multùm eo delectari videatur, & ad propositum suum *maximè spectare* monuit: sub hâc autem formâ conspiciendum exhibet, p. 283. *Quatenus Paulus opera Ritualia & Externa, ut non necessaria, rejicit, eatenus opera Spiritualia & interna, ut necessaria, admittit, sed opera Ritualia rejicit, ut non necessaria ad Justificationem* (imò certè & ineptissima) *ergo opera spiritualia, ut ad Justificationem necessaria, admittit.* Propositionem, utpote falsam (ne quid de eâ gravius dicam) quî probat? mero quidem *silentio*, quasi principium esset αὐτόπιστον, aut ipsum fortiter asserere esset ἴσον demonstrare. Lepida sanè argumentatio, & huic simillima! Subditi *inutiles* arcentùr à Throno, & potestate Regiâ; Ergo *Utiles* admittuntur in consortium, P. 282

consortium, cùm excluduntur utrique. Sic habet in operibus; admittuntur in *Atrium Sanctimoniæ* bona omnia, à conclavi *Justificationis* tota *Gens* excluditur; & frustra à Tribu ad Tribum discurritur, ut opus Justificum reperiatur; clamant enim singulæ, surdescentibus licèt Mortalibus, *non est in me.* Sed hoc indubiè voluit (quod omninò tamen in medium sistere debuerat) *Contrariorum contrariæ sunt consequentiæ*, ergo si *externa* rejiciuntur opera, *interna* admittuntur. Illi tamen fortasse excidit, quòd Regula ista de *contrariis* non tenet, nisi ut in suis formalitatibus *Specificis* spectantur; proinde jacet argumentatio. Si enim opera *externa*, & Ritualia rejicerentur quà talia, valeret consequentia, ut si album *quà* album visum disgregat, nigrum congregat; nunquam tamen sequetur, si album rejicitur à naturâ Quantitatis, aut Actionis &c. Ideo nigrum admitti debeat. Opera externa quæcunque non rejiciuntur, ut *Externa*, sed simpliciter ut *opera* humana. Cùm verò in postscripto suo tam ingenuè nos monuit Dissertator, opus totum Harmonicum à se *admodum Juvene conscriptum*, sine ullo, ut videtur, ætatis maturioris obelo, quid obstat quò minus hoc, cum reliquis similibus per totum Librum securè volitantibus, *ætati* demus? quod & Ipse dare videtur in continuò sequentibus, sic enim de se loquitur, *Pænè autem me facti jam pænitet, quòd immaturum opus tandem aliquando in lucem prodire permiserim, præ primis*

cum

eum materia, quam tractamus, & subactiori judicio, & exactiori curâ sit dignissima. Hæc equidem viro bono digna confessio, utinámque seriò tandem recognosceret, adeóque dotes illas, quas ei Deus impertivit, in honorem Gratiæ suæ conferre velit.

Succedant opera, quæ meris *naturæ* viribus fiunt; neque ista tantùm in hoc negocio excludere Apostolum, sole Meridiano clarius est. Siquidem ipsius quoque Abrahami opera exterminat, quæ solis naturæ viribus præstita asserere nemo quisquam audebit. Hinc etiam sequetur ultimò, Paulum non opera tantùm *à Christo Mediatore divulsa* rejicere, ni istis accenseamus opera Abrahami, quod absit, cùm haud semel negat Abrahamum Christo mediatori insitum *ex operibus* Justificari.

Multa quidem perplexè disputat Harmonista de Legis infirmitate, quò Justificationem suam per opera Evangelica ædificet, Dissert. poster. Cap. 10. 11. & 12. nam cap. 10. Super hanc rupem (mere imaginariam) causæ suæ totam ei visum est collocare molem, num. 2. opera scilicet à Paulo exclusa ejusmodi tantùm esse, quæ *sine gratiâ Evangelicâ perficiuntur vi Legis Mosaicæ, vel etiam Naturalis.* Legi autem vim omnem adimit, utpote duplici auxilio carenti, scilicet *promisso* vitæ æternæ, & dono *Spiritûs Sancti*, c. 10. num. 2. Sed totam Ipse disputationem in tam angustum contraxit Conum, ut pene visum fugiat apex Contro-

versiæ; nec satis Ipse sibi constat, quin huc illuc fluctuet; modò aliquid probare velle, modò se refellere (idque perquam studiosè) videtur, ita ut non aliis ferè, quàm suis Ipsius, armis oppugnari necessum sit. Legem hic intelligit merè Judaicam, *pactum scil. in Monte Sinai factum, Mediatore Mose, populo Israelitico datum* p. 232. n. 3. Quam sanè legem præclaro hoc elogio ornat, p. 209. n. 4. Lex Mosis, inquit, (i.e. Lex Dei per Mosen tradita) *eo ipso quòd promissa, & minas tantùm temporales continebat, ad ingenerandum Hominibus genium, atque ingenium humile ac sordidum, atque à verâ ac genuinâ pietate plane alienum ex se apta nata erat.* Ποῖον ἔπος! ore Christiano, ac auribus quàm indignum! Populo suo Deus Legem dedit, quæ (non *per accidens*, & vitio humano, sed) EX SE apta nimirum *nata* erat Hominem à Deo abducere, ut *neque potuerit assiduè orare, Seipsum abnegare, futuram vitam meditari, ab intemperantiâ & avaritiâ abstinere* &c. Uti mox se fusiùs explicare visum est, ne minùs scilicet intelligeretur, p. 210. Hanccine Theologiam appellabimus? certè Calvinismum, quem vocant, omnem diritate superat. Sed me reprimo.

Scripturæ loca, quæ, velint nolint, in partes suas trahere molitur, sunt præcipuè duo, primus est Gal. 3. 21. *Si data Lex, quæ posset vitam dare, reverà ex Lege esset Justitia.* Ergo Lex nullam habuit promissionem vitæ. Con-

sequentia

ſequentia nulla eſt, quia aliud certè eſt promittere ſub *conditione*, aliud dare. Promittit Lex *conditionaliter*, qui fecerit ea, vivet in iſtis; dat autem conditionem præſtantibus, non aliis. Quòd autem nunc dicatur dare non poſſe vitam, id non eſt vitio Legis, ſed *Subditi*. Locus alter eſt Hebr. 7. 19. *Lex nihil perfecit*; Ceremonialem intelligit divinus ſcriptor, uti conſtat ex ver. 11. at ſufficit ſi Gratia Evangelica, quam lex iſta in Solidum reſpexit, perfecit omnia. Non itaque abſolutè, ſeorſim, & *ex ſe* quicquam perfecit, ſed *relativè* ad verum πλήρωσιν, i. e. Chriſtum. Nunc autem carpamus, quos ſibi detrahit, ut nobis largiatur Harmoniſta, fructus.

1°. In vetere Teſtamento fatetur concedi *forſan* poſſe, *non obſcura eſſe futuræ vitæ indicia*. Pag. 116.

2° Omiſſo [forſan] Categoricè aſſerit extare quædam in ipſâ Lege promiſſa *Generalia*, ſive generalibus terminis facta; *in quibus vitam æternam non tantùm contineri poſſe, ſed & intentione divinâ contentam fuiſſe, manifeſtum eſt*; *cujuſmodi ſunt*, inquit, ego ero Deus tuus, & ego Benedicam vobis. Interim, quod Ille minùs obſervaſſe videtur, promiſſum iſtud Gen. 17.7. *ego ero Deus tuus*, factum eſt primùm Abrahamo, qui multò anteceſſit Legem, ſive pactum ſuum *Sinaiticum*: Hìc itaque habemus aut cauſæ cedentem, aut contradictoria aſſerentem; probare nimirùm receperat, *nullam* fuiſſe pro-

 miſſionem

missionem vitæ æternæ; hìc contrà de suo quædam expromit: hujus autem contradictionis pars utraque vera esse non potest. Nec obstat, quòd promissa sint *generalia*, cùm adjunctum non tollit, sed *ponit* subjectum; si generalia sint promissa, utique promissa sunt: adde, quòd ita sunt generalia, ut sint *manifesta*, fatente Ipso, pag. 217. Ergo Lex habuit promissiones vitæ *manifestas.* Ergo delendum est, habuisse *nullas*; aut saltem diploma proferendum, quo indulta sit ei licentia loquendi, quicquid libet, aiendi, negandi, figendi, refigendi, pro arbitrio.

3. Concedit fuisse sub Lege, qui vitam æternam sperabant, quanquam hoc ad *meliores* tantùm, & *perspicaciores* in populo restringit. Ergo Stylum invertat, ubi scripsit *nullas* fuisse in statu isto, qui dicitur, *legali*, promissiones nisi *temporales.* Alia profectò mens Paulo, 1. Cor. 10.3.4. ubi asserit Patres *omnes* sub Lege eandem manducasse escam spiritualem, eundem bibisse potum. *Eundem*, inquit Augustinus, non invenio quomodo intelligam, nisi eundem quem manducamus & Nos, cumque venerando Patre multi faciunt Theologi, præsertim Scholastici. Imo Textus Ipse Paulinus evincit, ver. 4. *biberunt*, inquit, *Spiritualem illam petram, quæ illos secuta est, petra autem erat Christus.* Quomodo autem biberunt, aut Manducarunt Christum, nisi per Fidem? (Ore siquidem minimè potuerunt) eadem utrisque pe-

De utilitate Pænitentiæ, & in Psal. 67.

tra,

tra, idem bibendi modus; hinc idem *Spirituale* Fædus; eadem itaque utrobique Fæderis promiſſa, quæ ad hujus vitæ temporanea coarctare, nil aliud eſſet, quàm phantaſmatis noſtris fræna permittere. Hoc autem minimè prætereundum, Apoſtolum non iſta loqui de *melioribus* tantùm & *perſpicacioribus* (quod in ſuo Legis defectu priore explicando πρὸς φάρμακον adduxit Diſſertator) ſed de *promiſcuo* Fidelium grege; *omnes*, inquit. Idem pleniùs (ſi fieri quidem poteſt) Heb. 4. 2. *Nobis*, ait, *prædicatum eſt Evangelium, æquè ac illis*; non *melioribus* tantùm, ſed indefinitè, *Illis*. Hinc itaque ſic ſponte fluit argumentum; Quibus prædicatum eſt Evangelium, ij certè promiſſiones habuere *pluſquam temporaneas*, nec ſtatus iſte *caruit Spiritu*: at Fidelibus ſub Lege prædicatum eſt Evangelium, Ergo, &c. An verò ullâ nititur ratione, *meliores & perſpicaciores*, qui talem in cordibus flammam geſtarent, nullas inde ſtricturas in deteriores & rudiores iſtos ejaculari voluiſſe? aut ſi id facerent, irritis ſemper votis lactatos profeciſſe nihil? Hoc omnem planè ſuperat (ipſorum quoque *Solifidianorum*) Fidem. Imo (vi quâdam ineluctabili veritatis coactus) Diſſertator Ipſe *nefas* aſſerit, *tale aliquid cogitare* p. 219. num. 10. Quid autem nobis nunc ſupereſt negotii? conceditur, uti videmus, *non obſcura eſſe vitæ futuræ ſub Lege indicia*; item *extare quædam in ipſâ Lege ejuſdem vitæ promiſſa*, ſaltem *generalia*; quin & *multos*

multos fuiße viros Sanctos, & Prophetas, quibus alia longè in oculis meta, quàm quæ fluxis hujus vitæ bonis continetur; denique *nefas cogitare Viros optimos ſapientiam, quâ ipſi pollebant, aliis invidiſſe*. Quid, inquam, ſupereſt agendum? an ut concedamus promiſſa Evangelica *distinctiora, clariora, ſuavitatis & ſolatii* pleniora (utpote Chriſto non jam exhibendo, ſed *exhibito*? Quis verò id unquam negavit? Sed multum abeſt, ut hoc alterum largiamur, viz. quæ nobis indulſit Harmoniſta ullo modo favere Theſi ſuæ peremptoriæ, his verbis propoſitæ, *Non Exiguum erat impotentiæ Legis indicium, quòd promiſſionis ejus, & Comminationes non erant niſi temporales, & terrenæ*: an theſis iſta cum ſuâ Ipſius Explicatione conſiſtat, per me *Ipſe* judicet.

Pag. 229. Alterum quod attinet Legis defectum, quòd nimirum caruit *auxilio Spiritûs Sancti* ex prioris refutatione ultrò corruit. Non audet Spiritum denegare tot iſtis ſub Lege pietatis *He-*

Vide p. 239. *roibus, Prophetis* & aliis, adeoque omnibus verè tùnc temporis in Meſſiam futurum credentibus; quomodo enim ſine *Spiritu* beatiorem

Heb. 11. 13. ſperare vitam poterant, imo & *amplecti* promiſſiones illas Spirituales & æternas? Hoc & Ipſe Diſſertator poſtea fatetur p. 239. unde ipſo teſte, ſtatus iſte *legalis* non caruit auxilio Spiritûs. Et quanquam hoc ab intermixto *Evangelio*, non à Lege profluxiſſe ſtatuat, quid inde magni lucrabitur haud video, cùm inde

de ſtatum iſtum haud caruiſſe Spiritu evincitur, contra quod in Theſi aſſerit; unde facilis eſt Solutio loci iſtius præcipui, qui ab eo, ex Scripturâ perperàm intellectâ, in cauſæ ſuæ ſubſidium trahitur. 2. Cor. 3. 6. ubi Lex dicitur *miniſtratio Literæ*, *Evangelium Spiritûs.* Hoc Ipſe de Lege Ceremoniarum interpretatur *ex præceptis tantùm externis & carnalibus conflatâ*, P. 130. cùm ex adverſo omnia tum in ipſo textu, tum quæ circumfuſa conſpicimus, ad Legem reſtringant *moralem*, ſive *Naturæ*, Adamo *primitus* inſculptam. V. 7. Quæ enim alia *Tabulis lapideis inſcripta*, quæ *Mortis miniſtratio* præter Legem naturæ? Hanc autem facilè concedimus, quod ad vitæ æternæ influxum attinet, in ſtatu lapſo ſemper caruiſſe Spiritu, ſempérque carituram, quippe quæ officium ſine ullâ relaxatione exigit tantùm, ad præſtandum vires minimè ſubminiſtrat. Hìc itaque neminem ſibi, quòd ſciam, adverſantem habet Harmoniſta, proinde ſi eum haud ulteriùs perſequamur, non erit *Vadimonii deſertio.* Tantùm rogandus eſt, ut ſe ſibi conciliet, hanc quoque cum ejuſdem explicatione Theſin, vel potius ut abjecto novaturiendi ſtudio (tot incommodis & ſibi & Eccleſiæ onuſto) ad *viam pacis* animum ſeriò adjungat, multóque ducat honeſtius à veritate vinci, quam Erroris Triumphos agere.

Faceſſant itaque à Juſtitiâ coram Deo operá quæcunque, tum *Ritualia Judaica*, tum *Ex-*

terna moralia, & in cortice Legis hærentia, nedum impotentissimæ naturæ viribus disperdita. Scopum quippe multò Sublimiorem proposuit sibi cælestis Pauli acies, ubi toties, non ad nauseam certè nostram, sed ad ravim ferè suam, sonat, personátque NON EX OPERIBUS. Nulla ille opera *humana* (quanquam, ubi suis coercentur finibus, nemo vehementiùs urget, inculcátque) nulla, inquam, ad partem *Justificationis* vel minimam admisit. Ratio autem est, quia quicquid peccatorem Justificat coram Deo, Justitiam habere debet regulæ Justitiæ, i. e. legi divinæ per omnia *parem & conformem.* Talia verò nulla sunt Peccatorum Opera, neque Judæorum, neque Gentilium, neque Ritualia, neque moralia, neque Regenitorum, neque Irregenitorum, neque demum quocunque alio nomine censeantur, Ergo coram Deo nulla erit ex Operibus Justificatio. Propositio patet, quia Justificatio Divina, sive ut Actus Dei, est absolutio à sententiâ Legis, quæ nihil nisi mortem vel in minimis delinquenti denunciat, unde necesse habet, ut qui coram Deo Justificatur, parem Legi obedientiam afferat, quæ parem exigit. Assumptum liquet, non modò ex B. Pauli creberrimis argumentationibus, verùmetiam ex communi generis humani sensu. Quis enim nescit, quantâcunque Justitiâ polleat, se peccatorem esse, aut peccatum non esse transgressionem Legis? *maledictus* est, inquit Lex, *qui non permanserit in omnibus quæ Le-*

gis

gis sunt, ut ea faciat; si maledictus, utique benedictus non est, si non benedictus, neque Justificatus.

Quòd autem sic argutatur Harmonista, [Eodem modo Justificamur quo salvamur; At per opera salvamur, Ergo per eadem Justificamur] nullius est momenti. Nam Assumptio toti contradicit Scripturæ; nec Propositio, nisi distinguatur, concedenda. Minori, inquam, cum Scripturâ pessimè convenit, quæ salutis Humanæ coronâ nunquam humana ornat opera, sed Gratiam unicè Divinam. Audiamus Paulum ἀνηλλαξεὶ bis eodem capite, *GRATIA estis salvati*: & alibi, *non ex operibus Justitiæ, quæ nos fecimus, sed secundùm misericordiam suam salvavit nos*; Paulo non sufficit dicere *secundùm misericordiam suam*, nisi procul abactis priùs operibus, quæ aliàs facilè (pro solenni illorum ingenio) se ingestura novit. Proinde causam salutis exponens, inani operum vesicæ tumorem omnem exprimit hac velut aciculâ, NON EX OPERIBUS. Ut rem in pauca contrahamus, Scriptura *secundùm* Opera *Judicandos* sæpe asserit, *ex* Operibus, *coram Deo* sive *Justificandos*, sive *Justificatos*, nunquam. Inficianti contrarium restat probandum. Paralogismi autem Propositio [Eodem modo Justificamur quo salvamur] confusa nimis, ambigua, & involuta est. Quid enim sibi vult [Eodem modo] cùm non de *modis*, sed de *Mediis*, sive Causis disceptatur, quæ iidem certè

Eph. 2. 5. 8.
Tit. 3. 5.

noni valent, si propriè sumantur? Media ad rei *Substantiam* pertinent, modi potiùs ad *Circumstantiam*: Sed ne in tenebris (quod amant Sophistæ) dimicemus, modus Iste, quem loquitur, quo aut Justificari, aut Salvari dicimur, exponi potest, vel ex parte *Dei* Justificantis, vel Hominis *Justificati*. Ex parte *Dei*, modus quo Justificat, & quo salvat idem planè est, *Gratìs* scilicet, & ex misericordiâ infinitâ, sic ergo conceditur propositio, quod Adversarii causam adeò nihil promovet, ut retro quàm longissimè propulset. Si enim ex *Gratiâ* (cujus Ille sæpiùs monendus est) *non ex Operibus*. 2° ex parte Hominis Justificati, ut nempe *Statum* notat, quo Ille Justitiam & Salutem consequitur, ita modus est diversissimus, Quippe Justitiam accipit *Impius*, διαρρήδην asserente Apostolo, Coronam Salutis & Gloriæ, Pius; nam *sine Sanctimoniâ nemo videbit Deum*.

Rom. 4. 5.

Neque hoc quidem negare solent aut Pontificii, aut qui alio nomine adhuc internosci malunt, Adversarii. Largientur facilè nulla peccatorum opera valere ad Justificationem *legalem*, quoniam inexorabilis est Lex, neque debiti sui dispungit vel teruncium; nihil tamen obstare dicunt, quo minùs opera gratiosè acceptentur; at quousque Fratres? num ad Justitiam in foro Dei Justificantem? si sic, absolvuntur ex operibus ab Execratione Legis; at Lex omnem respuit acceptationem, quæ illi debitum haud persolvit, *plenariæ* scilicet & minime

minimè defectibilis obedientiæ: neque enim dicit, maledictus est cujus opera *mutila* pro integris non acceptantur, sed *maledictus*, *qui non perstiterit in omnibus.*

Hìc fortasse subridebunt, qui ad pauca respiciunt, *Scioli* nostri: num hoc, inquient, talis tibi nodus est, ut quos Lex damnat, Gratia absolvat? quid enim? nonne in Politicis idem cotidiè cernitur? Maledicis maledicit Lex humana, *Qui Hominem occiderit*, *qui vi aut Furto spoliàrit*, aut his similia perpetraverit, *capite plectitor*, nullâ aut *veniæ* aut relaxationis cuiquam spe factâ: quis suam tamen veniæ prærogativam principi denegavit unquam? Quidni itaque in Lege *divinâ* idem obtineat?

Verùm hoc non est tam contra nos arguere, quam contra Paulum ipsum garrire, qui ita passim Gratiam Evangelii prædicat, ut *satisfactionem* quoque Legi *necessariò* præstandam demonstret; necessariò quidem, si minùs ex naturâ Justitiæ Divinæ, ex Divino saltem *decreto* in Scripturis *promulgato.* Imo cur aliàs factus est Gloriæ Dominus pro nobis *execratio?* cur delicti gratiam non fecit misericors Deus, sine *plenariâ* satisfactione per vadem, Christum? nonne rationem attexit Apostolus, *factus est Christus pro nobis execratio*, *ut redimeret nos ab istâ execratione*, Gal. 3. 13. si ut nos redimeret, ergo haud aliàs redimendos. Hinc arbitror constare quantùm claudicet à politicis ista similitudo: nam 1° Lex humana nullum

delinquentis loco *vicarium* Caput aut ponit, aut admittit, sed unumquemque onus *suum* portare cogit. Hinc Principum condonatio *simplex* est, & *citra Satisfactionem* offensæ parem, vel à Delinquente, vel ab alio persolvendam. Longè aliter Lex divina, quæ licèt debiti sui ne teruncium demat, ære alieno solutum haud respuit, quod ex eventu satìs constat.

2°. Leges humanæ interdum aut *rigore* peccant, aut multa intervenire possunt, quæ bono Principi Illarum *executionem* temperare, aut etiam impedire rationabiliter persuadeant. At tale nihil in Lege Dei reperitur, cujus omnis rigor est sapientiæ divinæ consentaneus, nec ullus unquam, qui rigorem istum diluere posse videatur, intercurrit casus, quem ab æterno *certissimè* non prævidit Legislator. Quin

Ultimò, Etsi Principes Legum suarum severitatem clementiâ suâ interdum cum Laude moderentur, id tamen sine culpâ non faciunt, ubi justa in Contrarium *antecedit obligatio*, quod accidit sæpissimè, sive ex delicti *gravitate*, sive ex veniæ præsentaneo, legumque capitalium nimis laxandarum constante *periculo*, ceu ex solenni, & maturè cocto, publicóque per præconem facto animi *consilio*, ceu demum aliunde; multa autem (cum reverentiâ loquamur) Deum *antecedenter* obligare videntur, quo minùs peccatori condonet, ni factum prius *Satìs* legi suæ fuerit. In genere ista tria, 1° Legis

Legis omnimoda *perfectio*, & præstantia *infinita*, utpote haud alio latæ, quàm Divinæ voluntatis concilio. 2°. peccati vel minimi in conspectu Dei *summa turpitudo & deformitas.* Ultimò (quódque per se sufficit) voluntatis ejus in verbo *publica Declaratio* in contrarium. Frustra sunt igitur à Legibus humanis ad Divinam cavilla.

Verùm hìc vir quidam gravis, idemque Theologus obvium sesistit in suis de Justificatione Aphorismis, quibus utinam industriæ, & ingenio parem veritatis *magnæ* reverentiam, & curam attulisset. Distinguit Ille de duplici Justitiâ *Justificante*, *Legis* scilicet, & *Evangelii*, Illam *extra nos* in Christo, istam in nobismet ipsis positam, utramque ex mente suâ satis copiosè ab eo explicatam, à Thesi 17. ad. 26. Quod autem de Justitiâ *Justificante* sermonem pertexit, nullam omnino probationem, nisi ex ipsius calámo profectam exigit; est enim, inquit, *conditio nostræ Justificationis*; ergo *Justificans*; quin & eodem collimat tota Aphorismorum acies.

Sed 1°. nullam prorsus Justificationem *in Foro Dei* meminit Scriptura, præter unam illam, quæ est Absolutio à sententiâ maledictoriâ *Legis.* Lex Spiritûs vitæ, inquit Apost. Liberavit me à *Lege* peccati, & Mortis. Misit Deus Filium suum, ut Justitia *Legis* impleretur in nobis. Christus nos redemit à maledictione Legis; & alia similia quamplurima. Nulla hìc Rom. 8. 2. 4. Gal. 3. 13.

Justificationis,

Justificationis, nisi unius *Legalis*, mentio. *Lex* est quæ prohibet, *Lex* quæ pænam decernit, *Lex* quæ irrogat. Peccatum est transgressio *Legis*, pæna effectus istius transgressionis, Justificatio denique absolutio ab istâ pænâ: Itaque cùm Lex, nisi præstita, neminem Justificat, & præstitam omnes in Christo agnoscunt, aut *Legalis* erit omnis Justificatio coram Deo, aut omnino nulla.

Instare verò quis poterit, Justificationem omnem potius esse *Evangelicam*, quia Lex neque pollicetur, neque offert *remissionem* peccatorum: unde distinguendum erit de triplici Justificationis respectu,

1° Ex parte *Principii*, 2° *Termini*, 3° *Medii*.

Ex parte *Principii*, sive fontis, unde fluit, *Gratiæ* nimirum Evangelicæ in Christo; hoc autem sensu necesse est, Justificationem in statu lapso omnem esse *Evangelicam*: nam Lex, inquit Apostolus, est *Litera occidens*, Spiritus (i. e. metonymicè Evangelium) *Gratia vivificans*. Nihil de peccatorum remissione Lex agit, sed contrà peccanti (vel in minimis) mortem intentat. Hactenus itaque Justificatio omnis est *Evangelica*, non ultra. Quippe

2° Ex parte *Termini* (unde præcipuè sumenda denominatio) legalis est, quia terminatur in *Satisfactione* legi præstandâ. *Liberavit me à Lege mortis* &c.

3° Respectu

3° respectu *medii*, quod est Justitia Christi *legalis* nobis per Fidem imputata. Omnem itaque Justificationem propriè *legalem* esse constat. Et frustra erit, si quis argutatur, neminem tamen ad salutem pervenire posse sine operibus *Evangelicis*, secundùm quæ Judicandos omnes in confesso est; nam facilis est distinctio (quam & Author Aphorismorum alicubi adhibet) inter Justificationem *primam*, sive *privatam*, & *supremam illam*, sive *publicam*, quæ permultùm sanè discrepant, quod alibi ostendimus. In priore sensu nunquam legitur *opera*, quin contrà Deum *non operantem* Justificare, Rom. 4. 5. posteriore fatemur credentes Justificandos *secundùm opera*, non tamen *ex operibus*, neque ut Justificatio illa Justos coram Deo *faciat*, sed tantùm *pronunciet*.

Pergamus; Si detur Justificatio Evangelica in Foro Dei à legali distincta, dabitur quoque peccatorum in utrâque *diversorum* absolutio; nam si eadem prorsus remittit Evangelium, quæ Lex, actum agetur, & duplex Justificatio res erit inutilis ac otiosa: si à peccatis *diversis*, tum Lex non prohibet eadem quæ *Evangelium*; atqui, fatente ipso etiam Aphor. Autore, nullum tale est peccatum, quod Evangelio prohibitum non prohibeatur in Lege, itaque secundùm Ipsum nulla dici debet Justificatio præter *Legalem*.

Rursus, si Justificatio Legalis, & Evangelica sint specie distinctæ, tum *Fora* quoque in

quibus Justificatio peragitur distincta sint, necesse habet; nam aliàs, alterum inane erit, ac superfluum; Entia autem non sunt multiplicanda sine necessitate. Si diversa, tum vel *subordinata*, vel *coordinata*: si subordinata, tum *non pugnant*; consequenter qui per Legem Justificatur, per Evangelium quoque Justificabitur, sicut qui absolvitur in Curiâ *Parlamenti*, eo ipso in aliis quibuscunque Curiis inferioribus, & subordinatis rectus erit: si Fora sunt *coordinata*, tunc alterum ab altero independenter se habet, sicut Anglicanum ab Hispanico. Unde etiam sequetur absolutum in *foro Legis* damnari posse in *Foro Evangelii*, quod adeò ἀπόλογον est, ut id neminem prorsus affirmaturum credam, Theologi nomen vendicantem. Ictus Consequentiæ declinari non potest, quia in Foris *coordinatis* ad sententiam alterius verificandam non tenetur alterum.

3º Justificationis hujus Evangelicæ usus statuitur, ut *participes* reddamur Justificationis Legalis extra nos in Christo, proinde Justificatio Justificationem applicat, una remissio peccatorum alteram. Verùm hìc multa urgent incommoda: nam ut missum faciam, quòd hic loquendi modus sit auribus Reformatis exoticus valdè & inconditus, sequitur Justificationem Legalem nihil esse præter nudum *vocabulum*, cùm scilicet non applicata quoad *rem*, nihil sit, sicut dicenda non est sanatio per pharmacum quod non applicatur, neque unquam

quam auditum est, sanationem unam applicare alteram.

Hinc iterum, in Justificatione Legali præcisè sumptâ, aut est *remissio* peccatorum, aut non; si nulla sit, qualis erit *Justificatio*? si sit, tum non opus est ad eam applicandam Justitiâ Evangelicâ, quia jam *facta* supponitur applicatio personæ Justificatæ; aut si facta non sit, tum Justificatus non Justificatur. Neque hilum juvabit, si dicas, non Justificari talem per Evangelium, cùm antè probatum fuerit (saltem ad hominem) Justificatum ex *Lege*, talem esse ex *Evangelio*.

CAP. VIII.

Imputata Christi Justitia aut prorsus Explosa, aut secius intellecta, permagna in hoc negocio Erroris causa.

Imputatio Justitiæ Christi, eáque tam activæ quàm passivæ, ab Eccles. Anglic. asseritur. Cl: Andreæ concors suffragium. Aphorista Cavilla paucis ventilata. Bellarmini argumentis præcipuis respondetur.

DIci vix potest, quantis hæc preciosissima Christi Justitia (sine quâ mortalium nemo quisquam stabit in judicio) conviciis & sannis excipiatur; hinc Socinianis impetentibus, illinc Pontificiis; quique apud nos sub his aut illis perfidè merentes, Ecclesiæ Anglic. Filiorum nomen sibi vix pudenter arrogant. In pulpitis, in prælis, ubique locorum, personantia loquor. Imò ne quid desit ad Istorum contra nos ornandam simul atque corroborandam sententiam, accedunt *Doctores Illuminati*, Philosophica *Tremulorum* Natio. Hi scilicet Imputatæ Justitiæ Doctrinam ridiculàm, rem [a] *horribilem*, imo [b] *Dæmoniorum doctrinam* (more suo Aulico) salutant, [c] Totúmque Justitiæ operibus adscribunt. Unde (si alia conjecturæ deessent argumenta) in proclivi est Divinare, quibus ista machinis αὐτόματα agantur, & quò faciant. Det illis

a Pen. Sandie foundation, p. 25. 30, 31.
b Id Apolog. p. 148.
c Id. ibid. Naylor love to the Lost, p. 50. 51.

illis reliquisque Deus saniorem mentem, sinceriorem animum. Nos interim ad causam properamus.

De *Imputationis* vocabulo non est ut moras inutiles nectendo (quod multi in rebus evidentissimis solent) Lectori molestiam creemus. *Imputare*, si vocis originem spectemus, nihil aliud est, quàm rationibus alicujus in *computo* adscribere, sive proprium fuerit, sive alienum, sive bonum sive malum. At usus inter Ecclesiasticos obtinuit, ut id tantùm imputari dicatur, quod cùm nostrum propriè, personaliter, & sensu *Physico* non sit, nobis tamen, ut nostrum, tribuitur, sensu nimirum *forensi* ceu politico. Ita Christo nostra * imputantur peccata, nobis illius Justitia. Hæc autem vulgò distinguitur in *activam* & *passivam*, ceu pænalem; utraque consimilis obedientiæ nomine dignoscitur. De Justitiâ passivâ unâ voce clamant Ecclesiæ Reformatæ cum Scripturis, eam credentibus *imputari*. An Activa quoque imputetur, in diversa abeunt Theologi. Partem verò affirmantem tuetur Ecclesia Angl. Homil. de Salute, part. 1. *Tria, inquit, vult Apost. ad Justificationem nostram concurrere: ex parte Dei immensam & gratuitam planè misericordiam; ex parte Christi, Justitiæ divinæ satisfactionem, cum impletione perfectâ & absolutâ legis.* Sed hæc fortasse *bono* nostro, non *vice* nostra. Sequamur itaque ad finem Homiliæ; *Christus, inquit, est Illorum Justitia, quicunque in eum verè credunt.*

* Is. 53.4,5,6. 2 Cor. 5.21. 1 Pet. 2.24.

Pro iis morte suâ Lutrum solvit, pro iis implevit Legem in vitâ, usque adeò, ut homo quilibet Christianus in eo & per eum nunc dicatur IMPLETOR Legis &c. Cui etiam accinit Vir Cl. Ecclesiæ suæ, dum viveret, illustre decus, quem & illius mentem (pro suâ saltem *mediocritate*) tenuisse, nullus, puto, inficiabitur. Haud indigna sunt verba, quæ recitentur. *Quæro*, inquit ὁ πάνυ, *à Pontificiis, cur ad satisfactionem pro peccato imputatâ Christi Justitiâ opus habeamus. Rationem hanc reddit Bellarm. quòd non acceptat Deus in veram Justitiam nisi infinitam, quoniam peccatum est offensa infinita. Nos itidem*, inquit, *à pari arguimus, meritum oportere intercedere infinitum, cùm nihilo minùs infinita sit merces*. Et mox, *Illo* (i. e. ut liberemur à morte) *cur usus erit necessarius sacrificii mortis Christi, pro hoc autem* (nempe ut vitam consequamur) *minimè necessarius oblationis vitæ suæ? aut unde accidit, quòd ad liberandum ab æternâ morte, nil Morte Christi vilius valeret, multo autem minùs ad jus æternæ vitæ largiendum sufficeret? Nonne tantum prorsus requiritur ad Coronam nobis Gloriæ redimendam, ac è tormentis Inferni liberandum? Cur mortem ejus delendo peccato sufficere judicamus, vitam ejus non sufficere, quo nos vitæ consortes faciat?* Hæc Lector (ne quis exoletæ propemodum Theologiæ subiratus de Authore sinistri aliquid suspicetur) non sunt *Calvini* verba (absit !) sed Præsulis *Andreæ* Anglicani. Suo quisque per me utatur arbitrio ; Ego cum

Concion de Justific.

Scripturis

Scripturis pro virili sequor Ecclesiam: Eò saltem arrogantiæ proruendum non sentio, ut manifestissimam hanc Ecclesiæ Doctrinam *in publico* sugillem *Transubstantiationis portento magis esse portentosum.* Sed ista & alia hujusmodi seculo demus, quo vivimus, nam *ab initio non fuit sic.* Posteri indubiè Parentibus sapientissimis plus sapimus.

Cùm verò Imputationem hanc Justitiæ, præsertim activæ, nemo extra Scholam *Socini* dictatis suis acriùs exagitaverit quàm *Aphorismorum Author*, idemque omnium manibus teratur, objecta ejus (ceu veriùs Cavilla Sophistica) quæ partim ibi, partim alibi venditavit, in lucem clariorem sistenda censemus, unde & totius fere controversiæ prospectus aptior haberi poterit.

1. Sententiam Reformatorum inde adoritur, quòd supponit, uti ait, *nos in Christo extitisse, saltem legaliter, antequam aut crederemus, aut nati essemus*; Quam adfert rationem consequentiæ? ne verbulum sanè,

ὡς [illegible] τρίποδος ἐκ χρησμῳδεῖν,

quasi Illius esset non disputare, sed *oracula* fundere, quomodo & alias sæpissimè facit. Nos interim facilè respondemus

1°, Suam suppositionis nostræ suppositionem Illi minimè esse necessariam, & si esset,

2°, Falsam, nec ullatenus consequentem.

1°. Nulla

1°. Nulla enim in præsente controversiâ cogit *necessitas*, ut hanc nobis suppositionem objiciat: nam sive ita supponatur, sive non, causæ suæ nihil accedit. Si cùm *actu* credimus, Justi sumus *formaliter* per *Imputatam* Christi Justitiam, hoc unum nobis contra Illum suffecerit. Itaque quod reliquum est, ex abundanti, si liberet, illi largiremur, absque magno aut sumptu, aut periculo.

2°, Nos nihil tale supponimus sensu suo, neque id infert ulla nostra sententia. Nam qualis, quæso, hæc est connexio, Justi sumus per Justitiam Christi Fide imputatam, ergo Justi antequam in rerum naturâ simus? Inveniat consequentiam cui vacat, Ego occupatus sum. Fatemur quidem Fideles eodem modo Capiti Christo ad Justificationem *supernaturalem* insertos, quo ad condemnationem Omnes innascebantur Adamo, cujus universa progenies illi inerat potentiâ, sive *virtualiter*, & quoad *radicem*, idque duplici nomine,

1°, *Naturaliter*, cùm fuerit *primus* omnium Homo & Pater, quo sensu Levi dicitur fuisse multo antequam existeret *in Lumbis Abrabæ*, Heb. 7. Hinc *Filius Adami* pro quovis Homine singulari ponitur, *Psal.* 8. 5. & Adam Ipse multoties.

2. *Legaliter*, quod copiosè explicat Apostolus, *Rom.* 5. quo nomine Adam cum totâ sobole nasciturâ *unam* duntaxat personam constituebat, uti, apud nos *Sponsor* & *Debitor*, *At-*

tornatus

Fornatus & Cliens, *Tutor* & *Pupillus*. Eodem planè modo (allocatis allocandis) Christo insunt Fideles omnes, tum quoad naturam *Cælestem*, & regenitam, cujus Ille *primus* quasi Pater, qui filios suo tempore sibi generat ex *Spiritu* & *semine* verbi ad Imaginem suam; tum quoad derivatam ab eo Justitiam per Imputationem *legalem*, quod passim docent Scripturæ. Nos aliam in Christo existentiam agnoscimus nullam (quod nec ipse nescit) antequam aut *credamus*, aut *nascamur*, uti diximus. Hinc autem quas possit Aphorista, aut quas libet, excitet Tragædias.

Pergit 2°, talem Justitiæ imputationem *neque cum ratione, neque cum Scripturis convenire*: Quam verò rationem intelligit? an Philosophorum *Cracoviensium vanam* illam, *cæcam* & *mutilam*, supra modum *procacem* quoque & tumidam? multùm sanè abest, ut cum tali ratione conveniant *profunda Dei*. Cum verâ Ratione non convenire Imputationem, probet, ubi vacat.

Proximè Scripturam ait de Imputatâ Christi Justitiâ altum *silere*. Quale hoc effatum? Theologi Reformati! Quin ita quoque Bellarm. de Justif. l. 2. c. 7. *primum igitur*. Sed indubiè quæ silet de *Imputatione*, *vociferatur* Scriptura de *Operum Justitiâ in eodem genere causalitatis cum ipsâ Fide*. Silet in Causâ nostrâ non aliter quam *Tuba* in Monte *Sinai*, ubi maxime sonora. Sic enim *silet* decies in uno Capite, *Rom.* 4. ubi vox Græca respondens Imputationi haud pau- *Aphoris. Thes. 74. p. 190.*

 cius

cius reperitur: ea autem est λογίζομαι vel ejusdem familiæ ἐλλογοῦμαι; quâ quidem ad *Imputationem* notandam aptiorem mihi fateor minimè succurrere. Quid porrò imputatur nisi *Justitia*, ver, 3. 6. 24? Habemus itaque *Justitiam* aliquam (quæcunque fuerit) *imputatam*; superest tantùm, ut *quæ* vel *cujus* sit ista Justitia conficiamus; *Christi* scilicet, an *nostra* Ipsorum; non nostra, ergo Christi. Si nostra, tum vel Justitia *operum*, vel *Fidei*. Illam per totum hunc tractatum ad examen vocamus, atque uti spero, convellimus. *Fides* autem minimè nobis imputatur ad Justitiam. Nam si imputatur, tum vel ut *virtus* aliqua aut opus humanum (Ipsum τὸ Credere) vel ut *apprehendit* applicátque Justitiam Christi. Non ut qualitas aut opus humanum, sic enim cum reliquis abeundum est in locum sibi proprium à Justificatione remotissimum. Si imputatur Fides relativè solùm, ut *applicat* peccatori Justitiam Christi, constat profectò Justitiam unius esse Christi quæ imputatur, neque plus valere Fidem ad Justitiam, a quàm *vacua* manus ad percipiendam Eleemosynam. In quem ferè sensum & Ipse Costerus, *Alio*, inquit, *modo intelligitur, Credidit Abraham Deo, & imputatum est ei ad Justitiam, ut*

a *Contrarium sentiunt cum Socinianis Pontificii, qui nihil imputari volunt nisi Ipsum* Credere.

Bellarm. de Justif. L. 2. c. 9. Apostolus ipsum Fidem dicit reputari ad Justitiam; Fides autem non est Justitia Christi sed nostra. nugæ! Justitia nostra scilicet imputatur ad Justitiam nostram. Coster. Enchirid. c. 6. Scriptura dicere vult Fidem Ipsam, quâ Homo Justificatur, esse revera Hominis Justitiam. Qui vero secum convenit Coster loco alio hic citato, expedire labor est. Idem de imputatione Fidei, ut opere humano, alii passim.

significat

significet Justitiam, quâ Justificatur peccator, non acquiri meritis humanis, sed merâ Christi gratiâ effici, ad eam tamen accipiendam necessariam esse Fidem. Adverte Lector, ad Justitiam, quâ Homo Justificatur, *accipiendam* necessaria est Fides, inquit Jesuita. Quænam itaque est Justitia illa, quam per *Fidem* accipit? *sua*? an aliena, & imputata? Si *sua*, tum vel *Fidei*, vel *operum*, vel alia nescio quæ chymærica Justitia. Si Fidei, tum Fides suam Ipsius, (quam scilicet in manu jam habet) accipit Justitiam, quod absurdum est: si operum, tum Justitia Operum erit *ante* Fidem, neque Fides ampliùs dicenda *Radix* & *fundamentum* Justitiæ, quod statuunt Paterculi Tridentini, Sess. 6. uti aliàs vidimus. Si denique Justitia quæ per Fidem accipitur non sit *inhærenter* Ipsius peccatoris, quid superest, quæso, nisi ut ad Justitiam *alienam*, i. e. Christi *imputatam* ultro confugiatur? Itaque Justitia Fidei *formaliter* & absolutè sumptæ, quæ imputatur, esse non potest (cùm, ut talis, sit *opus* humanum, quod etsi bonum, multis tamen defectibus hiulcum, & consequenter ad Justitiam, quam loquimur, ineptissimum) & relatè ad Christum non est nisi *Metonymicè* Justitia Fidei, sed propriè *Christi* per Fidem in se Justitia vacuam; accipit enim Justitiam, quam non habet: unde sequitur Justitiam, quæ toties prædicto Cap. imputata dicitur, propriè unius esse *Christi*; Fidei, sensu nullo nisi *Metonymico*; quod, si alia deessent argumenta, hoc satis

 tis

tis evinceret, quod scilicet ista, quam loquitur Apostolus, Justitia est imputata *per Fidem*, v. 24. *Scriptum est propter nos etiam*, *quibus imputabitur*, *si credamus* &c. At vero Fides non imputatur *per Fidem* (nam sic idem causa esset sui ipsius,) Ergo sola *Christi* Justitia imputatur. *Factus est*, inquit, *pro nobis peccatum*, *qui peccatum non novit*, *ut nos fieremus Justitia Dei in illo*: quem locum divinâ planè paraphrasi illustravit Chrysostomus: τὸν μὴ γνόντα ἁμαρτίαν φησί, τὸν αὐτοδικαιοσύνην ὄντα &c. *Fecit eum qui peccatum non novit*, *qui Ipsa est Justitia*, *pro nobis peccatum*, *id est*, *ut peccatorem condemnari*, *utque maledicum mori*. *& mox* οὐ γὰρ εἶπεν, ἐποίησεν ἁμαρτωλόν, ἀλλ' ἁμαρτίαν &c. non dixit, *fecit peccatorem*, *sed peccatum*, *ut nos quoque fieremus*, *non Justi*, *sed Justitia*, *idque Justitia Dei*. Hæc autem, uti pergit, *Justitia Dei est*, *quoniam Justi sumus*, *non ex operibus*, *non ex re ullâ*, *quæ vel minimâ labe deturpatur*, *sed ex Gratiâ*. Hactenus os illud *aureum*; unde obiter Lectori constat, quantus fuerit Venerandus ille Pater Justitiæ Operum Patronus. Redeo ad argumentum ex Textu, quod sic formatur:

Quo modo factus est Christus pro nobis peccatum, eodem factus est nobis Justitia (hoc enim clarissima demonstrat verborum antithesis.)

Sed factus est pro nobis peccatum per solam imputationem; Ergo & Justitia.

Si quis dicat, imputari tamen posse Justitiam Fidei, ut nostra est, ad eam quæ nostra non est, *perfectam* scilicet omnibusque numeris absolutissimam Justitiam, uti nimirum Paterfamilias opus imputare potest *dimidium* quasi integrum esset, & plenè consummatum; Respondeo, miserè semper claudicare similitudinem à foro & negociis *humanis* ad divina traductam. Alia longè res est *Forum Dei*, alia Hominis. Potest quidem *Paterfamilias* imputare dimidium pro toto, quia nulla lege prohibetur: sufficit consensus *Creditoris*, & libera facultas bona sua dispensandi: sed Deus Ipse in Foro suo Creditor, Legem tulit *contrariam*, quâ disertè sanxit *maledictum fore omnem, qui non permanserit in omnibus quæ legis sunt, ut ea faciat.* Hìc perfectam videmus exigi Justitiam, quæ cum in nobis invenienda non sit, quærenda est in eo, qui *pro nobis factus est maledictum*, Gal. 2, 13. quomodo autem Justitia *extra nos* posita, nostra fiat, nisi per *imputationem*, ariolari nequeo.

Ad finem brevis hujusce *dictati*, præfatus Author *mysterium* nobis insinuat, ingenio planè, ut opinor, humano inscrutabile; nostram scilicet de Imputatione sententiam magna Pontificiis in Doctrina Justificationis attulisse contra nos *compendia*; (quomodo autem, cum Ipsi explicare non videbatur (quorsum enim rem tentaret impossibilem, & sui destructoriam?) neque refutatione nostrâ dignum censemus. Hoc

 solum

solum reponimus, Mysterium *μυστικωδέστατον* fore, si Justitiæ Christi Imputatæ luculentissimum ex Scripturis præconium, quo *uno* mucrone Justificationis Pontificiæ jugulum perfoditur, tam turpi illorum *Sacrilegio* aut animos, aut quicquam præter immortale probrum adderet. Det veniam vir Reverendus, si damnum istud Ecclesiæ Reformatæ (ab eo in somnis fortasse visum) maximo nos lucro constanter deputemus.

Aphorism. p. 47. 3. *Videtur*, inquit, *errorem Deo tribuere, dum in Christo nos reputat antequam nati simus*; Et *Præfat. ante lib: Anonymi de Binis Fœderibus.* alibi *μάλα τραγικῶς*, Omnes, ait, *cogitationem horrere illam*, quâ Deus mortalium quemvis fecisse (quod nunquam fecit) pronuntiare fingatur. Imò horrent Orthodoxi *contrariam*, si *fecisse* istud sensu *forensi* sumatur (nam *Physico* sicuti ante innuimus, & *personali* non horrent omnes, sed *rident*.) Nunquid *horret* Aphorista has & hujusmodi locutiones, *Mortui, consepulti, à mortuis excitati sumus cum Christo*, cum tamen in vivis nondum essemus, nec proinde (secundùm Illius sententiam) quicquam aut fecerimus, aut passi simus? Et istas tamen locutiones adhibet in verbo Deus. Cavendum est, puto, ne cum Scriptura loqui audeamus. Interim cum primo coincidit hoc dictatum, (nihil enim probare dignatur.) quò itaque remittimus Lectorem.

Ibid. 4° Arguit, *Christum facit Imputatio idem solvisse, non tantundem.* Quin sive Idem, sive tantundem,

tandem, hoc loco nihil refert, cùm utriusque dari possit Imputatio.

5° Christum hinc ait *præcepta Legis pro nobis implesse sensu æquè rigoroso, ac pertulit pœnam*; neque vel uno quidem verbulo refutationem adornat. Nos itaque implesse contrà statuimus, & si non implesset, posse tamen imputari obedientiam *passivam*.

6° Sic argutatur, Imputatio *supponit Legem tum ad obedientiam obligare tum ad pænam, idque eodem tempore &c.* Respondeo, eodem tempore ad utrumque semper obligavit Lex in sensu *diviso*; per *se quidem* & *primariò* ad obsequium, *secundariò* & *per accidens* (ex transgressione) ad pænam. Hoc in statu solùm *integro*. In *lapso*, peccatorem obligat, tum ad pænam, (qua fieri non potest ut unquam defungatur Ipse) tum ad *obedientiam*, eámque *perfectissimam*. Nec in obscuro est ratio, quia scilicet nulla potestas (nedum prævaricatio) humana Divinæ Legis obligationem aut tollere, aut vel minimùm laxare queat. Christus utrumque pro Fidelibus præstitit, factus est *maledictum*, quo eos à *morte* & maledictione Legis eximeret; implevit omnem Justitiam, ut vitæ Illis æternæ *Jus* & *titulum* impertiret.

7° *Hinc*, inquit, *irrita fit Christi passio.* Absit: Cur autem? nam *si legem in eo perfectè implebamus, passioni ceu pæna nullus relinquetur locus.* Sed quàm facilis est nodi hujus (quem Gordianum putat) solutio! Peccator *duplici* tenebatur

tur apud Deum debito, *officii* nimirum, & *supplicii*; ex illo debuit Mediator *implere* Legem, ex isto violatæ pænas dare. Obedientiæ pars utraque cum alterâ optimè consentit.

8° *Stolidè*, ait, *Imputationis Doctrina supponit medium aliquod inter sontem & insontem, discrimen facit inter Justum, & non Peccatorem.* Stolidè? ô vocis Mollitiem, & Modestiam! O stolidos Ecclesiæ Reformatæ clarissimos Heroas! Sed his ex vitro fulgetris nimiùm nos assuefecit Aphorista, quàm ut eis immodicè percellamur. Aut ignoravit certè, aut scire se dissimulat (quod affine est calumniæ) quid isti statuant, quos loquitur, *stolidi* Theologi. Hi siquidem facilè concedunt remissionem peccatorum, Jusque vitæ inseparabiliter se habere *ex parte subjecti*, nempe Hominis Justificati, quanquam non ex parte *causæ*, sive principii. Licèt enim utriusque sit causa *utraque* Christi Justitia sensu *composito*, non tamen *diviso*; quin ita, ut Justitia passiva imputetur ad tollendam *maledictionem*, activa ad conferendam *vitam.*

9° Eandem hìc cum proximè priori cantilenam canit, Imputationis doctrinam ridens, quòd discrimen faciat inter *ablationem curvitatis*, & *rectitudinem.* Sed aut fallitur, aut (quod nolo suspicari) de industriâ fallit acumen Aphoristæ. Lignum non curvum rectum agnoscunt *stolidissimi*, qui *Lunam* attingere negabunt. Rectum est scilicet, quoad molem & *mensuram* suam, sed

ultra

ultra neque rectum, neque *aliquid* omnino est. Rectus est peccator, cui demitur peccati reatus, quoad ipsum nempe *reatum*; non rectus est (nisi diverso *nomine*, & ex alio fonte) quoad vitæ æternæ *jus* præsens, & suo tempore secuturam *possessionem*.

Argutiolæ supersunt binæ aliæ ex priorum refutatione nullo negocio diluendæ. Ut verò mentem Aphoristæ in hac causâ meliùs teneamus, & ex quo *Armamentario* tela sua mutuò acceperit, consulamus in Epistolâ præfatoriâ, quâ librum quendam ornavit *De binis Fæderibus* inscriptum, edit. in 8° Anno 1673. ubi inter *pacis* consilia quæ agitare videtur (quod laudabile sane institutum, si simpliciter & *ingenuè* susceptum) convenire ait num. 2. *Christi personam nostrámque non esse realiter eandem; & consequenter eandem Christi Justitiam utrorumque esse non posse, cùm Accidens unius non possit esse Accidens alterius.* num. 4. Si de identitate *physicâ* loquatur, ubi Christum ait nobiscum eandem minimè personam constituere, mirum esset, si hìc in partes iretur. Sin identitatem vult politicam & *Legalem*, nihil manifestius quàm *Accidens*, *opus*, aut *qualitatem* unius esse posse alterius. Ita cum statuit Jus, *Tutoris & Pupilli eandem esse voluntatem*, eandem *Debitoris* & *Fidejussoris* solutionem, & in similibus. Sed hinc extra omnem dubitationis aleam posuit Aphorista, quò respicit, nimirum ad Castra *Cracoviana*, quódque omnem in-

de Justitiam imputatam (*activam* an *passivam* nil refert) impugnare necessum habeat. Nam quòd una persona non sit *altera*, accidens unius, non sit *alterius*, omnem hæc æquè proculcant Imputationem, à quâ tamen in Aphorismis stare videri cupit, ut quo nôdo teneamus incertum sit.

De Justif. L.2.c.7. Supersunt argumenta quædam (ut Ipse vocat) Bellarmini diluenda, ne tantum nomen imperitos aut fallat, aut terreat. Primum verò quod tam benignè obtulit (etsi præter morem) haud gravabimur accipere; id autem tota fere *Causa* est (sic enim Imputationem nostram peramicè refellit Vir bonus) his verbis, *si solum*, inquit, *hoc vellent, nobis imputari Christi merita, quia nobis donata sunt, & possumus ea Deo Patri offerre pro peccatis nostris, quoniam Christus suscepit super se onus satisfaciendi pro nobis, nósque Deo Patri reconciliandi, recta est Illorum* (*i. e. Reformatorum*) *sententia.* O vim Veritatis ineluctabilem! Quid Ipsi quoad substantiam plus poscimus? contra nos tamen Cælum Terræ miscebitur; ídque ab Ipso Cardinale, quod cum *Ipso sentiamus*, (si tamen Ipse se intelligat, aut saltem sibi constet.) Ast aliquid indubiè virum sagacem malè habet, imò nec Ipse dissimulat, verbis statim sequent. *Sed ita imputari nobis Christi Justitiam, ut per eam formaliter Justi nominemur, & simus, id nos cum rectâ ratione pugnare contendimus.* Hic urit calceus. O voculam infaustam FORMALITER! quæ-

quæ tantum sola excitasti pulverem in Domo Dei. Justi sumus per *imputatam* nobis Christi Justitiam, sed eheu! non *formaliter*. At conferamus paulisper; si non *formaliter*, num ergo *finaliter*? hoc à nemine affirmabitur, ut Justitia Christi imputata sit *Finis* nostræ? an *materialiter*? agnoscimus quidem Christi Justitiam Justificationis nostræ materiam esse, sed Imputationem ejus *formalem* esse contendimus: certè *materia* esse non potest, cum nulla ejus Forma (quæ omnibus aliis debetur materiis) reperiri queat, nisi Operibus nostris transcriptam velimus quod adeo portentum sonat, ut refutatione non egeat. An ergo hanc Christi Justitiam *efficientem* nostræ vocabimus? Ita quidem Cardinalis Ipse, *Christus causa est efficiens nostræ Justitiæ*, ubi respondet ad locum Pauli dicentis, Christum *factum esse nobis Justitiam*, non *formaliter* scilicet, sed *efficienter*. Confunduntur hic multa, quæ à viro tam erudito accuratè separari oportuit. Quis enim negat Christum Justitiæ humanæ causam esse *efficientem*, tum *authoritativè*, ut Deum, tum *meritoriè*, ut Mediatorem? Deus est, qui Justificat; Christus, qui Justificationem omnem nobis promeruit: sed hic quæritur non de Christi Persona, sed de Imputatione ejus Justitiæ. Justitia autem ista sumitur, vel *activè*, & sic fatemur, causam efficientem esse Deum, qui imputat; vel *passivè*, ut *nostra sit*, (quo tantùm sensu hic accipitur) sic

Lib. 2. c. 10.

ſic autem efficiens eſſe non poteſt, quia Imputari eſt *paſſio*, & Cauſalitas efficientis Actio. Cum itaque Imputata hæc Juſtitia, in nullâ cæterarum tribu ſit reperienda, aut *formalis* erit, aut prorſus nulla. Satis hic moræ fecimus, quam in reliquis brevitate penſabimus.

2° Nullam, qualem Ipſi volumus, vult Imputationem, quia minimè, ut dicit, *neceſſariam: nam ſi eſſet*, inquit, *neceſſaria, ideo potiſſimùm, quòd homo poſt Remiſſionem peccati adhuc ſit verè peccator, peccato videlicet tecto, non deleto*, quod ſcripturis *evidentiſſimis* repugnare aſſerit &c. Sed falſiſſima omnia:

Nam 1° etſi cauſam, quam aſſignat, ut *veram* concedimus, ut vel *ſufficientem* vel *præcipuam* negamus; quia ſcilicet Imputatio non requiritur tantùm, remiſſo pecato, ſed ad ipſam *remiſſionem*, eamque potiſſimùm; ita tamen ut ob peccati in Juſtificato moram in hac vitâ continuari Imputationem Juſtitiæ Chriſti neceſſe habeat. Quòd autem deleri in Juſtificatis peccatum aſſerit, ſi quoad *reatum* intelligit, cum ſcripturis libenter agnoſcimus, ſi quoad ipſam *exiſtentiam*, illud non Scripturis modò, ſed ſenſui communi contradicit. Deletur quidem per Sanctificationem *inchoatè*, & per gradus in *viâ*; delebitur *ſimul* & uno actu, propriè, & *perfectiſſimè* in *Patriâ*.

Argutatur 3°, Si Chriſti Juſtitia ſit propriè noſtra *intrinſeca formaliſque Juſtitia*, *tum nos æque*

què Justi erimus, æquè & Salvatores ac ipse Christus (ea breviter plena est verborum ejus sententia) Primùm verò, etsi concedimus Christi Justitiæ Imputationem Justificationis nostræ causam esse *formalem*, nemo inter Nos tam molli cerebro reperietur, ut eam dicat aliter esse nostram quàm ut *imputatam*, & per denominationem *extrinsecam.*

Ad consequentiam primam, quòd tum æquè Justi futuri sumus ac Ipse Christus, *invidiosum* est sophisma; cùm vox *Justitiæ* diversimodè apud nos usurpatur, vel scilicet ut *inhærentem* notat, vel ut extra nos *imputatam.* Absit ut, sensu priore cum Christo, qui Fons est omnis Justitiæ, Ipsi conferamus; si verò Christum intuemur ut *Sponsorem*, & intelligatur Justitia ut opponitur maledictioni Legis, quid portenti, si dicamus nos æque Justos esse (quoad hoc) atque *sponsorem* nostrum; qui, ut talis, *factus est pro nobis maledictum*: ut talis, ab isto per obedientiam ad mortem Crucis absolutus maledicto, unde & nos plenissimè *in Ipso absolvimur*: & sicut nulla Christo condemnatio, nulla pariter *iis qui sunt in Christo, Rom.* 8. *Is.* 50. 8.

Ad consequentiam secundam, quòd scilicet *nos Salvatores & Redemptores faciat*, ineptia est Bellarmino prorsus indigna. Nam 1° quòd Christus Salvator sit & Redemptor, id constat nullam esse *partem* Justitiæ, sed *effectum*, Christo proprium ac *peculiarem.* 2° Christi Justi-

tia nobis imputata, non *Salvatores* & *Redemptores* facit, sed *Salvatos* & *Redemptos*, ut vel sensui communi liquet; ita ut mirum sit à viro tam erudito tales posse nugas in publico volitare; sed hæc *pessima* causæ & *præjudicii* maligna vis est. Unum modò cavillum insuper adiiciemus; *Si per Justitiam Christi nobis imputatam dici possimus Justi, ergo poterit etiam Christus per injustitiam nostram sibi imputatam dici verè peccator, &, quòd horret animus, Filius Diaboli.* Verba sanè quæ auribus Christianis horrorem sonant maximum: Sed desinunt in fumum omnia. Quòd enim sequi ait Christum inde dici posse peccatorem, Paulum Ipsum ad certamen vocat, qui eum, etsi peccatum non novit, docet tamen *peccatum factum pro nobis*, quod paullo grandius quàm Peccatorem sonat (uti ante ex Chrysostomo ostendimus) sed quòd inde Filius Diaboli dicatur, *invidiosissima* est nugatio. Nam talem esse non modò idem est quod esse *sub potestate* Diaboli, sed ejus etiam imperio *parere*, ejúsque *imaginem*, ut Filius Paternam, exprimere, cujus capax non erat sanctissima Christi natura. At pœnam subire pro peccatis (quod est *Legaliter* Peccatorem esse) tale nihil horribilis consequentia secum trahit. Hoc enim in se innocentissimum quemque facere, modò res ferat, nihil impedire constat. Sed cum Homo Justificatur, non modò illi imputatur, sed *verè donatur*

&

& communicatur (ut loquitur Ipse Bellarminus) Christi Justitia, cujus etiam natura humana capax est, & quâ maximè perficitur ; quod de peccato Sponsori imputato dici non potest. Hactenus autem de Imputatione Justitiæ Christi, *sine quâ nemo unquam aut salvatus est, aut salvari queat.*

CAP.

CAP. IX.

Fons alius erroris ex connexâ operum cum Fide Justificante præsentia ad Operum Justificationem Argutatio.

Fides cum obedientiâ Universali à Socinianis ridiculè confunditur. Harmonistæ ex Paulo diluuntur argumenta. Opera Fidem Justificam præcedentia justificare non possunt, subsequentia *multò minùs.*

HÆc quantum inter se diffideant mirum est viros oculatos fugere. Quis enim dixerit *motum* solarem, qui semper connexus est cum *Luce* & *Calore*, efficere lumen in Aere, aut germinationem in plantis? aut vice versa, lucem & calorem ad motum concurrere? Quis humero brachióve remi apprehendi, quia utrumque in eodem corpore conjunctum sit cum manu? *Sua* Fides habet munia, *sua* itidem & bona opera, utraque suis interclusa finibus, utrorúmque tamen ad *salutem* æternam modulo divinitùs præscripto facientia. Unde non obscurum est, quàm ridiculè hallucinentur in Socini scholâ educati, qui fidem cum *obedientiâ universali* crassissimè confundunt, ídque non solùm ratione *coexistentiæ* (quod radice saltem & actu

actu uti loquuntur *signato*, haud gravatè concedimus) sed *co-essentiæ* quoque, ceu ut magis Scholasticè dicamus, in ipsâ *formali ratione:* quorum tamen validissima argumenta in hoc *nihilum* subsidunt, quod Fides & opera bona *coexsistant*, quod Fides operibus vacua nil prosit, & his consimiles nugas nugacissimas. Tali quidem sophismate probare licebit, Cor *universa* esse corporis membra, quoniam sine istis in corpore perfecto nunquam deprehenditur, nec sumptum solitariè quicquam possit ad vitæ naturalis munia. Si quis interim negaret Cor *primum* esse vivens, aut solum esse Spiritûs vitalis & *officinam*, & *Fabrum*, quin potius hepati, pulmoni, lieni, aut cuicunque demum membro corporis diverso istas adscripserit prærogativas, nonne læsæ Majestatis contra vitæ Principem arguetur? mirum utique videri debet hanc Fidei operúmque bonorum identitatem magnum illum fugisse *Gentium Doctorem*, qui in Justificationis argumento tam diversa, imo tam pugnantia, toties, ὡς μάλα γεγωνὸς, pronuntiat. Ut hìc pressiùs & syllogisticè pedem conferamus;

Quod ubique ab Apostolo *opponitur* obedientiæ operum, non erit obedientia vel *universalis*, vel particularis:

Fides autem Justificans sic opponitur, Igitur non est obedientia.

Propositio ex se manifesta est; minorem in an-

tedictis abunde probavimus, & Apostolum legenti ubique se ingerit illius veritas. Imò, quò spectat ista nugatio, *Justificamur ex Fide & Operibus*, si Fides Justifica in conceptu *formali* opera *omnia* (ceu obedientiam *Universalem*) complectitur? Cur itaque aut horrent dicere cum Paulo reliquísque *Solifidianis* suis, quod *Justificamur Solâ Fide* (cum Fides sit *omnia*) aut cur non audent tum contra *Paulum*, tum contra *omnes* uspiam Scriptores, rotundè profiteri quod Justificamur ex *Operibus tantùm*? Quorsum Coccysmus iste, *Ex Fide*, *& Operibus*? cum secundùm Ipsos vel hac vel illa Locutione *Totum* actum humanorum (quà Justificationem respiciunt) apertè continetur.

Dicent fortasse, quod Justificationem statuentes ex Fide & Operibus, Fidem ibi sensu *angustiore* intelligunt; non scilicet pro obedientia *complexa* & universali, sed pro *simplice Assensu*, qui sine integrâ obedientia ad perficiendam Justificationem nil valet. Audio; sed cum Fides sic accepta sit *actus* & *opus humanum* [τὸ Credere] aut in similem nugationem recidimus, vz: Justificamur *ex uno* opere bono, & *reliquis omnibus*, aut nihil obstabit, quo minùs salvâ veritate dicant, *Justificamur ex operibus tantùm*, sicque non Paulum modò, sed Jacobum quoque, sed omnes, imò & se ipsos experientur Hostes; seipsos inquam, neque enim hoc Ipsi audent dicere, quod opera Justificant *exclusâ Fide*: neque tamen (quæ Hominum sunt deliciæ) quod

Justificamur

Justificamur ex operibus *tantùm*, unde nugationis simul & αὐτοκατακρίσεως manifesti tenentur Sophistæ.

Hic verò rursus prodit Dissertator, ex Ipso Paulo (ἐργοδικαιοσύνης suæ acerrimo Hoste) duo contra urgens testimonia; quæ, ne quid momenti præterire videamur, ad examen vocabimus.

Primum est Rom. 2. 13. his verbis, *Non enim qui audiunt Legem Justi sunt apud Deum, sed qui Legem præstant Justificabuntur.* Hinc nimirum Author ille colligit, obedientiam *universalem* requiri, proinde *Fidem Paulinam* istam esse obedientiam. Sed toto Cælo erras, Amice. 1° enim videtur ibi Paulus ad Judicium ultimum respicere, quod ex versibus 3. 6. magnam habet verisimilitudinem, nec igitur ad Justitiam in præsente controversiâ, *originalem* pertinere sermonem. Demus tamen Justitiam & Justificationem propriè ibidem sumi, cum utraque sit [illegible], solutionem optimam ex Calvino attulit Ipse Dissertator; hoc videlicet rectà *Judæos* aspicere, quibuscum toto istoc capite præcipuè res est. Hi autem stulta Justitiæ suæ opinione ebrii, Justitiam quæ est ex Fide magno fastu conculcabant. Hos itaque Apostolus ad Legem *suam* rejicit, ex qua si Justificationem somniant, necesse ait, ut ad eam præstandam se *fortiùs* accingant; si autem *per omnia* adimpleverint, se Justos quoque apud Deum securè pronuntient: Verum digito citius supremum Cælum tacturos, tum ante, tum post demonstrat; quæ-

 rendam

dam itaque *extra ipſos* Juſtitiam quæ Legem præſtet. Scopus quidem Apoſtoli non eſt extruere quod paſſim ita *diruit*, ut ſolo exæquet, viz: Juſtitiam ex Lege *operum*; ſed ut omnes per Legem peccati coarguat, ſui Ipſo interprete, c. 3. 9. Uſus autem Legis ad *Sanctimoniam* ſpectantes alias diligentiſſimè tractavit. Neque diffitemur tamen Apoſtolum, ubi Deum dicit *unicuique redditurum ſecundùm opera*, *obliquè* & leviter flexo ſermone Juſtitiam *ſanctitatis* reſpicere, uti Juſtitiæ, quâ apud Deum Juſtificamur, *fructus* & *teſtes* certiſſimos, quò etiam omnes peccati reos convincat, ſimúlque oſtendat Deum Juſtum nemini debitorem fore, ſed unicuique, Judæo, Gentili, redditurum ſecundùm opera, *ut omne Os obturetur*, & *Juſtificetur Deus quando judicabitur*.

Interim verò quid hoc ad Harmoniſtæ Juſtificationem ex operibus conducat, planè non video; non enim Juſtificari nos aſſerit ex obedientiâ *Legali*, ſed *Evangelicâ*, multis eâ quidem nævis deformi, *ſyncerâ* tamen, & quoad partes obedientiæ ſingulas, ſine fuco. Hoc enim perpetuus illi Scopus eſt ad Cap. iſtius Epiſt. 8.

Alter locus aliquantò magis urget. Rom. 6. 16. in quo ſanctitatem vitæ ad Juſtificationem eſſe neceſſariam ſtatuere Apoſtolum contendit, adeóque Fidem Apoſtolicam (in ſuâ quaſi ratione *formali*) opera includere, ídque ex iſtis potiſſimùm verbis, ὑπακοῆς εἰς δικαιοσύνην, *obedientiæ ad Juſtitiam*,

Justitiam. Et quidem per obedientiam non illic intelligi Fidem *Paulinam*, sed potius opera *Sanctimoniæ*, quæ Fidem sequuntur, ex toto Capitis instituto nobis videtur; neque tamen existimandum est virum θεόπνευστον sibi contradicere, quin potius à Justitiâ ad Sanctimoniæ munia delabentem, vocem δικαιοσύνης in alium nunc transferre sensum, quam quo in præcedenti disputatione usurpaverat; ut nempe Justitiam notat *inhærentem*, (sive sanctificantem) quò illic delapsus Apostolus eo sensu commodissimè usurpavit: quo insuper centies alibi adhibitum legitur, ut Mat. 3. 15. & 5. 10. Luc. 1. 17. Act. 24. 25. & in Epistolis passim. Unde Grotius in loca, εἰς δικαιοσύνην interpretatur, in Laudem Justitiæ, i. e. ad declarandam Justitiæ, sive *Sanctimoniæ* veritatem, & Hammondus noster in Paraphrasi hoc modo, *Si traditis vos in servitium Dei, obsequentes illius mandatis, fiet ut servi ejus reputemini*, mercedem quoque eo pertinentem consecuturi, vitam scilicet æternam. Neutri de Justitia *Justificante* videntur exponere, sed de Justitia sanctitatis *inhærente*. Quod autem ibidem urget Dissertator, δικαιοσύνην illic opponi oportere τῷ θανάτῳ, non est, fateor, ab eo aut segniter aut malè animadversum, nostræ tamen interpretationi id nihil officit. Cùm enim alias esse mortis species, præter eam quæ strictè *æterna* dicitur, haud ignoret, cumque peccatum in eodem commate oppositum sit (in *effecto* sal-

rem) *mors Animæ Spiritualis*; postulare videtur ratio, ut Justitia sit vitæ ἀντίδοτος, quatenus in *operationibus* Gratiæ vitalibus exercetur. Sed hoc in medio doctiorum Judiciis expendendum relinquo. Interim vitæ præsentis puritatem ad futuræ Gloriam omninò *necessariam* esse nulli negamus, quam tamen à Justitiâ coram Deo *Justificante* exterminamus. Hic itaque locus, etiamsi ex mente Dissertatoris interpretemur, nihil contra nos facit.

Concil. Trid. Sess. 6.

2do, Cum ipsi Fidem *initium*, *radicem*, *fundamentum* Justificationis atque adeo omnium virtutum (quod & Pontificii) statuunt, mirandum est eos opera bona ante vel Fidem vel Justificationem ponere; *medium* scil: aut *extremum* ante *initium*, fructum ante *radicem*, ædificium ante *fundamentum*: si enim verbi gratiâ ponatur Resipiscentia vera & *Evangelica* ante Justificationem, tum vel ponetur ante Fidem, vel post: si *post* Fidem, tum post Justificationem quoque; (alioqui vir *fidelis* non erit justificatus, & sic simili erit (quoad rem) conditione cum *Infideli*, quod neque ratio (vel Adversariorum) feret. Si Resipiscentia ista ponatur *ante* Fidem, tum aut Fides non erit *initium* & Radix Resipiscentiæ, sed è contrà Resipiscentia Fidei, (quo pacto destruunt quod ædificarunt) vel *utrumque* erit alterius initium, quod absurdum est.

3° Si ex operibus antecedentibus esset Justificatio,

ficatio, tum præmium daretur *operanti*, & Justificatus esset vir bonus ante Justificationem; quorum utrumque adversâ fronte contra Apostolum signa movet, Rom. 4. 5. ubi dicit, Ei verò *qui non operatur* (i. e. nihil boni, nihil unde justificari queat) *sed credit in eum*, *qui Justificat impium* (non pium) *fides sua imputatur ad Justitiam.* Qualem hìc crucem *Operariis* nostris fixit Apostolus! quem etiam (uti videmus) sequitur Ecclesia Anglicana: si enim ante Justificationem (quovis signo *rationis*) unusquisque sit *Impius*, quod disertissimè pronuntiat vir sanctus, vel Justificabitur ex operibus *malis*, vel nullis. Iterum, si Justificatus *nihil* prorsus *operatur* ad Justificationem suam; uti vult Idem Apostolus (τῷ δὲ μὴ ἐργαζομένῳ) qualis erit ista operum Justitia non Solæcus modò Theologicus, sed aperta *contradictio*! Art. 13.

4°, Operibus Fidei *Justifica* (i. e. actu *secundo* Justificantis) nihil ipsi tribuunt Pontificii, præter vim quandam *præparatoriam* (ut consulenti patebit, & superiùs, ex Salmerone nominatim, evicimus:) *præparare* autem non est *perficere*, quod vel Rustici intelligunt.

5° et ultimò, Ecclesiæ Anglic. hoc apertissimè contradicit, Art. 13. quæ ejusmodi opera *rationem peccati* habere statuit.

Quod vero ad opera Justificationem sequentia (*bona* quidem, sed *manca*) attinet, ea (primò saltem) Justificare, tam crassa est *Contradictio*, ut diluere

diluere nil aliud esset, quàm bonas horas malè perdere, & Lectoris nauseam nimis exercere; cum prorsus impossibile est, ut quod Rem sequitur, aut causa sit aut *Conditio quod sit*; *sic enim vel esset antequam esset*, vel non esset quando est. Imo neque Ipsi Pontificii opera quæcunque intra Justificationis primæ (quam vocant) pomæria facile recipiunt. Sed pergendum ad alia.

CAP. X.

Fons alius erroris in hac Controversiâ, malè intellecta aut per calumniam Reformatis obtrusa natura Fidei Justificantis.

Fides notionalis, quam nobis obtrudunt Pontificii, Ipsorum, non nostra est. Fides Justifica neque solus est Assensus, *neque quævis* Fiducia. *Definitio Fidei ab Eccles. Anglic. in Homil. tradita. Est actus propriè* Voluntatis. *Authoris Aphorism. definitio, commodâ explicatione adhibitâ, probatur.*

SI qualem vociferantes objiciunt Adversarii, talem revera fidem ad Justificationem sufficere adstruerent Ecclesiæ & Scriptores Reformati, meritò quidem in Theatro suo *læti sessores* sibi plauderent. Quippe Fidem solent nobis impingere, non nostram, sed *suam-ipsorum*

Ipsorum & *Pontificiam*, *nudum* scilicet *assensum in quæ divinitus tradita sunt*, uti describit * Catechismus Romanus, & Scholastici ad unum [a] ferè omnes. Fatendum sanè est, non hanc illorum esse sententiam, quod hujusmodi Fides ad Justificationem per se sufficiat; oportuit tamen, si mutila sit definitio, proponi magis integram, quæ omnia ad Fidem justificam spectantia complecteretur; quod nudum minimè facere assensum & ipsi nobiscum agnoscunt. At enim veritatis osores *vertigine* agi, & suis impediri tricis novum non est.

Phantasticam insuper, nescio quam, subinde aspergunt Fiduciam, quasi Fidem pro ægri *somnio* aut potius delirio haberemus, unde miros agunt apud *Rudiores* Triumphos; Concla-

* *Edit. Colon.* 1622. *p.* 15.

a *Neque hic tamen perfecta inter Pontificios reperitur harmonia. Abnuit Bonaventura in lib.* 3. *Sent. Dist.* 23. *Art.* 1. *q.* 2. *ubi Fidem non in Intellectu solo, sed* in Affectione *ponit*; *in Illo ut* Habitum, *in Hoc*, *ut* Virtutem. Necesse est, *inquit*, *ponere quod Fides sit quodammodo in Affectione. Quo sine citat etiam Hug. de S. Victore*, *De Sacrament. l.* 1. *c.* 3. *His verbis*, Duo sunt in quibus Fides consistit, Cognitio & Affectio. In Affectu quidem *substantia* Fidei reperitur, in cognitione verò *materia*. *Quo nihil puto rectius.* & *post*, *Ad esse Fidei Virtutis concurrit Actus rationis simul* & Voluntatis, *quod bene innuit Apost. in Ipsa notificatione Fidei*, *cum dicit Fidem esse* Substantiam rerum Sperandarum, Argumentum non apparentium, *tangens quod est in eâ cognitionis*, & *quod* Affectionis. *Quo fine etiam Salmeron in Heb.* 11. 1. *tom.* 13. *p.* 631. ut scientia virtute Rationis demonstrantis gignitur, ita Fides non demonstratur, sed virtute suscipitur voluntatis Captivantis Intellectum in obsequium Christi, qui illam infundit. *Zachar. Boverius cap.* 6. *secundi Symboli:* Fides quæ Catholicorum est, non in solâ Intellectus notitiâ, quæ tametsi necessaria sit, ea tamen sola non sufficit, sed etiam in duplici *tum Intellectus*, *tum Voluntatis Actu* constituitur. *Eò quoque spectat Costerus Jesuita*, *Enchirid c.* 4. 9. Cæterùm Fides, *inquit*, neque Justificat, neque salvat si tantum credas, & contemplatione firmissimâ persuasione divinis verbis inhæreas, nisi Illa etiam perficias &c, & *rursus cap.* 6. *necessariam esse Fidem*, non nudam illam in Intellectu consistentem persuasionem &c. *Unde videmus Ecclesiæ etiam* Romanæ *Definitiones ad sensum aliquando* Catholicum *trahendas*.

P matuni

natum scilicet de Lege, de Evangelio, de omnibus vitæ Christianæ officiis, periit omne virtutis studium, conculcata Jura Divina, Humana, omnia, potior ista Fide Mahumetismus; breviter, cælum terræ miscebitur, si Fides hujusmodi justificat. Verùm, Amici, vos vobis parumper reddite. In quos, quæso, tam acriter intonatis? Aliam longe Fiduciam profitentur Reformati, quàm qualem ipsi pro charitate vestrâ illis depingitis; & mirum sane esset, si hoc quenquam vestrum latere possit. *

* *Audite saltem de nobis Ipsius Bellarm. testimonium, De Justif. l.* 1 c. 10. 5. Adde quod &c. *Ubi postquam dixisset haud sufficere, ut quis credat, nisi rectè credat, statim subjungit*, neque hoc negare *possunt adversarii, quippe qui Fidem negant esse veram, nisi sit viva*, & fructus bonorum operum pariat. *Fas est vel ab Hoste doceri.*

Quò verò, (missis aliorum nugis & conviciis) rem pressiùs persequamur: sciscitemur primò Oracula Dei (Legem & Testimonium) & quid illa Responsi dabunt in hâc lite attentè (quod decet) audiamus. Sacra autem Scriptura, Fidei Justificantis naturam multis quidem exhibet nominibus, iisque modò unam, modò aliam animæ facultatem exprimentibus; uti

Primò, Assensum intellectus, cum per notitiam describitur, qualiter apud Prophetam Evangelicam, *notitiâ sui Justus servus meus justificabit multos, portabit enim illorum iniquitates.* Et Christus ipse, *Hæc est vita æterna, ut cognoscant Te* &c. Huc etiam redit *Aspiciendi* metaphora, ut, Aspicite me & servamini omnes fines Terræ, & hujusmodi. Porro locutiones Hellenisticæ sunt ab Hebræis traductæ, apud quos verba notitiæ *voluntatem* quoque cum affectibus includunt, quod ex aliis Fidei Justificæ

Isa. 53. 11.

Joh. 17. 3.

Isa. 45. 22.

Zech. 12. 10.

ficæ appellationibus è vestigio patebit. nam

2do Exprimuntur sæpissime Actus Fidei per *Joh.* 1.12.
actus voluntatis & affectuum, cujusmodi sunt *Gal.* 3.27.
recipere, *induere*, *venire*, ad Christum, *desponsa-* *Mat.* 11.28. 2.*Cor.* 11.2.
ri, *dare se* (in Clientelam) Christo, *inniti*, *fi-* 2.*Cor.* 8.5.
duciam collocare in Christo, & siqua sunt simi- *Is.* 50.10.
lia, ex istis autem varia nascuntur Corollaria. *Mat.* 12.21.

1. Ad constituendam Fidem Justificam (prout in Sacro Codice describitur) duo potissimùm necessariò concurrere; 1. ex parte Intellectus, *Assensum notitiæ*, 2. respectu voluntatis, consensum, sive *Acceptationem* complacentiæ. Id ostendunt utrinque Metaphoræ supra citatæ. Hoc est quod alii aliter enuntiant, Fidem esse Actum non simplicem sed *compositum*, & totius Animæ; sicut Itio vel Ambulatio non est unius membri singularis, sed totius corporis. At Actum hunc compositum, i. e. ex binis Actibus specie distinctis (intellectûs nimirum & voluntatis) etsi libenter ferat sermo popularis, metuo tamen ut sustineat rigidior Philosophia; quæ nullam facilè patitur compositionem *Actus* specificam, nisi quæ oritur (non ex binis Actibus, sed) *ex Actu & adjunctâ circumstantiâ*, qualis cernitur in odio *Actuali* Numinis, Gaudio ex malis alienis, & similibus. Cum enim potentiæ distinguantur per *Actus* æque ac objecta, sequitur eundem specie Actum reperiri non posse in diversis specie potentiis, ut Auditum in facultate visivâ, licet in generica sensitivâ locum utræque habeant. Porro Fidem unum

 esse

esse Actum *specie* nullus, puto, inficiabitur, proinde unam *formaliter* habere sedem sive subjectum specificum. Sed res facilè conciliari poterit, si distinguatur de gemino fidei respectu, primus est originis *& principii*; alter finis, & *Complementi*. Et Ille quidem Fidei quasi *materiale*, hic Ipsum Fidei *formale* dabit; priore quidem intuitu Fidem sibi suæque familiæ vendicat Intellectus, (utpote ex notitiâ & Assensu conceptam) posteriore voluntas, ut ex *Acceptatione* formatam plenè, & in lucem tutò editam, quod fusiùs in sequentibus patebit.

Inchoativè perfectivè.

2º Ex dictis sequitur pravè definiri Fidem per Actum animæ unum ullum, qui reliquos eò pertinentes excludat, imo qui non inferat; quia etsi *Formaliter* unus tantùm sit Actus, alii tamen ad essentiam ejus complendam requiruntur. Hinc

Jac. 2. 19. Mic. 3. 11. Mat. 7. 22. 23.

3º Malè definiri constat sive per nudum mentis *Assensum* Evangelio habitum, etsi certissimum, sive per * *Fiduciam*, etsi fidentissimam; Ratio est, quoniam Diabolos includit Assensus, Hypocritas Fiducia: unde tali Fidei Actus aliquis alius deesse colligitur, sic enim arguitur, Fides ea quâ positâ non ponitur Justificatio, non est Justifica; sed posito aut Assensu aut Fiducia non ponitur Justificatio, Ergo Fides Justifica non est aut nudus Assensus aut Fiducia. Utriusque Propositionis veritas manifesta est.

* *Crassa itaque & invidiosa est Concil. Trident. in Reformatos calumnia, (quam tamen & ex nostris, proh pudor, alunt haud pauci) quod apud eos* magna contentione contra Eccles. Cathol. prædicetur vana & ab omni pietate remota fiducia. Concil. Trid. Sess. 6. cap. 9.

Neque pro Assensu suffecerit, quod *plenus*, *medio*

medio certo & evidente voluntatem sequacem habeat, ita ut qui Christum taliter cognoscat non possit in eum non credere, eique se totum dare: nam quamvis id moraliter verum sit in Assensu *practico*, secus habet multoties in merè speculativo: quia scilicet Intellectus in tali casu non contemplatur Bonum *practicè*, ceu ut *amplexandum*, sub ratione *Boni*, sed tantùm ad cognoscendum sub ratione *Veri*. Porrò ad practicum quem loquimur Assensum mentis, unde sequitur persecutio voluntatis, duo requiruntur; 1° ut Bonum propositum alicujus *intersit*, 2° ut sit saltem quo fruatur, *possibile*. Si harum conditionum alterutra desit, oriri forte poterit levis ista voluntatis motitatio, quam *Velleitatem* dicimus, non efficax illa ad actionem præparatio; quæ *Volitio* dicitur. Exemplum dabimus, Scit Mercator bonam esse Linguarum, Dialecticæ, aut Philosophiæ magis reconditæ peritiam, quâ tamen ut fruatur nil agit Voluntas, quia *suâ* parum aut nihil interesse mens judicat. Neque si vel maximè intersit, voluntas bonum persequetur, quod *impossibile* conspicitur, uti Diabolis accidit & Damnatis (extra spem viæ positis) qui Christum adeo non amplectuntur, ut summo potius odio & invidiâ miseri prosequantur; quem tamen ita cognoscunt, ut summo aliàs in pretio habere possent. Non omnem itaque Assensum Bono ab intellectu habitum, etsi cum certitudine & evidentiâ conjunctum, sequitur voluntas; unde palam est, quod

quòd ad naturam Fidei constituendam per se (talis saltem) non sufficit Assensus. At

2°. Si Intellectum positis omnibus ad agendum requisitis vel promptissimè sequeretur voluntas, sui tamen utrique facultati Actus integri manent *formaliter* atque invicem discreti. Neque enim propriè aut *vult* unquam Intellectus, aut *Intelligit* voluntas.

3° Hinc itidem tutò arguatur Fidem Justificam, *formaliter* sic dictam, Actum esse *Voluntatis*, non Intellectûs. *Formaliter* inquam, non simpliciter *exclusis* actibus Intellectus, sed necessariò *præsuppositis*, sicut in omni actu voluntatis morali, qui de mentis licèt consilio semper peragatur, non tamen mentis Actus dicitur, sed *Voluntatis*. Huc enim 1° ubique faciunt S. Scripturæ loca, quæ per Actus *veniendi*, *amplexandi*, *recipiendi*, *Fiduciam collocandi*, Fidem designant; quæ omnia ad voluntatis provinciam pertinere constat. Imo & Actus istos mentales *cognoscendi*, *intuendi* &c.) Voluntatis quoque Actus includere ex Hebraismo paullo ante monuimus. Et

2° Probatur ratione: Cum Actus & motus secundùm Aristotelem re idem sunt, omnis autem motus specificè distinguatur per terminum *ad quem*, necesse est, ut Fides illius facultatis sit Actus, non unde incipit, sed in quâ *terminatur*: At verè in voluntate terminari constat, i. e. in *acceptatione* fiduciali Salvatoris Christi; Ergo Actus erit voluntatis.

Hinc

Hinc 4°. facilè constiterit Tragœdias istas de Fide, quam tuemur, Justificante excitatas, aut Sciolorum vaniloquia, aut malevolorum puras esse putas calumnias. Non eo quidem inficias (quod & vehementer lugere soleo) nihil propemodum à quibusdam Reformantis minùs accuratum, quàm fidei salvificæ descriptionem, ita tamen, ut qui in istis paululum dormitare videantur, in explicatione satis evigilent. Viros autem sobrios & veri amantes haud decet de *voculis* pulverem jactare, ubi constat de re.

Quin audiamus 1°. Ecclesiam Anglicanam, Homil. de Fide part. 1. *Fides*, inquit, *non tantùm est assensus generalis Fidei Articulis habitus, sed vera in misericordiâ Dei Fiducia per Dominum nostrum Jesum Christum.* Quam quidem definitionem fusiùs per totam Homiliam habemus explicatam, unde facilè colligitur

1°. Fidem ex Ecclesiæ nostræ sententiâ actum non esse simplicem, qui dicitur, sed aliquo sensu compositum, ex *Cognitione* scilicet & *Fiduciâ*; tum, quando horum neutrum necessariò alterum complectatur (quod paulò ante perstrinximus) attexuit differentiam fiduciæ justificæ *constituentem*, ubi *veram* definit, solido nimirum Evangelii *fundamento* nixam, non adulantis phantasiæ filiam, cum verâ *pænitentiâ* (quoad habitum intellige) conjunctam, uti in Homiliâ se explicat; cum hac autem descriptione satis illa convenit Rever. Aphoristæ Thes. 69. Fides, inquit, est *sincera Christi acceptatio, ut Domini*

mini & Servatoris unici. De Genere convenit; neque de Differentiâ altercabimur, si sano sensu (quo exhibet Ecclesia) intelligatur. Scriptura quidem Fidei *formale* ponit in *Voluntate*, (uti modò ostendimus.) *Materiale* verò in assensu Mentis; dicitur enim ab Apostolo *Receptio*, seu potiùs *Acceptatio* Christi, Joh. 1.12. ὅσοι ἢ ἔλαβον αὐτὸν. λαμβάνειν certe aliud aliquid quàm nudam indicat *notitiam*, consensum scilicet *efficacem* sive actuosum voluntatis, qualis nimirum in contractibus *conjugalibus* reperitur; qui non solo mentis assensu perficiuntur. Cum verò Christi *Sacerdotis* & *Domini* sive Regis munia, licèt eadem semper & indivulsa *subjecto*, suis tamen *formalitalibus* ab intellectu seorsim collocantur, necesse est, ut justificatio, quæ ex solâ *satisfactione* Christi oritur, non *dominio*, quæque conceptu suo formali non in *Mortificatione* peccati, sed in *non imputatione*, seu peccatoris absolutione continetur, pro objecto quoque *primo* & *formali* Christum sacerdotem sive servatorem habeat. In reliquis conceptibus Christus, fateor, est objectum Justificationis ut *Quod*, sive materiale; ut *Servator* tantùm & *Sacerdos*, formale, sive ut *Quo*; hoc est, (ne cui forte terminorum *Scholasticorum* spinæ tenellos lædant pedes) etsi Idem Christus sit *Dominus* & Sacerdos, Totúsque in Justificatione recipiatur, Totus tamen omni sensu, i. e. omnium promiscuè Munerum intuitu, ad Justificationem *formaliter* minimè requiritur, sed tantùm quâ

Sacerdos

Sacerdos & Legi *satisfaciens*. Quid enim aliud est Justificari, quàm à legis maledictione liberum absolvi? & quomodo ab ista maledictione absolvimur, nisi per *satisfactionem* Christi? Qui autem pro nobis satisfecit Christus, nisi ut magnus ille *Sacerdos*, simul & *Victima*, qui *vice nostrâ* se morti obtulit, *Semperque vivit ut intercedat pro nobis*? Ut *Propheta*, docet; ut *Rex*, mandat; ut *Sacerdos*, tantùm, Deo reconciliat. Ad exercitia *Sanctimoniæ* necessaria pertinent munus *Propheticum* atque *Regium*; magnum illud Justificationis privilegium propriè & *formaliter* ab unius *Sacerdotis* sanguine (Fonte illo aperto Judæ & Hierosolymæ) derivatur.

Hoc autem manifestò indicat prædicta Homilia his verbis, *Certissima & viva fides Christiana est, non solùm omnibus credere à Deo in Scripturâ revelatis, sed seriâ atque intentâ in Deum fiduciâ, quòd nostri curam habeat, sicut Pater liberorum, quòdque Servatorem nostrum Christum, unicum habeamus* Advocatum & Sacerdotem, *Cujus unius meritis, oblatione, & intercessionibus, confidimus offensas nostras perpetuò ablutas, quandocunque pænitentes ad eum revertimur.* Nullam hìc videmus Christi mentionem, nisi ut *Sacerdotis* & Advocati. Adjecit autem Homilia conditionem [Quandocunque *pænitentes* ad eum revertimur] vel ad peccata *futura* prospiciens, ad quorum remissionem necessariam esse *pænitentiam* nulli diffitemur, vel ad fiduciam hanc salvificam à simulatâ omni aut teme-

rè arreptâ secerneret; non quasi pænitentia verè Evangelica in ipsum *Justificandi actum*, sicut Fides, influat, uti ex Homiliis Cap. 3. palam fecimus.

Cum hoc itaque grano salis nihil impedit quò minus prædictam Fidei definitionem Aphoristicam complectamur, brevem utpote, & ab actu Fidei maximè *specifico*, ac *completorio* deductam, sacræ demum Scripturæ consonam; quod scilicet, *acceptatio sincera sit Christi, ut Domini & servatoris unici.* Hoc autem si animo rectè teneatur, facilè difflantur calumniæ adversus Reformatos suprà memoratæ; omnésque in nihilum abeunt de Fide apud Jacobum liticulæ, quod Cap. ultimo fusiùs patebit.

CAP.

CAP. XI.

In quo ostenditur Justificationis hujus ex Fide & Operibus consarcinatæ cum Pontificiâ peramica conspiratio.

Doctrina de Justif. per Fidem solam primus Papismi malleus. *Authoris Aphorism. Justificationis suæ, tanquam à Pontificiâ remotæ, defensio minimè satisfactoria: Ostenditur in omnibus convenientia. Aphorista seipsum refutat. Ejus σοφὰ φάρμακα, sparsim. Novum ab eo confictum* Originale peccatum.

SI quis attentè & æquâ veritatis lance rem expenderit, ad Papatum ex orbe Reformato (uti par erat) *exsibilandum* nihil fecisse magis facilè comperiet, quàm apertum Doctrinæ *Justificationis Paulinæ* thesaurum. Hinc scilicet *nundinis* quibuscunque Pontificiis (toto quidem orbe Terrarum multò olim maximis & fructuosissimis) ea statim *mercatorum* infrequentia, is *mercium* contemptus. Hinc stultæ *peregrinationes* cum suis peregrinis in exilium actæ, hinc insana illa in imagines explosa profusio, ridicula simul & *blasphema* sanctorum (sæpe & *non sanctorum*) *Assentatio* pudefacta desiit, & Idola ubique solum verterunt. Ex hac accensa Lampade pulsa quæ Terram cooperuit,

 densissima

densissima caligo, suúsque Evangelio restitutus honos. Unde ex adverso facilè consequetur, ad Pestem istam Orbis & perniciem quasi postliminio revocandam, nihil posse excogitari efficacius, quàm amicum circa Justificationem cum Romanensibus *Syncretismum*. Proinde non est ut mirentur Operum horum Justificantium *Institores*, si hoc etiam nomine contrà eos pro causâ Reformatâ diligentiùs excubemus.

Conatur quidem Rev. Aphorista sententiam suam ab istius contagii *suspicione* immunem præstare; sed hoc tam *languidè*, tam *paucis*, tam *festinanter* agit, ut pensum istud sibi minimè placuisse quivis perspiciat.

Aphor. Thes. 76. Explic.

Verùm ne Invidiâ quenquam temerè onerare (quod ex animo horremus) cuiquam videamur; convenientiam alterius cum alterâ Justificationis ad sua primùm capita revocabimus, mox per singula probaturi.

1°. Itaque Justificatio utraque (*Pontificiam* loquor, & quam tanta animi apud Nos contentione propugnant *Novatores*) ex Justitiâ *inhærente* est (sive ex operibus humanis) eáque solâ: quam Justificationis *Evangelicæ* vocabulo passim designat Aphorista.

2°. Utraque Justitiam istam Evangelicam (quam Aphorista *Justificantem* vocat) ut *medium* quoddam communicandi *Legalem* statuit.

3° Ab utrâque Justificatio cum sanctificatione confunditur.

4°. Utrique Charitatem cum Fide in Consortium

sortium Justificationis attollunt, eamque *Formam* Fidei constituunt.

5. Utrique demum *verbo tenus* excludunt *meritum*, Re amplectuntur. Quid autem in Justificatione Pontificiâ sit magis Pontificium, ignorare me fateor. Hoc itaque probandum per singula Convenientiæ descriptæ membra; Résque facilis est negotii.

1° Utraque horum Justificatio est ex Justitiâ *inhærente*, non extrinsecus per Fidem solam imputatâ. Hoc utique *Centies* ab Aphor. Authore conceditur; quin eatenus urgetur, ut sententiam ex adverso militantem (quæ tamen *Ecclesiarum est omnium Orbis Reformati*) inter monstra *Antinomismi* collocare, utque planè *intolerabilem*, adeoque *blasphemiæ* contiguam damnare nequaquam exhorruerit. Fatetur quidem alicubi Christum esse *Legalem* nostram Justitiam; cum verò omnem ludibrio habeat *Imputationem* (uti fusius ostendimus Cap. 8.) palam est, quod alterâ largitus est, alterâ abstulisse manu. Quomodo enim Christus erit Justitia nostra nisi *imputata*, nulla capit ratio; Imo quî ullo sensu ex mente Aphoristæ, non teneo, quippe qui *Accidens* unius (consequenter autem *Justitiam*) esse posse *alterius* apertè negat; quo quidem *dictato*, si verum sit, omnem concidere imputationem necesse est. De Pontificiis nemini non constat. Ut alia mittam innumera, suffecerit ista Concil. Trid. Sess. 6. c. 16. Clausula, vz: *Quæ enim Justitia nostra dicitur, quia* Thes. 20. p. 109.

 per

per eam nobis inhærentem Justificamur &c. Imò usque adeo (secundùm Illorum mentem) *exundat* hæc Justitia, ut non sibi solùm sed *aliis* quoque ad salutem prosit. Prodesse quidem Fisco Papali, quin & privatis Sacerdotum, & Monachorum Loculis norunt omnes, & magno suo dispendio sensere semper haud pauci.

Sed unde constabit aut hos aut illos Justificationem peccatoris Justitiæ tantùm *inhærenti* tribuere, cum merito Christi (quod in uno Christo, non in nobis esse constat) partes in hoc negocio aliquas utrique conferant. Legalis nostra Justitia *extra nos est*, nimirum Christus, inquit Aphorista. *Si quis dixerit Homines sine Christi Justitiâ, per quam nobis meruit, justificari, anathema sit*; ita boni *Tridentini.* Et hoccine, inquient, est *omnia* Justitiæ inhærenti dare? apage *calumniam!* nos autem, apage *fucum!* &

Aphor. Thes. 18.

Sess. 6. Cap. 16. Can. 10.

Quære peregrinum vicinia rauca reclamat.

Aureos habemus Justitiæ Christi promissos *montes*, en semper *muscam operum!* nihil enim aliud (quod diligenter notandum est) utrique volunt, quam *meruisse Justitiam Christi, ut nos Justificemur ex operibus*, sive per Justitiam *inhærentem.* Ita Tridentini, ubi supra. Sic enim integra fluit sententia, *Si quis dixerit homines sine Christi Justitiâ per quam nobis meruit Justificari, aut per eam ipsam* formaliter *esse justos, Anathema sit.* Per quid ergo formaliter? per

Justitiam

Justitiam scilicet *inhærentem*, Meruit nimirum Christus, ut nos Justificemur *ex nobis*, i. e. ex operibus nostris; pulchrè, nihil supra. Ecquis verò Rev. quoque Aphoristam accedere crediderit? Audiamus (si tamen auribus nostris tutò credendum sit) Præfat. in Lib de binis fœderibus, num. 4. Et Aphor. thes. 7. p. 47. nullam vult ille imputationem Justitiæ Christi præter hanc, Quod *per illam Justificamur ex fide & operibus*; quoniam scilicet Accidens unius alterius esse non potest. Utrinque convenit Justificationem *formaliter* sumptam solis deberi *operibus*. Christi quidem Justitia erit Causa *Meritoria*, *& sine quâ non*: *formalis* in solidum nostra, Cum enim hujus effecti causam aliquam *formalem* esse necessum sit, nec eam volunt Justitiam esse *Christi*, sequitur omnino Justitiam esse peccatoris *propriam* & *inhærentem*. Hic itaque, quicquid contra fingatur, Ovum Ovo non est similius.

2°. Pars utraque operum Justitiam (sive *Evangelicam*) *medium* facit applicandi Legalem, sive meritum Christi. Et quidem Author Aphor. in hæc verba. Justitia, inquit, novi Fœderis (intelligit Justificantem) *unica est tum Juris nostri sive tituli ad Justitiam Fœderis antiqui, tum illius potiundæ conditio*. Quid hic accinunt Pontificii? eandem planè cantilenam. Audiamus Tridentinos, ubi supra. *Etsi ille* [Christus] *pro omnibus mortuus sit, non omnes tamen ejus beneficia percipiunt, nisi ij duntaxat, quibus meritum*

Thes. 19.

Sess. 6.

tum

tum Passionis ejus (quod legalis est Justitiæ) *communicatur.* Quî autem communicatur? *per Opera* scilicet Evangelica, uti ibidem definitur. Eadem fere utrinque verba; eandem quis non agnoscit verborum sententiam? Unde haud obscurum est, Utrisque Homines esse Justos Evangelicè prius quàm eis Christi meritum applicetur. Quippe *medium* licet *intentione* posterius, *Executione* prius est Fine, sicuti pharmacum Sanitate. Et si *coram Deo* Justi audiunt (vel quovis signo *rationis*) ante Justitiam Christi applicatam, Justi erunt *sine Christo*, quod delirium Pelagii sapit, & Bellum toti indicit Evangelio. Sed de binis istis, quas vocant, Justificationibus, quámque nullo nixæ fundamento inter se committantur, superiùs egimus, cap. 7.

2° Utrique *Justitiam* Justificantem cum *Sanctimonia* confundunt. Hoc de se negat vir Rev. nam postquam (nec immeritò) quæsierat, quid inter suam intersit Justificationem & *Pontificiam*, respondet (inter alia) more suo Laconico, *Illi Justificationem cum sanctificatione confundunt, ego verò aliter*; verbum non amplius addit; utinam sanè pleniori vacasset Responso, nam valdè metuo ne hìc quoque nimium consentiant. Quippe si tam *Justificatio* quàm sanctificatio sit *ex operibus* (quod Ipse toties concedit) *indubiè* confunduntur. Quid dicunt amplius Pontificii? quid minus Ipse? si ad Justificationem recurrat *Evangelicam* parum proficiet. Sic enim

3° Confundit

1° Confundit Sanctimoniam cum Justitiâ *Evangelicâ*, neque

2° Procedunt ultra *Romanenses*; non enim eò fatuitatis hactenus devenêre, ut Justitiam *legalem* cum *Evangelicâ* suâ & *inhærente* confundant. Optimè igitur inter utrosque convenit.

Duo fateor ab eo pòst superaddita; Illos nimirum (i. e. Pontificios) operibus *Evangelicis* hoc tribuere, *ut Justitiam inhærentem à Deo mereantur.* Sed aut error hic est Typographi, aut mirum profert sensum; Justitiam scilicet *inhærentem* (seu Evangelicam) *mereri Justitiam inhærentem.*

Alterum, quod Illi Opera volunt esse *partem* Justitiæ nostræ *Legalis*, at Ego (inquit) *Evangelicæ*, ejusque tantummodò *partem.* Subtiliùs hoc quam veriùs, nam utrisque *meritum Christi* est Justitia *Legalis*, utrisque *medium* tantùm communicandi Evangelicam, (quod superiùs probavimus:) neque tam stolidi sunt Pontificii, ut Justitiam suam inhærentem *Salvatoris meriti* partem faciant. Quod autem dicit se *partem solummodò* facere Justitiæ Evangelicæ, necesse est igitur, ut partem alteram constituat *Fidem*, sicque Justitiam illam compleat universam. At illi Fides, & opera justificant *eodem genere causalitatis*, Ergo pariter se habet Fides in Justificatione ac reliqua *opera.* Huc itaque redibit sententia, Justificamur ex omnibus operibus, inclusâ Fide; unde nihil magis tribuetur Fidei in negocio Justificationis quàm cuilibet alii Aphor. 74.

alii aut *operi* aut *virtuti*, (quod Ecclesiam Anglicanam statuere calumniatur Harmonista) cur itaque Justificari nos non asserit ex *Patientiâ*, aut *Fortitudine* Christianâ &c. Et hoc continuò σοφὸν φάρμακον adhibeat, *Ego virtutes illas partem solummodò Justitiæ Evangelicæ constituo* ?

4°. Pars utraque Charitatem in *partem* Justificationis cum Fide rapit, imò & Charitatem Fidei *Formam* constituit. Priorem hujus Convenientiæ clausulam, cum adeò sit notoria, probare supervacaneum, pro hâc nimirum Helenâ tam acriter contra Ecclesias Reformatas utrinque pugnatur. Quod verò Charitas sit *Forma* Fidei Scriptores Pontificii constanter & ubique personant, nec alia mens est *Novatoribus* nostris, qui ex Jacobo potissimùm Charitatem (sive bona opera) idem volunt præstare Fidei quod Corpori *anima*, sive Forma. Hic itaque jungatur dextra dextræ.

Vide Scholast. passim.

Harmon. Apostol. Dissert. poster. cap. 2.

5° Et ultimò operum meritum *verbo tenus* à Justitiâ utrinque excluditur, Re ipsâ fovetur. Privatos quidem Doctores Pontificios multa de *merito* (præsertim Congrui) garrire negandum non est; sed audiamus *Ipsam Magistram*, his verbis, *Nihil eorum quæ Justificationis Gratiam præcedunt Justificationis Gratiam promeretur* (nulla hic *meriti* ullius exceptio) quo fine citatur locus iste Pauli (Operum Justitiæ *Malleus*) *si ex operibus non ex Gratia*, & vice versâ. In quam Concilii Definitionem ita Salmero in Galat. Disput.

Concil. Trident. Sess. 6.

Disput. 10. tom. 15: *Illud*, inquit, *hìc tantùm occurrit considerandum, à Concilio Trident. meritum Justificationis excludi. Nam nec Ipsam Fidem, neque reliquas dispositiones illam promereri asserit.* Et *intellige*, inquit, *merita condigna, sive Justitiæ: nam merita congruentiæ sive decentiæ quæ soli Dei liberalitati nituntur, multi agnoverunt.* Hæc Ille. Meritum itaque *condigni* omne, fatente Jesuitâ, facessere jubent Tridentini: sed nec ridiculum de *Congruo* meritum includi, ex apice ullo Conciliari probatur; neque hoc dissimulat Ipse Salmero; vide enim quàm timidè ad hoc accedit, quasi Assem Elephanto porrigeret, cum suo [*multi agnoverunt*] non dicit, *agnovit Concilium*; non, *agnoscunt bona pars Catholicorum*; & *multos* Istos qui agnoscunt nominare pudet; unde insuper hoc *Congrui* meritum non admodum ei placuisse colligamus. Nec meritum, cùm ad Contradictionem usque sit Ineptia, Res adversissimas con-

Sed paulò [illegible]*tius canit Frater Costerus, & verbis quidem magnificis, Enchirid. c. 6. p.* 249. Causa, *inquit*, meritoria Justificationis Impii nulla est, vel in ipso Impio, vel in ullis aliis, ceu viventibus Hominibus, ceu Sanctis in Cælis cum Christo regnantibus (ubi jam *THESAVRVS iste in Cœlis Ecclesiæ ex Sanctorum meritis? qui tantus perhibetur, ut ipsos quoque sacculos in quibus reconditur facilè disrumpat*) *Rationem addit Jesuita*, quia, *inquit*, nulla omnino Creaturæ Opera, nullæ Pœnitentiæ, nulla martyria, nullæ pœnæ, nulla virtus potest mereri cuiquam Peccatori remissionem peccatorum suorum: peccatum enim quod ex infinitâ majestate offensi Dei infinitam malitiam contrahit, non nisi per infinitum meritum potest deleri. Quod infinitum meritum in solis Christi Operibus, & perpessionibus, ob infinitam divinæ personæ dignitatem cernitur, non autem in ullâ actione, aut merito creaturæ. *Stetisti, COSTERE, in Limine Veritatis, ô si intrasses!*

R 2 fundens,

fundens, *meritum* ſcilicet Humanum, & *Gratiam* Divinam.

Videmus utrinque ſaltem verbo tenus, ut diximus, Explodi *meritum.* Valde tamen metuo ne re ipſâ utrique amplectantur. Ex Ipſorum certè utrorumque Principiis nimium habebimus ſequacem iſtam Concluſionem, quod & ſuprà probavimus. c. 6. De Eccleſiâ tamen Rom. aliunde conſtat, quòd Filios ſuos de *merito* ubique ad ravim perſtrepentes pro ſummâ matris Indulgentiâ, nunquam vel nutu *increpat*, *ſilere* nunquam jubet.

Hiſce non obſtantibus, Aphoriſmorum Author nobiſcum ei convenire in ſummâ rei nobis perſuadere ſatagit, quaſi ſcilicet in *minutioribus* tantùm luderet diſcordia. Convenire ait num. 8. quod opera externa *Sequantur* Juſtificatum, neque antecedunt Juſtificationem *initialem.* *Habitus* itaque bonos, ſive virtutes Evangelicas intelligit ad Juſtificationem neceſſarias, non effecta illorum *Externa.* Hìc fateor cum eo Convenire Reformatos. Imò & ulterius, quod operum bonorum omnium *habitus* ſimul cum Fide infundantur. Horum itaque *coexiſtentiam* facilè concedimus, *juſtificam* cum Fide ſocietatem pernegamus. Rationem ex ſcripturis & Eccleſiæ noſtræ Homiliis irrefragabilem ſuprà dedimus. c, 3. 6. &c. Actum non agam.

In Præfat. Commendat. ſuprà memoratâ.

Num. 11. *Fatentur* inquit, *omnes Judicii proceſſum fore ſecundùm opera*: Rectè, id enim ſæpe docent Scripturæ, at *ſecundum* opera & *Ex* operibus

ribus valdè diversum sonant. Illud enim favorem notat *gratuitum* Dei, hoc *meritum* aliquod, sive dignitatem operis, quod antè probavimus. Et quidem phraseôs perpetua mutatio, si quis attendat, hoc satis evincere videatur. Cur enim nunquam dicimur justificari *secundùm* Fidem, sed *ex* Fide? nunquam *Ex* operibus (coram Deo) sed *secundùm* opera? non est somniandum à Spiritu sancto, ista temerè tam diligenter discreta. Sola nimirum Fides eam, quâ justi reddimur in conspectu Dei, Justitiam *apprehendit*, nullus hìc reliquis virtutibus debetur locus.

Interim tamen in hujus Argumenti delectu haud satis sibi cavisse videtur Aphorista, sic enim fluat necesse est; Ex iisdem justificationem (quam vocat) *initialem* habemus, ex quibus *supremam* in die ultimo Judicii habituri sumus; sed *ex operibus* ultimò justificandi sumus, Ergo. Et quæ, rogo, ista sunt opera? planè *Externa*, & in sensus incurrentia, non habitus, sed habituum exercitia, uti constat ex Matth. 25. *Ægrotabam, & me visitâstis, nudus eram & vestibus induistis* &c. Ergo Justificatio 1ma consimiliter est ex operibus *externis*. Hinc autem omnino oportebit, ut datum modò (nisi forsan in Autolyci manum inciderit) de novo sibi repetat, ubi concessit nobiscum opera *externa sequi Justificatum*. Ægrè siquidem nobis persuaderi patiemur, ut *quod sequitur* Justificatum, quenquam justificet. De hoc, ubi vacat, viderit.

Num. 13. Fervet opus, ubi in hoc quoque consensum agnoscit, quòd non sit humanis operibus *fidendum*, quòd *non ad Dei Tribunal urgenda, imò potiùs abjicienda, adeòque toto pectore aversanda.* Ista quidem haud invitus audio. Sed ita ferè lassus à persequendâ *Operum* Justitiâ Bellarminus ad quietem sponte delapsus est in suo TUTISSIMUM. Interim Ego nullam video rationem, cur sua Ille *Opera* tam bona adeò duriter tractaret. Quid enim hoc portenti? *Abjicienda & toto pectore aversanda* ea, unde Justificamur? Ecquis læsæ majestatis reus *abjicit, summòque odio prosequitur* Gratiæ Literas à Principe indultas? quod autem ait *non urgenda* esse ad tribunal Dei, causam suam ab imis *evertit.* Hinc enim apertè sequitur, opera non justificare coram tribunali, seu, in *foro Dei.* Quod enim justificat, tutò potest (imò & debet) urgeri ad tribunal, ubi Reus sistitur, ni potius *Felo de se* audire malit. Verùm id erroris ingenio condonandum est, ut suo sibi mucrone jugulum aperiat.

Neque vel minimus in Justificatione suâ *Evangelicâ* ab hoc incommodo receptus ei dabitur. Nihil enim reponere proderit, Ideo non urgenda opera ad *Tribunal* Dei, quia non justificant *legaliter*, sed tantùm Evangelicè. Semper enim ad eundem reditur scopulum. Si enim opera non sunt urgenda in *foro Dei*, constat in *eodem* Foro minimè Justificare, cui contrariam Ille tuetur ex professo sententiam.

Num. 1. *Detestamur*, inquit, opera *uti finguntur Gratuitæ Dei misericordiæ adversa* (& nonne idem accinunt Pontificii ?) Ipsi vero subsumimus, at opera *Justificantia* humana non *finguntur*, sed *re ipsâ* omnino sunt Gratuitæ Dei misericordiæ adversa, Ergo opera talia non sunt ullo in pretio ad Justitiam (nedum in *deliciis*) habenda. Assumptum probat Apostolus, (loco toties citato) *Si ex operibus non ex Gratia*; Quin & demonstrat ratio Apostolica Antithesin, Quippe opus *humanum* non est aut opus, aut *affectio Divina*, nec vice versâ ; ergo quod alteri apponitur in negocio Justificationis, alteri detrahatur necesse est. Usque & usque agnoscimus Ipsi plurimùm abesse ut opera humana *adversentur* Gratiæ, *loco*, *ordine* & *finibus* suis contenta, sed ut in locum Justitiæ nostræ *apud Deum* veniat opus ullum aut hominum aut Angelorum (Angelo illo fœderis ἀναμαρτήτῳ semper excepto) plus illi debemus Gratiæ, quâ Justificamur, quam ut eam tam vilem in Salutis negocio cum operibus nostris societatem sustinere velle mentiamur.

Mox *detestanda* pronuntiat opera, quæ pugnant cum *Sacrificio*, *obedientiâ*, & *merito Christi*. Idem & pro se Pontificii : sed talia sunt opera quæcunque in Justificationis partem vel minimam vocata; sunt itaque detestanda. Assumpto nihil clarius : pugnant cum sacrificio & merito Christi, quoniam ex *perfectissimo* faciunt *imperfectum*, cui aliquid nimirum ex operibus

humanis

humanis assuendum est, ut inde homo justificari dicatur.

Convenit quidem, uti ait, num. 18. Gloriam *mercedem* esse operum (hoc enim ubique personat in scripturis) solius tamen *Gratiæ* non *debiti* mercedem, proinde ex operibus nullam esse in conspectu Dei Justificationem, sive *primam*, sive *mediam*, sive omnium *supremam* tutò concludimus.

Sicque strictim percurrimus, quæ ex istâ suâ Præfatione (toties citatâ) præsenti instituto aut illius aut nostro inservire censuimus. Unum verò prætereundum non censeo, licèt ab hoc Argumento magis alienum videtur, estque *novum* quoddam inter *novissima*: Præfatorem scilicet (nescio quo fortunante Mercurio) aliud invenisse *peccatum originale* multò citerius, quàm quod ab Adamo traductum est. O cæcos antè Theologos, quicunque unquam fuistis!

Seriò interim monendi sunt juniores, ne temerè Illius Theologiæ, talia Paradoxa parturienti, fidem habeant. Deus novit me nullo in personam viri Rever. aut *æstu*, aut *præjudicio*, nedum *odio* (cui ex animo sanè fausta & fælicia precor omnia) hoc monitum injicere; sed amore veritatis uno, utque satis conscientiæ fiat, ita liberâsse animam. Quin & Apologiam nostram suis Ipsius verbis, (valde quidem (quod Illi solens est) Christianis Emphaticisque habeat, *Medel. Dissention. Ecclesiastic.* Reg. 25. p. 141. Oportet, inquit, tam ministros

niſtros quam Fideles privatos ſupra laudem æquè ac vituperium τῶν αὐθαδῶν (*ſelfe conceited*) etiamſi *piorum* Hominum priùs aſſurgere, quam ſequi Chriſtum idonei fuerint. Cauſam, ſi bona fuerit, fortiter defendite; quicquid impenſarum evenerit, id olim omne de ſuo *numerabit veritas.* Si Hominibus *quibuſcunque* contrà quam Deus jubet ac *Conſcientia*, placetis, Illorum ſervi eſtis, at ſervi amplius Chriſti non eſtis. Gal. 1. 10. Nec ullibi figetis pedem, quin potius (ut Luna) mutabiles ad Cenſorum ſuffragia *circumrotati* eritis. Quod ſi, verborum Veritati ſimul ac ſobrietati adhæreſcitis, pars utique *Piorum temperatior* vobis addent aliquando animos, quíque vertigine laborant, eorum multos ad partes veſtras ducet *Pænitentia.* Hæc vir Rev. Et digna ſane verba, quæ omnium animis tam *tepente*, tamque *verſatili* ſeculo infixa altè hæreant.

Unum duntaxat à me, ídque peramicè (Deus novit) rogandus eſt, ut ſeriò apud Deum & conſcientiam ſuam ſe excuteret, quo iſta ſcripſerit conſilio, quæ occurrunt Ibid. Reg. 421. Supponit (inter alia) quæſtionem naſci de Definitione JUSTIFICATIONIS, *Fidei*, addito &c. (nec dubito quin *Imputatam* quoque Chriſti Juſtitiam incluſerit.) Quos hìc aſciſcendos vult Duces? Adverte Lector, Hìc inquit, *Theologorum* pauci, qui bene docti, & pollent judicio (*a few well ſtudyed, Judicious Divines*) *Authoritati*, & *plurimum* ſuffragiis anteponendi; *quemadmodum*

madmodum vel unus aliquis, cui viget oculorum acies, melius, longiusque videt, quam mille, quibus hebescit magis. Rogo, inquam, probe se excutiat, ut secum sciamus, quem quibus in Doctrinâ Justificationis antepónat: quis unus Ille *oculatus*, & ὀξυδερκὴς, *qui mille myopes.* Et quem tandem status sive *minorennis*, sive *precarii* finem habituræ sint magnæ Veritates Dei, ut ab Hominum *suffragiis* aliquando pendere desinant, Deúsque (ut cum Tertulliano loquar) DEUS sit. Eum spero à Papismi contagione tutum & immunem; utinam verò diligentiùs apud se perpenderet, quam bellè sua *operum* Justitia cum Papali conveniat. Certè ut mihi saltem videtur (dijudicent alii) si facilis non sit utrisque eadem,

Nec diversa tamen, qualem decet esse sororum.

C A P.

CAP. XII.

De Reconcilatione SS. Pauli, & Jacobi, ἐναντιοφανῶν.

Authoris Aphorism. vanæ ex Jacobo minæ, veræ ex Paulo nostræ. Lex mira Harmonistæ de Jacobo Pauli interprete. Nulla inter Apostolos discordia, de eâdem neque Fide, neque Justificatione differentes.

VEniamus nunc ad ultimam, eámque gravissimam, in hac Justificationis materia Erroris Ansam, ἐναντιοφανὲς illud inter binos illos Apost. Paulum & Jacobum. Ex Jacobo miros passim agunt triumphos Pontificii cum suis Parasitis, præsertim ex Cap. 2. comm. 24. in quo scilicet *nostram sententiam* διαῤῥήδην *damnari*, Illorum approbari volunt his verbis, *Videtis quòd ex operibus Justificatur Homo, non ex Fide tantùm.* Verba quidem diserta sunt: sic & Illa quæ Deum Spiritum esse dicunt, eíque nihilominus oculos & aures ascribunt. Scilicet ex *sensibus* expendendæ sunt voces, non ex *sono*; distinguendi autem sensus *Literales* à Figuratis, Figurati quoque à diversè figuratis, quod non solum in Elementis suis docet Rhetorica, sed Humani quoque generis ratio, et sensus communis indicat: Brutum itaque *Fulmen* intorquet

 Aphorista,

Aphor. Thes. 75. Aphorista, ubi ait, quod verba S. Jacobi *tam diserta terrorem nobis incutere debeant, Interpretationem Textui contrariam afferentibus.* Ain' verò Vir bone? Nósne terrebit Jacobus à nobis reverà stans? & ubi vobiscum facere videtur, tota (illa quæ vos ita capit) in *verbis* tantùm Imago cernitur, iisque pauculis *& ex occasione* tantùm introductis? Teque, Tuosque nihil movebit Paulus contra vos ex *Cathedra* definiens, intonansque, quin & obviam vobis in viâ, velut Angelus Domini Balaamo, stricto se mucrone sistens, NON EX OPERIBUS; *Quicunque*
Eph. 2. 9. *vestrum Justificamini ex operibus Legis, excidistis*
Gal. 5. 4. *è Gratiâ; Christus nihil vobis proderit.* Israel qui sectabatur Legem Justitiæ, *eam minime apprehendit, quare? quia quærebant eam non ex Fide sed veluti ex operibus.* Mirum est his & hu-
Rom. 9. 31, 32. jusmodi *fulminibus* verè terrificis vos adeo nondum humi prostratos, ut potius quasi ut crepitacula puerilia securi rideatis.

Quod autem asserit Harmonista, *Paulum ex Jacobo interpretandum, non ex Paulo Jacobum*, id sane quàm iniquum sit, nemo facile non perspiciet. Quid enim? nunquid interpretandus est Scriptor ullus (sive sacer, sive quem dicimus, Profanus) qui *disertè*, qui *multis*, qui ex *industria* Quæstionem pertractat, ab eo qui *obiter*, & ex *occasione*, & *paucis*, & *subobscuris* eadem in summo tantùm delibat? Atqui sic res manifestò habet inter Paulum & Jacobum. Illius scilicet *negotium* est per tota septem Capita prima

prima Epist. ad Rom. per totum fere caput 3. ad Galatas Justificationem Fidei *exclusis operibus* astruere, hoc, inquam, illi purum putum *negotium* est. Jacobus verò Justificationi suæ vix *unius* capitis *dimidium*, idque *occasionaliter*, ut diximus, impendit. An ergo, si comparatio instituenda sit, Paulum ex Jacobo interpretandum viro cuipiam sobrio (nedum docto, & attento *Theologo*) rationi consentaneum videbitur? fieri vix potest, quia pugnat cum omni *Interpretationis Lege* (in sacris maximè) quæ exigit ut *obscuriora* ex *luculentioribus*, *pauciora* ex *pluribus*, *partes* ex *toto*, denique in *transitu*, & *per occasionem dicta*, à plenè & *ex professo* ventilatis, lucem accipiant.

Sed age rem istam deliberatò expendamus; & præmittatur 1°, etsi magna sonet inter sanctissimos & θεοπνεύστους Apostolos in *verbis discordia*, nulla tamen aut est aut esse potest in *Sensu*. Alter quidem Justificari hominem *Fide solà* ait; *absque operibus*: Alter *in terminis* hoc ipsum negat; uterque quod veritatis est asserit, uterque ex ejusdem sancti *Spiritus* dictamine, uterque demum cum altero optimè consentit. Ratio est, quia neque *de eadem Fide* neque *de eadem* Justificatione in utroque fit Sermo. Non 1° de eadem Fide; nam Paulus de *Fide vera* & *Justificante* semper loquitur (quod in confesso est) Jacobus de Fide ementitâ, sive *mortua*, quæ Assensum, sive *notionalem* & in solo cerebro torpentem, sive *hypocriticum* & in sola conversati-

onis cute nitentem complectitur. Hoc autem negare non potest Aphorism. Author, qui Fidem vere describit *Acceptationem Synceram Christi*, sic enim arguitur, Fides, de qua Jacobus agit, est *infructuosa*, mortua, communis Homini cum *Diabolo*, at Fides Justifica talis non est, Ergo non agit S. Jacobus de Fide Justificâ. Assumptum probatur, *Acceptatio Syncera* Christi non est mortua, non est communis *Dæmonibus*, Fides autem Justificans ex mente Ipsius Aphoristæ, talis est Acceptatio, proinde diversissima est ab istâ Fide quam increpat Jacobus. Minore nihil evidentius. Unde Idem facile deprehendat, quam temere se mirari dixerit, Jacobum minimè terrifacere diversimodè ab eo Interpretantes. Quid enim hoc loco nostrâ interest sermo de Fide *non Justificâ*? cur usque adeo percellendi sumus iis quæ ad nos nihil pertinent? cum Ipsi haud minus quàm Aphorista Fidem, quam depingit Jacobus, Justificare pernegamus, eámque cum Apostolo flocci facimus. Jam tandem, uti spero, mirari desinet.

Sed ne hoc aut vi rapere aut gratis accipere videamur, perpendendus est D. Jacobi textus, ubi ex *primâ* omnium periodo (unde in hanc materiam de Justificatione delabendi occasionem sumit vir sanctus) colligendum videtur, de quâ Fide loquatur, de Fide scilicet *simulatâ*, & saltem in *assensu rationali* consistente; sic enim fluit, *Quid proderit, si fidem quis dicat se habere, non autem habeat opera? potest ne Fides eum*

eum servare? Fides *illa*, reddit Beza, quanquam sit ἡ πίστις simpliciter in textu; nimirum ad sensum, non ad verba respexit; fateor tamen ejusmodi versiones, non facilè adhibendas, nec gravi suo cavere periculo. Absit, ut vel cum minimâ sacro textui injuriâ veritatem tuemur. Utut sit, locum satis copiosè, satis Theologicè explicavit vir doctissimus. Perspicuum est Apostolum de Fide quadam *labiali* tantùm agere; Quid si *dicat* aliquis se habere Fidem? non dicit, quid si *habeat*. Unde palam est eo loco sermonem institui de Fide falsò *jactabundâ*, *notionali*, & hypocriticâ, non de verâ illâ quam tot ubique Elogiis meritò ornavit Paulus.

Quod idem plenius ex versibus proximè sequentibus evincitur. Viz. 15. 16. *Si frater aut soror nudi sint, & destituti quotidiano victu, dicat autem aliquis vestrum, abite in pace, calefcite & saturamini, non tamen dederitis* iis &c. Manifestum de eadem fide sermonem procedere, Fide scil. *labiali* tantùm, & *infructuosâ*, qualem non esse Fidem Justificantem ab omnibus agnoscitur. Rursus ex com. 19. Fides, de quâ loquitur Apostolus, communis est cum homine *Diabolis*, quam Justificantem esse, neque ipsi agnoscunt *Diaboli. Credunt* illi, & *contremiscunt.* Qualis autem est illorum Fides? nudus scilicet *assensus* generalis, qui, quanquam *necessariò requiritur*, permultum abest, ut Justificationem numeris suis omnibus *absolvat.*

Sed varia his objiciuntur, primum ab Authore

re Aphorism. Th. 76. *Explic.* cùm inquit, Apostolus *dicit v.* 24. *videtis hominem justificari ex operibus non ex Fide solâ*, *constat ea* (in negotio consequendæ justificationis de quo loquitur) *connexa*, & in *eodem genere causalitatis*, *quia non dicitur ex Fide*, *quæ est sola*, *sive solitaria*, *Sed* ἐκ ἐκ πίστεως μόνον, *hoc est*, *non ex fide solum*. Atque ita ibi dici verissimum est; Mitto quod in Justificatione causalitatem hoc loco Author tribuit Fidei & operibus, quam * alibi fastidit; nulla enim est *causalitas* propriè dicta, nisi causæ propriè dictæ, tales autem negat Fidem, & opera, quin potius in *conditionum* censu ponit, quas nemo Causis annumerat, de quo litem ei nullam (nunc saltem) movebimus.

* *Aphor. Thes.* 56 *Explic. p.* 219. &c.

Sed facilis est responsio ex prædictis; Fidem de quâ agit Jacobus, hoc est, aut (qualis reperitur in *Diabolis*) nudum *assensum*, aut *professionem* externam, qualis est in hypocritis, *requiri* quidem ad Justificationem, sed *minimè sufficere*, quia Fides est *infructuosa*; proindè meritò statuit Apostolus, suo Justificationis sensu (de quo posteà) hominem Justificari ex operibus, non ex Fide *tantùm*, vel non solummodò ex Fide *tali*.

Quod autem mox subjungit Fidem ideò mortuam dici quæ sola est, quod scilicet ad Justificationem minimè valeat, si de Fide intelligatur ceu *notionali*, ceu *labiali*, & cum ipsius Apostoli limitatione (quæ diligenter notanda est) καθ' ἑαυτὴν (id est *per se*, & *seorsim* ab aliis animæ actibus,)

actibus; nihil verius dicitur. Sed neque aliquid nostram (cum ea Jacobi) sententiam validius munit, ut ex antè dictis abundè constat; si ad Fidem applicat Justificantem *Paulinam*, nullam talem *mortuam* aut Ipsi agnoscimus, aut Ecclesia Dei; imo nulla admittit Logica; nam ubi de Fide quavis agitur, contradictio est in *adjecto*, [Fides *mortua*,] idem quippe valet ac *nulla*. Veram agnoscimus Fidem nudæ sive *professionis*, sive *assensus* notionalis, i. e. *in suo genere*, quod verò ad *Justificationem* attinet, mortuam nullam asserimus.

Sed in nostram hanc Fidei apud Jacobum acceptionem acriùs insurgit Dissertator l. 2. c. 2. ubi §. 2. sic argutatur: si Justificatio Jacobo sit *declaratio* Fidei coram hominibus, *& tamen fides falsa, ac mortua intelligatur, tum sequetur Jacobum dicere Fidem falsam ac mortuam declarari bonis operibus, quo, inquit,* (& meritò) *quid absurdius?* certè nihil; sed Amice festina lentè. Mirum est haud vidisse virum acutum, cujus demum ea sit absurditas, & quem *Patrem* vocare debeat; *Authorem scilicet Harmoniæ Apostolicæ*, non suos in hâc causâ adversarios. Sic enim ad majorem rei evidentiam formetur argumentum, quod huc omnino redibit. Qui cum Jacobo statuunt Fidem sine operibus bonis esse mortuam, & Justificationem ibi traditam esse *declarationem* Fidei vivæ, & Justificæ per opera bona, illi quoque astruunt, Fidem mortuam declarari bonis operibus; sed prius statuunt

 omnes

omnes ferè Reformati. Ergo & posterius. Propositione, uti dicit verissimè, nihil absurdius; quasi scilicet inter Fidem *vivam* & *mortuam* nihil interesset. An qui lucem dicit objecta oculis perspicua sistere, idem tenetur de tenebris affirmare? qui *vitam* ait operationibus *vitalibus* innotescere, idem de morte pronuntiare cogetur? Nihilo certe magis, qui Fidem vivam ex operibus bonis dignosci asseruerit, & quæ sine operibus est esse mortuam, (i.e. *nullam*, uti supra exposuimus) ulla Lege Dialecticâ obligabitur asserere, Fidem quoque mortuam ex *operibus bonis declarari*; cum contrà inferenda sit ista (haud admodum æquipollens) propositio, ergo fides *quæ est sine operibus bonis est mortua*; vel, ergo vera *fides Justifica operibus bonis declaratur.*

Quinimò eâ lege fidem mortuam à Jacobo intelligi non abnuit Dissertator, modò fateamur
P. 6. *Fidem sine operibus nihil apud Deum valere ad salutem:* Fatemur ultrò, & fatentur omnes Reformati. Quid inde? nimirum non *illud sibi volunt Adversarii*; at volunt certè, & quidni velint? Quippe, inquit, qui *statuunt fidem esse aliquam, quæ etsi ab operibus sejungi non possit, vim tamen in se Justificandi habeat, quam nullâ ex parte debeat operibus*: Idque rectissimè statuunt ex mente omnium Ecclesiarum, quæ *Reformatæ* audiunt; matris *Anglicanæ* potissimùm, quod supra liquidò evicimus. Aliud tamen est *salus*, aliud *Justificatio* (quod ante monuimus) proinde

non

non erant mutandi termini, nam hoc eſt μετάβασις εἰς ἄλλο γένος. Juſtificatio eſt *cauſa*, & Salus æterna (ſive Gloria) eſt *effectus*: cauſa autem & effectus in ſuis (quas vocant) *formalitatibus* indecorè confunduntur. Opera quæ non valent ad *Juſtitiam*, ad *Gloriam* valere, ſuo *modo*, ut *Viam* ſcilicet fidelibus calcandam, nihil impedit. Hic itaque ſalva res eſt.

Sequamur vero pauliſper Diſſertatorem noſtrum (qui certè laudem induſtriæ meruit, utinámque iſtas ingenii dotes ad veritatis & Fidei Chriſtianæ cauſam contuliſſet, neque in re maximâ novaturiendi nimiam prodidiſſet pruriginem;) Hæc, inquit, *Illorum interpretatio immane quantum à Textu Apoſtoli abhorret.* Verba quæ fidentem ſatis ſuperque arguunt in re *maximâ*, ubi *tot*, ac *tantos* habet Adverſarios, inter quos ipſa eſt *Eccleſia Anglicana*, ídque verbis minimè obſcuris, quæ ita ſonant. *Fides in Scriptura bifariam ſumitur, una eſt quæ in Scripturis mortua dicitur, quæ utique nulla profert bona opera, ſed otioſa, ſterilis, infructuoſa manet:* Hæc autem à Sancto Apoſtolo Jacobo cum fide Dæmoniorum confertur, & quæ ſequuntur. Ecquid clarius de mente Eccleſiæ? quæ tamen Diſſertatori ita nauſeam movent, ut exclamet, *quàm hæc confuſa, incongrua, repugnantia omnia! immane quantum à textu Apoſtoli abhorret! quo quid abſurdius?* & id genus in vacuo Theatro miras agit Tragædias. Audiamus Argumentum. Jacobus (inquit) fidem de quâ loquitur, ut *bo-*

nam probat. v. 19. *Tu credis Deum unum esse, bene facis.* Illatio; ergo de fide simulatâ nequaquam intelligendus est; sed 1° Illa eadem fides, quam ut *bonam* probat Apostolus, est Fides quoque *Diabolorum*, quippe mox sequitur in textu, & *Dæmonia credunt*; non potest itaque fides esse *viva* nisi eam cum *Diabolis* ipsis communicandam velit Dissertator, quod absit. Cum verò de fide tantùm *simulatâ* intelligendum esse Jacobum contendit asserere Adversarios, in eo valdè hallucinatur. Nam fidem quoque purè *notionalem* cum Apostolo rejiciunt, quæ in *Diabolis* propriè *simulata* non est, neque in hominibus qui eam habent; cum utrique verum præbent Doctrinæ Evangelicæ *assensum*, qui fides est *notionalis*, sed minimè *Justificans*: unde corruit quod sequitur totum. §. 4.

De clausula illa apud Jacobum ἐκ ἐκ πίστεως μόνον supra egimus, neque Criticismo *isti* diutius immorari operæ pretium videtur, cum scopum Apostoli tenemus. De Abrahami fide quam mox dicit eum Justificare non potuisse sine operibus, quia dicitur *ex operibus Justificari* v. 21. qui fugere eum potuit negare Adversarios Justificationem istam fuisse *coram Deo*? Hoc itaque est τὸ ἐν ἀρχῇ λαμβάνειν, *petitio principii*, quo vix ullus in Disputante molestior paralogismus: neque enim hoc est disputare, sed nugari, & bonas horas malè perdere.

Quæritur, inquam, de Justificatione *apud Deum*, quam *ex operibus* minimè consecutum Abra-

hamum

stianum ex eo constat, quod multò antequam opus illud præclarum de immolatione filii præstitisset, Justificatus coram Deo esset, ut postea patebit. Si autem Justificatus *ante* opera, *ex* operibus Justificatum non fuisse quivis intelliget, ni sensu diverso sumat, & consequenter nihil ad rem afferat.

Quod postremo arguit, loqui Apostolum, de fide *quæ aliquando cooperatur operibus*, ex *parte* verum est, non *simpliciter*; verum scilicet de assensu *notionali*, qui in *Justificatis* semper cooperatur cum operibus, (i. e. ad sanctitatem *inhærentem*, non ad Justitiam *imputatam*) falsum de fide fucatâ & hypocriticâ quà tali, quæ cum bonis operibus consistere non potest; quanquam *professio* (simpliciter) necessaria sit. Hæc, ut spero, satis perspicuè dicta.

Ast æquum est, ut Dissertatoris ad Adversariorum Argumenta responsiones breviter expendantur. § 5. c. 2. &c.

De responsione ad primum, quod scilicet fides Diabolorum non sit *fucata*, supra concessimus. Justificantem verò esse uterque negamus. Hæc itaque vera est σκιαμαχία, sive cum larvis luctatio.

Argumentum secundum, quo utuntur Reformati, sic ab eo rectè proponitur, *Mortua fides* non est vera; Fides contra quam disputat Jacobus dicitur ab eo *mortua*, Ergo &c. Miratur verò ille *viros doctos pugnare tali Argumento*, sed alii eum mirari rationabiliùs mirabuntur. Cur enim

enim miratur? Primò ſcilicet quia vera eſt Fides *in ſuâ naturâ*, etſi non quoad *effectum* Juſtificationis. Si de fide *notionali* (quam ſæpe diximus) intelligat, neminem, quod ſciam, habet Adverſarium. Quis enim negabit *veram* eſſe Fidem iſtam πῶς ἐστι & *in ſuo genere*. i.e. verum *aſsenſum*? ſed mirum eſt eum ignorare Theologos ita loqui de vera fide non quacunque, ſed *Juſtificante*, eáque ſola. Proferat, ſi poteſt, vel unum Reformatum qui contra ſentiat. Nemo enim reperietur, qui Fidem iſtam nudi ſcilicet *aſsenſus* veram agnoſcat quoad effectum *Juſtificationis*, hanc enim omnes volunt (ex ipſo Apoſtolo) cum *Diabolis* communem. Hic itaque rurſus cum umbra ſua Diſſertatorem dimicare palam eſt. Sed obſervandum eſt, inquit, 2°, non dicere Apoſtolum, *ſicut homo ſine Spiritu mortuus eſt*, ſed *ſicut corpus* ſine *Spiritu mortuum eſt*. Rectè, obſervamus; Quid inde? unde, ait, evaneſcit frivola iſta (ſcilicet Adverſariorum *frivola* ſunt Ei omnia) objectio, Homo mortuus non eſt homo, ſed cadaver tantùm hominis, Ergo fides mortua non eſt Fides, ſed quoddam fidei cadaver. Hoccine verò frivolum eſt? an Fidem mortuam putat eſſe Fidem? tum homo *mortuus* eſt homo. Sed non comparat, inquit, Apoſtolus Fidem mortuam, cum *homine mortuo*, ſed cum *corpore* mortuo, & corpus mortuum verè ac propriè eſt corpus. At verò oblitus eſt, quod ſicut fides *mortua* comparatur cum corpore *mortuo*, ita Fides viva cum

corpore

corpore *vivo*; corpus mortuum non est utique vivum, unde cum ipso nobis optimè convenit in sua *conclusione*, vz: sicut corpus mortuum nihil agit *vitale*, ita neque Fides mortua quicquam prodest, aut ad salutem humanam confert. Qualis verò sit hæc Disputatio, ubi Conclusio adeò non contradicit, ut Adversarii Thesin probet, vel penes Tyrunculos Dialecticos per me judicium esto.

Ad tertium Argumentum responsio ejusdem est planè roboris, eadémque ex supradictis refutatio facilè accomodari potest: nihil autem magis tædet quam actum agere. Postremo itaque dicit ex hac Jacobi similitudine illud saltem manifestum esse, *bona opera in Justificationis materiâ idem Fidei præstare officium, quod corpori anima.* Litem illi nullam hìc (quod multi tamen faciunt) movebo criticam de vocabulo πνεῦμα, quod ille secundum versionem Anglicanam interpretatur *anima*, quæ ψυχὴ nomine usitatò dignoscitur; quanquam si *Spiritus* (Anglicè *Breath*) redderetur, optimè quadrabit cum Apostoli sententiâ; sicut enim corpus sine isto Spiritu (qui ultrò citróque in naribus animalium ludit) mortuum censetur, ita & fides absque operibus. Sumamus verò (ne altercatio inutilis oriatur) suo, & versionis Anglicanæ sensu; hinc nihil aliud efficitur, quam Fidem istam, de quâ loquitur Apostolus, vz. sive nudum *assensum*, sive professionem *hypocriticam*, cum utraque bonis operibus destituuntur, mortuam

tuam esse, i. e. nullius omninò vigoris, quod ad *Justificationem* attinet; hic itaque quæritur nodus in scirpo.

Jámque superatis in viâ impedimentis circa vocabulum Fidei à Jacobo adhibitum, progrediamur (bono cum Deo) ad Justificationem, de quâ loquitur, excutiendam, quod opellæ præsenti coronidem dabit. Justificationem apud Theologos duplicem esse notum satis; *Constitutivam* scil. & *declarativam*, illam in foro (sive conspectu) *Dei*, hanc in foro *Creaturæ*, quæ ideo non est Justificatio strictè sumpta (uti prior) sed *figurata* tantùm, ubi *signum* pro signato ponitur. Attamen & ipsa in Scripturis haud semel reperitur, quo etiam sensu Deus ipse Justificatus dicitur, Psalm. 51. vocabulo scilicet utitur, quod nostræ Justificationi respondet, *ut Justificeris tu*, i. e. Ut Justitiæ tuæ illustre extet documentum: similiter Christus dicitur *in Spiritu Justificatus*. 1. Tim. 3. 16. & Matth. 11. 19. *Justificata est sapientia à Filiis suis*. Sapientia Grotio est *æternum Dei Consilium*, Judæos ad pænitentiam invitantis; Hammondo nostro τῶ μαθηταῖς melius, *cognitio Christi in Evangelio*. Justificari autem in eo loco utrisque est *approbari*, *laudari*, *testimonio comprobari*, quomodo etiam Luc. 7. 20. sic ubi de hominibus fit sermo. Job. 27. 5. Ezech. 16. 51. facilè qui inspexerit loca videbit: proinde nullus à distinctione vocis cavillo locus relinquitur.

Veniamus

Veniamus ad rem ipsam; Justificationem Paulo semper *constitutivam*, & in foro Dei, Jacobo *declarativam esse* contendimus; idque 1° ex ipsius Jacobi sententiâ, ità se διαῤῥήδην interpretantis, v. 10. δείξω σοι, *declarabo* tibi Fidem me- Rom. 4. 10.
am ex operibus meis: i. e. Tu Justificabis me, vel Justum *dices*, operibus meis convictus; *vitæ pietate non* Deo tantum, & conscientiæ meæ, sed & aliis *ostendam* me esse Christianum, uti Grotius in loc.

2do, Ab illustri exemplo Abrahami, quo utitur Jacobus ad firmandam ejus de Justificatione declaratoriâ sententiam. Constat enim Abrahamum *multò ante* fidelem fuisse, quam Isaacus nasceretur; quando, scilicet Jubente Deo, Patriæ primum valedixerat. Heb. 11. & Paulus eum ex Fide Justificatum disertè pronunciat, cum adhuc esset *in præputio* hoc est ante immolatum (in *præparatione* animi) Isaacum suum. Ex *Fide, nondum circumcisus*: i.e. antequam Filium Deo victimam offerret, inquit Paulus: Justificatus est *cum filium obtulit*, idque ex operibus, Jacobus; Cæcus sit, oportet, qui de eâdem Justificatione haud agi non perspicit, nec aliter inter Scriptores θεοπνεύστους evitandam discordiam, imo bellum apertum; à cujus vel minimâ suspicione pii omnes abhorere debeant. Justificatio autem ista declaratoria dici potest, 1°, ipsi Deo, ἀνθρωποπαθῶς sic enim de præclaro isto Abrahami facinore loquitur ipse Deus per Angelum Fæderis. Gen. 22. 12. nunc *scio quod*

times Deum: non quòd ante ignoraverit, sed quòd tum primùm tam illustri Argumento probasset vir Sanctissimus. Ita Grotius, ubi Paulò supra in Jacob. 2. 18. *non Deo tantùm ostendam me esse Christianum*, ergo Deo ostendit.

Si quis autem eo Geneseos loco Deum non ita dicere, sed *Angelum* statuat (quoniam *Angeli* fit mentio, non Dei) fortasse Angelum istum Deum fuisse, Christum intelligo, contextum sedulò excutienti liquidò constabit; sed quicquid sit de isto loco, nostrâ non multum refert, cum Deum ab effectu causam intueri ἀνθρωποπαθῶς sat multa testantur alia Scripturæ loca, ut Gen. 11. 5. & 18. 21. Jo. 3. 10. & alibi. Hinc nimirum sequetur Deo ipsi innotescere (modo quo diximus, ὡς ἄνθρωπον) Fidem ex operibus bonis, & incredulitatem ex malis.

2° Et Angelis (fortasse) tum bonis, tum malis Fidei veræ per opera fit declaratio; quidni enim fieret perinde ac hominibus? cum utrosque inter Homines perpetuò versari ex Scripturis notissimum sit; nec minor Angelis (etsi modo dispari) tribuenda sit cognitio quàm Hominibus. *Gaudent* boni ex conversione peccatoris, Luc. 15. quam si quis ex propriâ inter Homines conversatione illis innotescere dixerit, pro Hæretico minimè habendum Judicarem. *Spiritus sunt ministrantes hæredibus salutis*, quos veluti satellites in omnibus viis custodiunt, proinde vias istas ignorare non est verisimile. Angelos quod attinet malos,

eos

eos quoque scire quid agant Homines (non dico quid apud se privatim cogitent, cùm hoc sit unius Dei) nihil videtur manifestius ; unde enim istæ aut honorum (oblatâ, quam sitiunt, occasione) ad malum sollicitationes & stimuli, quales erant Davidi, in suo tum adulterio, tum * *recensione populi*? aut malorum cum impuris spiritibus *contractus*, & commercia fere cotidiana, apud Historicos passim memoriæ prodita ? hoc equidem argumento est haud porsus ignorare Angelos sive bonos, sive malos, quid rerum agatur in terris, proinde ex operibus, quæ ipsis constare videntur Fidei quoque indolem innotescere. Missis vero Angelis (neque enim ab illis pendet controversia) 3° Ostenditur Fides per opera *hominibus*, idque 1° ipsis Fidelibus, ceu in foro *conscientiæ* ; hinc enim colligunt eorum Fidem non esse spectrum aut umbram Phantasiæ, sed potius solidam in Christo fiduciam, cum peccatorum remissione conjunctam. *Hinc scimus nos eum scire, quod ejus mandata servemus :* Joh. 2. 3. & commate 5° *Hinc scimus nos esse in eo* per veram nempe fidem insitos ; unde Paulus 2. Tim. 4. 7. *Certamen bonum certavi, cursum peregi, fidem servavi, hinc,* inquit, *reposita est mihi corona Justitiæ* ; ex vitâ tam præclare actâ dulcissimam istam, certissimámque hausit salutis fiduciam ; quò alia faciunt innumera Evangelii loca, quibus immorari nihil necesse est.

* 1 Chron: 21. 1.

2° Ex operibus fides innotescit hominibus

 aliis,

aliis, præsertim bonis. *Ostendam* tibi, inquit Apostolus, Fidem meam *ex operibus* meis; & hinc, inquit Servator, *agnoscent* omnes vos esse meos discipulos, si alii alios diligatis. Quum enim Fides sit quasi *arbor*, & opera *fructus*, de illa autem, monente Servatore, ex istis censendum sit, palam est Fidem ab aliis minimè videri, nisi per hunc (ut ita loquar) operum *tubum*, per eum autem videri posse. Veniamus nunc ad diluenda contra hanc Justificationem *declaratoriam* aliquorum argumenta; nam objicitur, 1° Parum esse ab Hominibus Justificari, utpote *Judicibus* nostris à Deo minimè constitutis, hoc est (ut loquuntur Juristæ) Judicibus *minimè competentibus*. Ad hoc breviter respondemus,

1° Per concessionem, Homines quidem non esse *Judices competentes* in Foro *Dei*, nam ibi *Deus est qui Justificat.* Hinc Apost. *Tu quis es qui Judicas Fratrem tuum? omnes Sistemur coram Tribunali Dei.* At in foro quodam sibi proprio, Judicio scil: *probatorio*, etsi non *definitivo*, Judicare nihil impedit; Hic itaque est ignoratio Elenchi. Homines judicant, non *definitivè*, ut Deus, sed *charitativè*, ut fratres.

2° Forum istud Humanum (quale quale sit) non esse *infallibile*, quin potius variis sæpè erroribus obnoxium. Possunt enim homines (uti monuit Solomon) *Justificare impium, & damnare Innocentem.* Idem & Fora interdum faciunt *civilia*, neque *Fora* tamen esse desinunt;

Hce

Hoc culpam ponit Judicum, jus Fori non tollit. Quin

3° Forum hoc humanum sæpe astruit Scriptura, idque,

1° Conscientiæ privatum; *si Judicaremus nos ipsos*, inquit Apostolus, *non judicaremur à Domino*. 1. Cor. 11. 31. & rursus, *probate vos ipsos: an nescitis Christum in vobis esse, nisi reprobi estis*, ἀδόκιμοι? (causâ vestrâ, à *Vobis* non cognitâ & probatâ). quanquam per hoc minimè quis Justificatur coram *Deo*, ut de se aliàs monet Apostolus. 1 Cor. 4. 4. mitto alia.

2° *Publicum*, idque 1° (*fidelibus* præsertim) omnibus commune & promiscuum; de Judicio isto *charitatis* loquor; cognoscetis eos (sive bonos, sive malos) ex *fructibus* inquit Servator; qui sive sint doctrinæ, sive morum fructus, seu potius utrique, perinde est; hinc enim sequetur posse alios *aliorum* facta suo modo cognoscere, & consequenter in Foro suo dijudicare, sive sententiam de illis ferre. Opera enim probant Fidei nostræ *sinceritatem*, fatente ipso Aphorismorum Authore. p. 299. Quinimo etsi Forum hoc Humanum (sicut & ipsa Justificatio) minùs propriè ita dicatur, quod nullam propriè Jurisdictionem obtineat (*Tu enim quis es qui Judicas Fratrem*, inquit Apost, (ut ante) & alibi, *parum est mihi à vobis Judicari, aut ab humano Judicio*) non est tamen ut litem moveamus de vocabulo à Theologis passim usurpato, cum constat de Re; Quin & hujus

Fori Jurisdictio quædam est *privata* & in suô genere; Tenentur enim Christiani omnes bene operantibus se *associare*, eósque sibi in exemplum proponere; contrà malos operatores studiosè *vitare*, & ab illorum commercio sejungi, quod sententiæ cujusdam *Judicialis* instar habet; id autem nobis in hoc negotio sufficit.

3° Forum est Judiciale *publicum*, Humanum, magis Augustum, intelligo *ministeriale*; quò spectat illustre illud Ecclesiæ Pastoribus indultum à Christo Privilegium, *quorum peccata remiseritis, iis remittuntur &c.* Hìc planè Judices habemus ex munere speciali *Authoritativo declarantes & pronunciantes*, ut cum Ecclesiâ Anglicanâ loquamur; utinámque Fori hujus momenta gravissima à Fidelibus quibuscunque diligentiùs expenderentur.

4° Neque parum est (suo genere) ab *hominibus* Justificari, sive Fidem per opera illis elucere; permagni quidem faciunt, tum Christus, tum Apostoli. *Ita*, inquit ille, *lux vestra splendeat coram hominibus, ut videant opera vestra bona, & glorificent Patrem in cælis.* Infinitus essem si singula id genus attingerem. Certè hinc ipsi Fideli minimè spernenda consolatio, quòd de bono bene sentiant boni: hinc aliis aut spectabile pietatis exemplar, aut tremendus scelerum Elenchus; hinc Gloria Deo, hinc Angelis in cælo gaudium.

Verùm hic colligit vir doctus Justificationem

à

à Jacobo traditam *augustiùs aliquid sonare*, quoniam scilicet ex eâ salus æterna pendeat, v. 14. Sed hujus dubii solutio perfacilis est ex antedictis, Fidem scilicet operibus vacuam i.e. mortuam neque *servare* quenquam, neque *Justificare*. Quod mox itidem sequitur, Homines non esse legitimos Justitiæ nostræ coram Deo Judices, ex modò dictis similiter responsionem accipiat.

Quum verò statim interrogat, utrum Justificatus fuerit Abrahamus ex opere aliquo *secreto*, an ex *notorio*, facilè respondetur ex *secreto*, coram Deo, vz. ex Fide, ex *notorio*, coram creaturâ, i. e. ab operibus in sensum incurrentibus. At *Deus*, inquit, *imputavit Justitiam*, *Deus Justificavit*; §. 23. quid inde? an propter opera? nequaquam, asserente contrarium textu, *Abraham credidit in Deum*, & *imputatum est ei in Justitiam*. Quæretur fortasse, quomodo tamen ex oblatione filii *impleta* est Scriptura, quæ dicit, *Abraham credidit Deo*, isto opere (haud secus atque ex Fide) Justificatus fuerit; Utroque semper dicimus Justificatum, sed in *Foris diversis*, per Fidem in *Divino*, per opera in alio, ut ante exposuimus. At 2° Impletio duplex est, vel scil. quoad *rem*, vel quoad rei *evidentiam*; priori modo constat impletam fuisse Scripturam de Justificatione Abrahami ex Fide solâ multò antequam Isaacum offerret immolandum, imò antequam nascere-tur. Ista enim scriptura invenitur Gen. 15. Ob-

latio

latio Filii ; Gen: 22. Justificatus est scil. *coram Deo*, non cum esset in *Circumcisione*, sed in *præputio*, altùm monente Paulo: sed quoad hujus Justificationis aut Fidei suæ *evidentiam*, tribuenda est ea operibus, & isti præcipuè, de quo loquitur Jacobus; præcipue inquam, non *soli*, neque tamen operum Abrahami *primo*, (quod totius ex Jacobo Sophismatis fundamentum valde succutit) Quippe ex operibus, *declaratoriè* Justificatus est, ante istud editum insigne facinus, ídque indicio perinsigni, cum primum oraculo Dei monitus lares Patrios relinqueret, *nesciens quo vaderet*, uti Apost. Heb. 11. 8. Quin & plures *intermedias* tentationes, in quibus præclara suæ Fidei specimina Pater Fidelium dedit, enumeratas habemus apud Grotium. Gen. 22. 12. adeo ut tunc primùm (& tamen hoc semper nobis utramque paginam implet) neque *Operibus*, neque Fide suâ, neque coram *Creaturis*, neque *coram Deo* Justificatus fuerit. Cum verò ista oblatio Isaaci Fidei Argumentum adhuc *insignius* extaret (utpote quæ tot & tanta perrupit tentationum repagula) in eo potius insistendum censuit Jacobus. Idem prorsus dicendum de S. Jacobi sententia, ubi Fidem statuit perfectam (τελειωθῆναι) ex operibus; nempe perfectionem loquitur *externam* & declaratoriam. Neque insolens est vocabuli in hoc sensu significatus, uti cum 1 Cor. 12. 9. dicit Deus, *potentia mea perficitur in infirmitate*, vox eadem τελεῖ), *illustratur*, perfecta *agnoscitur*

scitur

ſcitur; inquit Grotius in Loc. Abſit enim, ut ulla potentiæ divinæ tribuatur imperfectio. Similiter, 1 Joh. 2. 5. *quiſquis ejus obſervat ſermonem, in eo amor Dei perfectus eſt*, τετελείωται: *non poteſt validiùs oſtendere ſe Amore Dei teneri*, interpretante Grotio; *Certum unicè Argumentum*, Hammondus noſter. Sic itidem. 1 Jo. 4. 12. *Amor Dei perfectus eſt in nobis*, τετελειωμένη; verè, ac *reipſâ comprobatus*, ut recte Beza. Hinc habemus quid Jacobo ſit Fidem *perfici* operibus, (ſaltem non repugnat vocabuli uſus) quod vitæ nimirum Sanctimonia ſit optima & locupletiſſima Fidei ſinceræ teſtis. Sed ita perfici, quaſi Fidei Juſtificantis *formale* (i. e. eo ipſo *ut Juſtificat*) opera ad complendum Juſtificandi actum requireret, hoc unum os eſt, quod Eccleſiæ Reformatæ deglutire nequeant.

Nunc videamus quem hic nobis umbonem obtendant contra ſentientes.

1° Cum dicitur Abrahami Fidem multò ante perfectam fuiſſe, negat hoc prædictus Aphoriſmorum Author, ut perfectio notat *impletionem Fœderis Evangelici*, quod inſuper *obedientiam* exigit.

Concedit quidem paulò ante (cum Pontificiis) *initium* Juſtificationis uni Deo tribuendum abſque omni operum concomitantiâ, ſive συνεργίας; negat ipſam Juſtificationis *durationem*, & *complementum* ſine operum obedientiâ conſiſtere. Idem de Juſtificatione Abrahami, priuſquam offerret Iſaacum, illi definire viſum

est ibidem. Hic quidem lentiùs procedendum, (saltem ne obscuri videamur.) Negat Author prædictus perfectam fuisse Fidem Abrahami ante oblationem Filii, eo sensu ut conditionem Fæderis impleret: Nos contrà, sine præstitâ Justitiæ conditione nulla est Justitia; sublatâ enim causâ, tollitur effectus, & conditio est instar causæ; quicquid enim ad effectum *necessariò* requiritur, Dialectici inter Argumentandum pro causâ habent. At verò effectus *ante* exstitit, hoc est Fides *Justifica*, uti constat ex Gen. 15. 6. ergo Fæderis quoque conditio *impleta* ante existebat, Fides scil. amplexa promissionem. Nam hæc, inquit Textus, *imputata est illi ad Justitiam*, ergo Fides Abrahami priùs perfecta est, ut *conditio fæderalis*, quàm opus istud insigne vir Sanctus edidisset; ergo minimè perfecta *operibus*, quod Author frustra contendit; quod enim perfectum est in *suo genere*, magis perfectum esse non potest.

Verùm hic in parato responsionem habet, Fidem unicam esse conditionem *primam* consequendi apud Deum Justitiam, non verò *secundam*, sive continuatam, in quâ partem suam vendicant opera; nam Fides, inquit, non est *sola conditio* novi Fæderis; sed Fides *cum pænitentiâ* simul & obedientia. Distingui verò oportuit, quæ hic & alibi periculosè confunduntur. Obedientiam mandatis Dei præstandam novi Fæderis esse *conditionem* lubentes agnoscimus, esse tamen *Justificationis* apud Deum negamus.

Cum

Cum enim novi Fæderis corpus diversorum quasi membrorum *compage* constat, nihil obstat (uti ante monuimus) quin quod ad unum necessariò requiritur, ab alio penitus excludatur, quod in corpore Animali manifestissimum est. Alia scilicet constitutio & indoles est *Cerebri*, alia *Pedis*, quæ quamquam inter se ità dissentiant, ut neutrum cum alterius Fabricâ consistere valeat, ad totius tamen corporis incolumitatem & vigorem utraque conspirant. Perinde habet in Fæderis Evangelici membris; aliorum alia sunt munia; non Justificamur *formaliter* per illud quo sanctificamur, nec sanctificamur *formaliter* per illud quo Justificamur: illud Justitia efficit *imputata*, hoc *inhærens*, (sed utraque *Divinitus* indulta) quæ si non cautissimè distinguantur (iterum repeto) de Justificatione erit οὐδὲν ὑγιές. Itaque distinguimus de conditionibus Evangelici Fæderis; aliæ *causales* sunt, qualis est Fides, eáque tantùm *relativè* ad objectum (viz *Justitiam Christi*) accepta, (quod uno ore statuunt Reformati) aliæ *declarativæ*, ut *Media*, ceu itinera, quibus eundum est *Justificatis* ad salutem: Has autem sancta esse *opera*, iterum iterúmque concedimus; sed inter *causas*, & *effecta* discrimen non patere viris Intelligentibus, & in Re sive Philosophicâ, sive Theologicâ probè versatis, mirum meritò videatur.

De Controversiis quæ aliis intercedunt cum homine aliquo privato, Pembelo, Paræo, & similibus,

similibus haud magnopere laboro, utpote, qui ab Ecclesiis, ceu Antiquis, ceu modernis, cum Scripturâ sentientibus stare decreverim, præcipuè ab Anglicanâ. Interim Pembeli Argumento non satis fecisse videtur vir doctus. Objicit, quemadmodum non dicitur homo vivere (quâ homo intellige) per *Rationem* (id est animæ operationem) sed per Animam, ita Justificari dicamur per Fidem *operatricem*, non ita *ex operibus*. Similitudinem hic alter quadrare negat: Quid ita vero? quoniam Justificatio non est proprius Fidei *effectus*, imò propriè nec effectus omnino, utpote à causâ extrinsecâ, (*Deo* nimirum, (si eum capio) Justificante) profectus. An vero quemquam putat Similitudinis omni ex parte *paritatem* statuere? sufficit Similibus, ut *quà similia*, conveniant, uti hic optimè; Anima est causa operationis vitalis Physica, ita Fides Christum intuens & *amplectens*, Justificationis causa *moralis*. Rursus, sicut per animam vivitur, non per Rationis *usum*, aliumve quemvis *actum* vitalem (nam ista vitam animamque supponunt, non efficiunt) ita Justus ex Fide vivit, non *ex operibus*, quæ si grata Deo, Fidem *consequuntur*, ut operatio vitalis Animam. Quid in hâc similitudine ineptum aut inconsequens sit, latere me fateor. Cum autem ulterius se explicat vir Doctus, ex similitudine Servi, quem ait Hero suo placere posse æque per *rationem* ac *animam Rationalem*, mira profectò videatur instantia; Quid enim est

Servum

Servum placere Domino per animam rationalem? an quod *Homo* sit, non autem *Bestia*, aut *Arbor*? placet utique per debitum rationis *usum*, & exercitium, non simpliciter, quod habeat animam. At 2°, quænam hinc elicienda conclusio? quam scil: nemo unquam in dubium vocavit, Ergo non per Fidem tantùm, sed per opera placemus Deo, quod quidem apud omnes in confesso est: sed quid hoc πρὸς ἔπος? ad suam Oper: Justitiam? aliud est certè (si quid ego saltem Theologiæ sapio) opera *placere* Deo, aliud *Justificare* operantem; sicque nostro Aphorismorum Authori in præsentiâ valedico.

Videamus proximè quam nobis Dissertator symbolam in hoc negotio porrigat, cap. 3. & 4. Dissert. post. neutiquam, inquit, concedi debet Justificationem Fide solâ sine operibus homini contingere. At non ea vox est Ecclesiæ Anglicanæ, sed prorsus contraria, quod superiùs aliunde vidimus ex Homiliis. Breviter, si hoc tantum vellet Author Justificationem non esse sine operibus bonis (quoad *habitum* saltem) *præsentibus* in Justificato, neminem, quod sciam, habebit Adversarium; at si hic sensus (quem esse ex tota Dissertatione plus satis liquet) Justificationem (ex parte saltem) *Operibus* deberi, reclamant *Scriptura*, *Patres*, *Ecclesiæ*, quod & supra evicimus.

Quod mox sequitur, *nemo ad primam Justificationis Gratiam pervenire potest, qui pænitentiæ opera non præstiterit*, (quod tamen quasi *tre-* P. 7.

 pidè

pidè pronunciat, *minora* ac pauciora iis quæ Justificatum *sequuntur agnoscens*) utinam hæc satis priùs apud se expendisset, quàm in lucem emitteret, nam ut taceam Justificationem primam & secundam voces esse Reformatis auribus inconditas) audi iterum quæso matrem Ecclesiam Art. 13. *Opera*, inquit Ecclesia, *quæ fiunt ante gratiam Christi, & Spiritus ejus afflatum* (i. e. ante Justificationem, Interprete Articuli titulo) *cum ex Fide Jesu Christi non prodeant, minimè Deo grata sunt*; & mox, *imò cum non sint facta, ut Deus illa fieri voluit, & præcepit, peccati rationem habere non dubitamus.* Hactenus Ecclesia, quibus nihil magis contradictorium Dissertatoris instituto; sic enim syllogistice:

Opera *minimè Deo grata*, opera *peccati rationem habentia*, nil conferunt ad Justitiam; at talia sunt opera quæcunque *ante Justificationem*; ergo nihil eò conferunt; si autem nihil conferunt ad Justitiam, nec eò requiruntur. Causa certe moraliter *mala* non requiritur ad effectum bonum, quem potius impedire constat.

Ad caput quartum progrediamur, ubi iterum statuit longè convenientius esse, ut *Paulum ex Jacobo*, quàm Jacobum ex Paulo, interpretemur. Sed quam hoc longè incommodissimum sit, quámque nullâ interpretationis *æquitate* nitatur, supra est ostensum. Falluntur sanè (ut ex Theologo clarissimo hoc adjiciam) qui Jacobum putant Justificationem *definire*, cum nihil aliud

studeat,

ſtudeat, quàm pravam eorum ſecuritatem diruere, qui excuſando bonorum operum contemptui Fidem inaniter obtendebant.

Quod autem ex Paulinis Epiſtolis, *pravè intellectis* occaſionem licentiæ ſumpſerint, (ut non male ſuſpicatur Harmoniæ Author) id, inquam, etſi fortaſſe veriſſimum ſit, non ſequetur tamen Paulum à Jacobo interpretandum, utpote qui ſui paſſim interpres ſit optimus, præcipuè ejuſdem illius Epiſtolæ ad Rom. (ubi ſcilicet ex profeſſo Juſtificationis naturam aperit.) cap. 4. Ad ea quæ poſtea ſubnectit, Fidem, P. 75.76.
cui Juſtificatio à Paulo tribuitur, non niſi eam eſſe quæ per *charitatem* ſit *efficax*, oſtendat vel unum ſi poſſit, ſive *Reformatum*, ſive Pontificium, qui hoc negaverit; & quorſum ideo hunc excitat pulverem? quorſum eò ſpectantes citat Scripturas? Quid enim hic novi eſt? concedimus totum: ſiquidem nihil hinc concluditur, quam Fidem Juſtificantem bonorum eſſe operum *parentem.* Omnino; ſed hoc inferendum erat, *ergo bona opera coram Deo Juſtificant*; id verò non ſequitur; neque enim ſi anima ſenſitiva conſtituit animal & parit *motum* localem, ideo dicatur motum iſtum concurrere ad *conſtituendum* animal, *effectus* ad *exiſtentiam* cauſæ.

Hinc pergit ad cauſæ ſuæ munimentum (ſecundùm illud Jacobi) validiſſimum, & quaſi ἀμφίβολον, de quo etiam mirè gloriantur Pontificii, vz: 1 Cor. 13. 2. *ſi habeam omnem Fidem*,

dem, *ita ut montes transferam*, *charitatem autem non habeam*, *nihil sum.* Duo autem hinc effici Dissertator nihil dubitat, 1° scilicet Charitatem Justificationis munus cum Fide *partiri*, 2° à verâ Fide esse *separabilem*; nos utrumque excutiemus.

Primum itaque, Apostoli non est eo loci institutum de Justificatione quicquam differere, sed cum de donis cap. præcedenti egisset, in hoc hortatur, ut omnia ad Charitatem referantur, quam debitis prolixè ornat Elogiis. Hinc igitur ad Justificationem charitatis cum Fide *sociam* trahi nil potest; non magis quam ex innumeris ejusmodi locis, quæ docent *ambulandum esse in bonis operibus* ad Gloriam, quod absit, ut qui Christum profitentur, ulli negent.

2°, Cum πᾶσαν πίστιν omnigenam Fidem, adeoque *Justificantem* ipsam includere acriter contendit, permultos habet Adversarios; inter quos & magni nominis Chrysostomus in Loc. qui Fidem istam inter χαρίσματα, sive dona ponit *gratis data*, non *gratum facientia*, κἀκεῖνο σκόπει, inquit vir Sanctus, πῶς ἐν βραχεῖ πάντα τέθεικε τὰ χαρίσματα προφητείαν εἰπὼν καὶ πίστιν i. e. hoc insuper notandum, in brevi quasi tabellâ complexum (Apostolum) charismata omnia, ubi prophetiam nominavit & Fidem; & continuò, ἢ γὰρ ἐν λόγοις, ἢ ἐν ἔργοις ἐστὶ τὰ θαύματα. *Sunt enim miracula vel in dictis vel in factis*; Unde patet Chrysostomum de Fide *Signorum*, *particulari*, sive *extraordinariâ*,

nariâ, non de Fide *promissionum*, sive Justificante, locutum. Quin & piæ memoriæ Hammondus noster in suâ paraphrasi, *si habeam gradus omnes istius Fidei*, istius dicit signanter (of that Faith) *per quam eduntur miracula* &c: Et certè hoc ipsum fere miraculi instar est, cur Apostolus clausulam istam [*ut montes transferam*] apponeret, nisi interpretationis & *Commentarii* vice, de quâ Fide loquatur, Fide scil: *signorum*, quam à Justificante separabilem agnoscimus, ut in casu Judæ Proditoris & Hypocritarum istorum, Mat. 7. 22. abundè constat: itaque frustra est Bellarminus (qui etiam Authoris sententiam tuetur) cum Fidem istam nihil aliud esse statuit quam ipsam veram Fidem, sed *excellentem*: nam si de verâ Fide (prout exponunt Reformati) i. e. *verè Justificâ*, loquatur falsum esse probavimus, nisi tali Fide & Judam ipsum imbutum dicat: sin aliam intelligat, nil nostrâ interest; quid enim probat, nisi *Fidem esse Fidem*? neque enim negandum est Fidem miraculorum esse *veram* Fidem, in suo nimirum *genere*, non tamen verè *Justificam*. Hic itaque eadem semper recurrit *ignoratio Elenchi*; Nos de *pomis* loquimur, Illi de *capis*. *De Justif. l. 1. c. 15.*

Cum vero in probationem subjungit Bellarminus, Fidem Justificantem & miraculorum eadem esse *specie*, quia scil. Marc. 16. dicitur, signa *autem eos qui crediderint*, hæc sequentur; hoc certè pro Argumento *fanatico* habendum, &

& si miracula ista, uti ait, sint signum *auctæ* Fidei, constat ei non auctam fuisse Fidem, quippe qui nulla, quod scimus, edidit miracula. Apage ἀπολογίαν istam & Donorum Dei (quem non ferent) abusum.

Præcipuum quod à Bellarmino urgetur (quem etiam sequitur Dissertator) Apostolum ad Finem capitis de verâ & perfectâ Fide agere, ubi dicit, *nunc autem manent hæc tria, Fides, spes, charitas, maxima autem harum charitas, ergo initio capitis hoc egit*; non illud statim sequetur: cur enim de eodem Fidei *charismate*, quo caput inchoavit, non clauderet (præsertim cum nulla prorsus alterius Fidei mentio intercedit?) hoc itaque probandum restat.

Ego vero (ut quod res est dicam) nihili facerem talem etiam de Fide Justificâ objectiunculam. Detur itaque Fidem esse *veram* & *vivam* de quâ isto capite sermonem instituit Apostolus, quid inde tanti eliciendum? nimirum, quod omnes concedunt Reformati, Fidem Justificam non prodesse sine *charitate*, neque hoc mirandum, cum sine charitate nusquam reperitur. Sed quid hoc iterum ad *Justificationem*? semper negabimus *consequentiam*, Fides quæ Justificat non est absque charitate, sine quâ nec Deo grata est, ergo *charitas Justificat*.

Hoc autem alteram illam quæstionem nobis suggerit à Dissertatore propositam, An Fides vera (sive Justifica) possit à charitate separari.

Asserit

Aſſerit Ille, quod & omnes quoque Pontificii; ſed nullam *reapſe* ſeparationem, ceu ratione *Subjecti*, agnoſcunt Reformati; Conceptu tamen *formali*, & quoad ipſam Juſtificationem, anxiè meritóque ſemper diſtinguunt.

Audiamus vero Diſſertantem: *Contraria* inquit, *ſententia ſuppoſitionem Apoſtoli ineptam facit.* Quàm vellem cautiùs agerent Theologi, quàm ubi quid in ſacro Codice ipſorum cogitatiunculis minimè blanditur, Scriptores θεοπνεύστους (quo ipſi potiùs laborant) *inepti* poſtulare! Eccur autem Apoſtoli ſuppoſitio *inepta* efficitur, quoniam ſcilicet ni Fides Charitate vacua interdum reperiatur, fruſtra ſupponitur Fidelis *Charitatem non habere.* Quantus de Re quantulâ, (imo nihili) clamor!

Nam 1° nondum probavit Diſſertator Fidem ibi *Juſtificantem* intelligi, neque unquam probandi ſpes eſt. Hoc itaque illi largiendum eſt, ne duri nimium & difficiles videamur; neque tamen vel hoc dato ulla erit Apoſtolicæ ſuppoſitionis inconcinnitas, quoniam *nulla ſuppoſitio ponit aliquid in eſſe*, v. g. Si Cajus ſit animal expers rationis, Brutum erit, nunquid hoc probat Caium *expertem eſſe poſſe rationis*? Certè nec magis *Hypothetica iſta*, *ſi Fides ſit expers charitatis*, *nihil efficit*, Fidem probat à charitate ſeparabilem.

2° *Certum eſt*, inquit, cognitionem & Prophetiam quæ *ab Apoſtolo cum Fide ponuntur*, *à charitate ſejungi poſſe.* Id quidem inficias haud

 imus;

imus ; sed probandum est, si quid inde expiscari velit, non *poni modò cum Fide*, sed in eadem quoque relatione, *ordine* efficacitatis, & *gradu*, quod à nobis nunquam obtinebit. Potest sanè *Prophetia* & *cognitio*, de quâ loquitur Apostolus, inveniri sine charitate & sine istis *Fides* ; sed nullibi sine charitate Fides Justifica reperitur. Agit enim illa *per charitatem*, non agit per *Cognitionem* (sensu Apostolico) aut *Prophetiam.*

Interim seriò monendus est Dissertator, ut *Se sibi conciliet*, & *pacem componat domi* nam si Fides Justifica sit separabilis à charitate(quod hìc acriter contendit) quomodo *cultum Dei* Evangelicum *sibi conjunctum* habet, quod ipse statuit, p. 84. quomodo *universam pietatem* comprehendit ? p. 85. Quomodò demum (ut alia id genus prætercam) *vocabulo Fidei niversa obedientiâ Evangelica exprimitur*? p. 89. Qualem hìc ἀσυστασίαν cernimus ! Ut verò paucis dicam, totus iste Sermo Paulinus de charitate ubi cum Fide confertur, si de Fide Justificante intelligatur (quod commate 2° Esse pernegamus) *hyperbolicus est*, neque magis arguit Fidem à charitate separari posse quam Angelum è cælo aut novum Evangelium prædicare, aut Anathema fieri. Gal. 1. perinde enim est quasi argutarer, Homo non *respirans* non est animal, Ergo homo potest non respirare, vel à respiratione separari, Fides per charitatem non respirans non est Fides, Ergo fides potest esse sine charitate.

Ecquis

Ecquis in Dialecticâ Tyrunculus (pareatur interroganti) sophisma non videt ? à *dicto* scilicet *simpliciter*, ad *dictum secundum quid.* Fides, ut *Justificans*, est sine charitate, hoc est, non *partitur* cum charitate Justificationem sed ut *operativa* (quod ad *salutem* necesse est) charitatem habet *pedissequam.* Denique, inquit Dissertator, Fides cui Justificationem tribuit Paulus *obedientiam* in se complectitur ; suo *modo* fatemur, sed non ad *Justificationem* ; ut *fructum* scilicet necessarium *effectum* fidei, sicut anima rationalis in se complectitur *actus* rationales, neque tamen actus isti ad hominem constituendum vel hilum faciunt. Argumentum affertur ex Rom. 2. 13. *non enim* qui audiunt *Legem apud Deum*, sed qui *legem praestant Justificabuntur.* Hoc autem de præceptis moralibus rectè interpretatur. Sed hoc ei non sufficit, nisi & hujus legis [moralis] observantiam ad *Justificationem* esse omninò *necessariam*, idque in terminis statuat Apostolus. Quo quid magis ἀπροσδιόνυσον ? scilicet Apostolus, quò ad Justitiam fidei Judæos alliciat, ostendit eos ex *Lege* frustra salutem quærere, sic enim ad præstandam legem premeret obligatio, hoc autem ex infirmitate carnis (à lapsu primo contractâ) prorsus impossibile. Quid hinc inferendum ? Ergo *Fides*, inquit; *obedientiam in se complectitur legalem*, quam si Calvinus rideat consequentiam, utique non erit ridendus ipse. Nunquam certè negavit Calvinus, nunquam ex Reformatis ulli legem ei *implendam* qui *servabitur*,

 sed

sed, hoc in Christo *Sponsore*, & *vicario*, *à se* minimè. Alia scilicet est obedientia *legalis*, alia *Evangelica*, perfectionem illa *omnimodam* postulat, hæc unam animi *sinceritatem*, quanquam multis *imperfectionibus* & maculis inquinatam. *In multis enim labimur omnes*, & qui labitur in uno, legem non præstat, imo reus est omnium contra legem admissorum. Hæc autem sufficere, possunt ad omnia de legis impletione dissertata, quæ sanè quò spectant (ex *suapte natura* intelligo) nisi ad gratiam Evangelii excludendam, nunquam hactenus intellexi, & intelligere posse despero. Reliqua quæ congessit de operum Justificatione in præsentiâ non attingam; utpote ex antedictis (ut opinor saltem) abundè refutata. Nil superest nisi votum, ut *Deus nobis det intelligentiam in omnibus.*

AUCT.

AUCTARIUM.

RElecto Harmoniæ Apostol. Dissert. cap. 6. num. 11. ad fin. Ubi ex Reformatorum concessis magno (uti solet) *impetu* contra ipsos provehitur, pleniùs paulo quàm ex antedictis sufflaminandum judicavimus; præcipuè ne quid in eo momenti consultò præteriisse videamur. Id autem quâ possum brevitate conficiam.

Hypothesis Reformatorum hæc est, *Bona opera ad salutem esse omnino necessaria.* Verissimum. Proinde (ut hoc obiter de integro moneamus) SOLIFIDIANOS vocare citra *Calumniam* nemo queat. Sed audiamus conclusionem: *Ergo*, inquit, *ad Justificationem non minus necessaria*. Hærendum ibi: ut probat Consequentiam? *In Justificatione* scilicet *jus ad salutem nobis confertur*, *& hoc*, inquit, *omnes agnoscunt.* Conceditur. Miratur tamen cur *ex operibus jus ad salutem obtinere negant.* De Admiratione istâ ipse viderit. An Illi æquivalent hæ propositiones, *Opera sunt necessaria ad salutem* (sive Gloriam) & *Ex operibus salvamur.* Cur itàque S. Paulum non miratur alterum sæpe asserentem, alterum toties negantem? Ostendat si potest in totâ

Scripturâ

Scripturâ locum vel unum, ubi hæc invenitur locutio, *Ex operibus salvamur.* Sed Authorem suspicor inter jus *ad Rem* & jus in *Re* (pro eo quod oportuit) minimè distinxisse, quæ tamen tum à Jureconsultis, tum usu verborum communi satis internoscuntur. Jus *in Re* idem est cum jure *Proprietatis*, non ita jus *ad Rem.* Distinguendum adhuc 2° erat de jure *in Re* istâ, quæ jam Justificatis oritur, sive Justificationis *effectu*, qui duplex est, *totalis* (sive *completus*) & *partialis.* Ille in *patriâ* tantùm reperitur, hic *in viâ*, quippe multa statim ab ipsa Justificatione *de facto* sortiuntur Fideles beatissima privilegia; qualia sunt *Adoptio*, *Pax cum Deo*, *Inhabitatio Spiritus* & ejusmodi complura alia. *In* his itáque Justificatos jus aliquod habere constat, sed in futurâ beatitudine adhuc nullum, utpote quâ minimè nondum fruuntur; habent tamen *ad Rem*; ut Pupillus ad patrimonium. Ista itáque *confundi* aut in *tenebris* tractari haud oportuit. Confunditur in hac Argumentatione Justificatio cum ejus *effectu*, eóque omnium *perfectivo*, vz. *Gloriâ in cælis.* Ad hanc opera bona necessaria suo modo minimè diffitentur Reformati (quod & ipse in Hypothesi agnovit) nunquam tamen Justificari vel etiam adipisci vitam *ex operibus* concedent, neque ut hoc faciant ulla talis Harmonistæ argumentatio suadebit. Discat ille potiùs à tot non modò Scriptoribus Reformatis sed Ecclesiis quoque (in quibus est *Anglicana* mater.)

Sed

Sed quid ab illis discendum est quos asserit aut *nescivisse quid sit conditio*, *aut sibi saltem velle contradicere*? Quid hoc est? Tot tantósque Theologos nescivisse *quid sit conditio* aut *sibi contradicere velle*. Hoc certè durum sonat. Mortalium miserrimi! quibus aut insigniter stultos aut nebulones esse incumbit necessitas. Quid ergo ex ipsius *Cathedrâ* erit conditio? *Est*, inquit, *promissionis, pacti, sive Testamenti conditio, & semper ad jus aliquod refertur*. Conditionem esse *conditionem*, ægrè adducor ut credam nescivisse Theologos Reformatos, imo neque *ad jus aliquod obtinendum referri*. Sed pace suâ exprimendum hoc erat (perspicuitatis saltem gratiâ) id esse, *unde negocii effectus*, vel (ut alii) *dispositio suspenditur*. Hinc itaque concidit omnis Justificatio *ex operum conditione suspensâ*. Sic enim arguimus, Pag. 49

Si bona opera sunt Justificationis (quam loquimur) Conditio, tum ab eis suspenditur Justificatio:
Hoc autem fieri non potest,
Ergo non sunt conditio Justificationis.

Assumptio (quæ sola in dubium venire potest) sic facilè confirmatur ab Ecclesiæ Anglicanæ (ne quid nunc de Scripturis dicam) Art. 13. ubi Opera Justificationis *antecedanea* neque *grata esse Deo*, neque *ex fide* ortum ducere, quin & *naturâ suâ pravitatem continere* statuit. Hinc statim sequitur, quod cùm unius Dei sit actûs

sui præscribere conditionem (hoc enim *Conferentis est* non *Collatarii)* ad istas ab eo partes nunquam accersitum iri *Opera*. Nullus enim hoc facit *mortalium*, ut beneficii à se impetrandi conditionem ultro affigat *sibi minimè gratam*; nec bonus quisquam vitiosam. De operibus Justificationem, quam loquimur, primam *subsequentibus*, cùm ab ipsis quoque *Pontificiis* explodantur ista, & crassam sonant *contradictionem*, nihil alibi dictis adjungam.

Quod autem de Operibus verè (etsi non perfectè) bonis ad salutem consequendam tam magnificè (sed frustra) urget (quanquam hoc aliò pertinere constat) si *Veritatem* quærimus & *Pacem*, res facilè, ut puto, expedietur.

Conferamus itaque paulisper pedem. Quæritur an opera bona sint *conditiones* obtinendæ gloriæ. Distinguimus de conditionibus, quarum aliæ jus *in Re*, aliæ jus *ad Rem* respiciunt, idque vel *per se* & *primario*, vel virtute tantùm alienâ & *per* * *accidens*. Præmissâ hac distinctione, dicimus, 1° Opera nulla tales esse conditiones, ut jus *ad Rem*, i. e. ad *Gloriæ* mercedem conferant, Ratio est quia jus hoc omne totum antè peragitur in Justificatione *per Fidem solam* (quatenus applicantem credentibus

* *Conditiones omnes in Causarum per accidens censu ponit eruditiss. Suaresf. Metap. Disput.* 12. §. 3. *num.* 16. *quod in aliquibus tamen manifestum est, sed an de omnibus vehementer addubito. Quid enim prohibet satisfactionem Christi (Justitiæ Divinæ & legi præstitam) conditionem esse salutis humanæ? quæ tamen, & causa est per se & propriissimè effectiva.*

Justitiam Christi.) quæ igitur novi Fœderis *conditio unica* (ex parte Hominis Justificandi) à Theologis Reformatis passim agnoscitur. Totum, inquam, jus *ad gloriam* in ipsâ Justificatione confertur, proinde *ex operibus* oriri non potest, quod ante satis demonstratum.

2° Non reluctabimur, sanctimoniam jus aliquod *in Re* (Gloriæ *possessionem* & proprietatem loquor) conferre *Justificatis*, quia *nemo sine Sanctimoniâ videbit Deum*. Sed hoc

1° Non est collatio *novi* juris, sed antecedanei *completio*; uti cum pupillus hæreditatem *adit*; hoc enim nullo facit jure *novo*, sed ex voluntate tantùm *Testatoris* præcedaneâ, unde constat

2°, Ex eodem omnino *fonte* tum *Justitiam* manare tum *Gloriam*. Itáque si *illa* non *ex operibus*, neque *ista*. Hoc tantùm discrimine, quod *cum operibus Deo gratis Justificatus* aliquando glorificabitur. Vellem si Res postulare videretur, hæc fusiùs enucleare. Sed nollem lectori tædium.

Ex his autem facilè constabit Harmonistæ nostri *fidentia* plus æquo passim adhibita, ubi mirari se ait, 1° Cur ex concessâ operum necessitate *ad Gloriam*, non vident ea Reformati ad *Justificationem* quoque necessaria. Reformati verò talem operum *necessitatem* adeo non concedunt ut Justificationi peccatoris *ineptissima* esse contendant, utpote opera planè *vitiosa*, *Fide vacua*, nec Deo proinde grata. *Pag. 50.*

Miratur 2° (nam quis inquit, [contrarium] non videt?) quòd opera Justificantia ideo respuentes, *Ibid.*

 spuentes,

ſpuentes, quia *merito Chriſti*, verbiſque Paulinis contradicunt, *ad Gloriam neceſſaria* ſtatuerent! cùm contra hanc hypotheſin *æquè militare Illorum* argumenta perſuaſum habeat. Sed in hoc permultum fallitur. Sciunt (opinione ſuâ meliùs) quid loquuntur, *Reformati*; neque Ipſum aliter ſentire nimis verecundum. Idémne vult operibus malis tribuant, quod bonis & Deo gratis? Imò non ſunt uſque adeò *Fungi*.

Nam 2°, Chriſti ſalvatoris *merito*, verbiſque Paulinis, nihil à Reformatis detrahitur, cum opera ſtatuunt ad *Gloriam* neceſſaria. Ratio eſt, quia *Sanctimoniam* (quæ in operum Exercitio cernitur) ad Hominis Juſtificati STATUM & Conditionem, non ad JUS aliquod *novum* (ſive Peccatorum *Remiſſionis*, ſive *Gloriæ* conſequendæ) referunt. Jus tantùm *in Re* Illis tribuunt (quod aliud nihil eſt, quàm Juris *ad Rem* ſuo tempore legitima *Applicatio*) neque hoc tamen *primariò* & *per ſe*, ſed in ſolidum ex *imputatâ* per Fidem Juſtitiâ Chriſti: Totum Redemptoris merito, Totum *Gratiæ* transſcribitur: proinde ex operum *ad Salutem neceſſitate*, nil *merito Chriſti*, nil *Gratiæ*, quam tanto Paulus propugnat zelo, derogatur. Secus habet in Operibus Harmoniſtæ *Juſtificantibus*, quæ tum *merito Salvatoris* quàm Ipſi *Gratiæ* ab Apoſtolo ubique *opponuntur*.

Breviter, & quà licet apertiſſimè, negamus Opera (etiam *optima*) humana potiundæ Gloriæ

riæ esse Conditiones *propriè dictas*; quoniam *ante* Opera, i. e. in *Ipsâ Justificatione*, Jure isto *ad* salutem æternam fruuntur Fideles. *Possessio* potius ab Operibus datur, quàm *Jus*. Absit verò, ut opera Justificatorum Dispositiones esse *necessarias* inficiemur, quibus utique ad Gloriam ἱκανῶν, Col: 1. 12. Has autem subjecti *dispositiones*, hunc statum, si Pacti conditionibus annumerare malit Author, de voce non altercabimur; cum his semper limitatiunculis, ne 1° ad conditiones Justitiam *antecedentes* referantur, neque 2° Jus ullum *ad Rem* ex istis tribuatur.

Neque Locus iste obstabit ab Ipso citatus; Apoc. 22. 14. *Beati qui præstant ejus præcepta; ut sit eis Jus in Arborem vitæ.* Magni viri interpretatio Illi forsan *coactior*, & nimis *allegorica* videbitur ubi hanc reddit sententiam, *Jus in lignum vitæ dicitur pro Jure ad vitam adipiscendam per lignum*, i. e. (inquit) *per Crucem?* Et tamen verissimum est omnem operum humanorum sive dignitatem sive mercedem ab Ista Arbore eaque sola pendere. Itaque respondemus, Grot. in Loc.

1° Jus totum hoc operum (quicquid sit) non esse *debiti*, sed *Gratiæ*, *gratiosi scilicet promissi*, *Gratiâ estis salvati*, inquit Apostolus; proinde merito Christi adeò non contradicit, ut ei subordinetur, quemadmodum *Effectus* Causæ. Hoc operibus suis *Justificantibus* convenire probet Harmonista. Quod hinc exibit Totum hoc est, *Justificato bene operanti ex mandato Dei*, *promittitur*

& suo tempore confertur propter Christum *vita æterna.*

2°, Si ἐπὶ τὸ ξύλον τῆς ζωῆς Jus *ad Rem* designare dicatur potiùs quàm *in Re*, locutio erit planè *metonymica*, ibíque Jus *habere*, nil aliud erit quam Juris istius *Declaratio*, quod in Justificatione Fidelibus concessum. In eandem scilicet fluit sententiam cum 1 Joh. 2. 5. *Qui servat Ipsius Sermonem in eo verè charitas Dei perficitur, hinc scimus nos esse in Ipso. Perficitur, non potest quis validiùs ostendere se amore Dei teneri* &c. Uti Grot. in Loc. Similiter, ut *habeamus Jus*, i. e. Ut & Ipsi *sciamus*, & alii, quod Jus habeamus ad vitam Illam æternam, quâ nondum fruimur. Verum aliundè, nimirum ex 2 Thess. 1. 7. Heb. 6. 10. 2 Tim. 4. 8. sic adoritur in hoc Syllogismo,

Si merces vitæ æternæ Operibus nostris ex Justitia detur, tum ex Operibus nostris Jus ad mercedem Illam consequimur.
Sed hoc astruunt Loci citati, Ergo

De Justif. L. 5. c. 3. Eadem quoque urgentur testimonia à Bellarmino pro suo operum *merito*, quod ab Harmonistæ nostri *jure* mihi quidem nihil discrepare videtur. Sed negamus consequentiam, quia longe aliud est Operibus mercedem tribui, (ídque *ex Justitiâ*) aliud tribui *ex Operibus*; Cujus indicium luculentius esse non potest, quam quòd Scriptura quæ millies *mercedem* meminit, tamen

ex

ex Operibus dari ne semel dicere sustinuit. Quàm hoc unum talem absterrere debuit consequentiam !

2° Haud ignorat, credo, quàm multiplici sensu in scripturis reperiatur *vox* Justitiæ, ubi ad Deum refertur ; quámque in hac re diligenter distingui Lectoris intersit, ni malimus Sophistas agere quàm Theologos.

Breviter itaque, *mercedem* Justitiæ statuimus duplicem, alteram *commutativæ*, ut cùm Operario merces redditur *proportionata* operi: *Distributivæ* alteram, qualis illa in *parabolâ* Evangelicâ, quâ tantum horâ ultimâ ad opus venienti datum, quantum iis qui integræ diei laborem & molestiam devoraverant. De *priori* mercede Harmonistam non loqui constat, utpote quam in *gratuito per Christum fœdere fundatam fatetur*; negamus hinc (uti suprà) consequentiam. Sed quæ citantur loca ad Justificationem solummodò *distributivam* & *remuneratricem* referuntur, quâ bonis *secundùm* operis qualitatem reddit Deus, dum injurias illis illatas ulciscitur, suáque tandem in illis *dona* Coronat. Hinc efficiat, ubi volet, pro *jure* suo *ad Rem* argumentum, quod (potissimùm ubi ad vitam æternam refertur) solo *Gratiæ* promisso in ipsâ *Justificatione* stabilito nititur. Nam quòd Deus etiam ut *Justus judex* bonis *præmia*, malis supplicia decernit, bonis totum est ex *Gratiâ*, totum per *Fidem*, non per opera distributum.

Unum

Unum insuper minimè prætereundum, p. 48. in quâ quid sibi velit vir doctus, ignorare me fateor. Nam aut valde munificum habemus, aut miserè nugantem. Subjicimus verba, §. 10. *Porrò notandum est, quod cum causa cur plerique ad inane hoc κρησφύγετον recurrant, hæc sit præcipua, quod si aliter faciant, Paulinis Epistolis (ubi sæpiùs à Justificationis negocio operà disertè excluduntur) contradicerent; si quis animum advertat, mox videbit opera de quibus loquitur Paulus, ab eo non tantum à Justificandi actu removeri, sed etiam ut nullo modo necessaria* (dicendum erat, ut prorsus inepta,) *in totum rejici. Clare id liquet ex loco Illo Rom. 4, 5. Ei vero qui non operatur, sed Credit &c. Quæ verba*, inquit, *ostendunt Hominem non solum sine operibus, sed qui sine operibus sit, per Fidem Justificari. Nec minùs*, inquit, *dicit Paulus (nisi Ipsius verbis manifestam vim faciamus)* Rom. 3. 28. *Ibi enim phrasi ista χωρὶς ἔργων opera non tantùm à Justificatione, sed etiam ab eâ Fide, quæ Justificat, atque ab Ipso Homine qui Justificatur, sejungi planum est.*

Condonet mihi Lectoris humanitas (etsi ægrè à meipso veniam impetravero) hoc totum describendi tædium: nam indubiè magnam aliquam subtilitatem habet iste paragraphus latenter inclusam. Scrutemur itaque

Quid per hoc suum *inane κρησφύγετον* intelligat, discendum est, ut puto, ab usque Paragr. 2. c. 6. ubi mirè Reformatorum cervicibus *Juvenis* insultat, usque adeo ut se à *Risu vix temperet*, Illorum

lorum (hac ex parte) placita; *doctas nugas*, *λεπτολογίας*, *inanes diſtinctiunculas*, *Shibboleth*, *σοφὰ φάρμακα*, & de quibus dicatur, *parturiunt montes* &c ibidem pronuntiet. Quis autem iſta legens vir ſobrius à *Riſu* Juſtiſſimâ *Indignatione* aculeato temperet? unde autem hic de Reformatis ingens *triumphus?* Attende, quæſo, lector; Reformati ſcilicet agnoſcunt, *Fidem vivam*, *non mortuam*, *Fidem quæ ſine Operibus neque eſt, neque eſſe poteſt*, *Juſtificare*, Ergo quid?

Mille, mille, mille, mille Perſas occidimus.

Redibit res, inquit, *ad particulam iſtam quatenus*, viz: *an Fides quæ eſt viva*, *vel quà viva Juſtificet*, ſicque *cardo controverſiæ*, *uti ait*, *in hac Metaphyſicâ ſubtilitate totus vertitur*. Benè habet.

Sed 1° nullúmne putat *Metaphyſicarum* harum *ſubtilitatum* (quas vocat) censor diſcrimen ſtatuendum inter *Quæ* & *Quatenus*? *γαῖα μαθόντα μοι*. *Qui* actu ſcribit naturaliter habet *pedes*, an ergo *quà* ſcribit? tum certè ſcribit *pedibus*. Nullam infert *cauſalitatem concomitantia* etiam *neceſſaria*. Idem verò *cauſalitatis genus tam Operibus quam Fidei in hoc negocio* (cum Aphoriſmorum Authore) tribuit, p. 43. num. 3. *Quod Alibi oſtendimus.*

2° Fidem, *quà viva eſt*, *non quà vivam Juſtificare*; Reformatorum non eſt, ſed unius *Harmoniſtæ* diſtinctio Illis obtruſa. Totum quod aſſerunt Reformati hoc eſt, Fidem *vivam* &

Justificam non esse sine operibus, *Justificare* tamen sine ullâ Operum *causalitate*, etsi non sine *præsentiâ*, saltem quoad *habitum*. Sunt opera quidem *Actus Fidei vitales*, sed nemo Reformatus dicet, ea Fidei vitam dare, sed aliunde *acceptam ostendere*, sicut ambulatio hominem *vivum* non facit, sed vivum *indicat*. Quid clarius?

Quin 3° quid hinc Harmonistæ lucri, quòd (*Ipso multis fatente*) Paulus *Opera à Justificatione in totum rejicit*? An ut secum *admittat* quæ rejicit? mirum est toti Harmoniæ suæ quàm bellè hoc inserviat. Quantum ego capio, *Justificabimur ex Operibus, quia non ex operibus*: & hæc sanè plus est quàm *Subtilitas metaphysica*. Ab eo nil ampliùs poscunt Reformati, quàm, ut opera, *de quibus Paulus loquitur* (i. e. *universè*) à Justificatione *in totum* rejiciantur. Neque ulla Ipse opera ibidem disertè excipit, sed quater aut quinquies opera *indefinitè* scribit, partim ex manu Pauli, partim suâ. Verùm huc tandem, puto, recidere argumentum quod tantâ graditur *pompâ*. Nihil nimirum esse cur sibi metuerent Reformati, ne *opera ulla* ad *Justificationem* admittentes Paulo contradicant, quia Illi æquè contradicitur, dum à *Fide* & *homine Justificato* non separantur. Sed quàm facilis est solutio! neque Paulus, neque Reformati Opera sejungunt à *Fide* aut ab homine *Justificato* respectu *præsentiæ* (utpote quæ Fidei *radicaliter*

ter inſunt) ſed tantùm quoad *Actum Juſtificandi.* In hoc Reformatis cum magno Apoſtolo convenit, utinam & Harmoniæ Authori.

Faceſſant itaque tum leves *Argutiolæ*, tum inanes (etſi prætumidæ) *jactatiunculæ*, quæ ad fallendos *Rudes*, *Sciolos*, & *Incautos* comparari ſolent, & amemus (ſi ſapimus) PACEM & VERITATEM.

DISS.
